

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

КАФЕДРА АНАЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

**СЛОВНИК-ДОВІДНИК ЕКОНОМІСТА
ТА МЕНЕДЖЕРА**

Колектив авторів

За редакцією доктора економічних наук,
професора *Н.І. Верховлядової*

Дніпро
2022

УДК 33
С 48

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ, протокол № 3 від 18.11.2021*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Дубницький Володимир Іванович – професор кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, доктор економічних наук, професор;

Яковенко Владислав Сергійович – доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, кандидат економічних наук.

С 48 Словник-довідник економіста та менеджера ; кол. авт. ; за ред. д.е.н., проф. Н. І. Верхоглядової. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2022. 156 с.

ISBN 978-617-8032-48-7

Укладачі:

Верхоглядова Н.І. – завідувач кафедри аналітичної економіки та менеджменту, д.е.н., професор;

Калініченко З.Д. – доцент кафедри, к.е.н., доцент;

Коваленко-Марченкова Є.В. – доцент кафедри, к.е.н.;

Кононова І.В. – професор кафедри, д.е.н., доцент;

Кубецька О.М. – доцент кафедри, к.е.н., доцент;

Оскома О.В. – доцент кафедри, к.е.н., доцент;

Остапенко Т.М. – доцент кафедри, к.е.н., доцент;

Протопопова Н.А. – старший викладач кафедри;

Разумова Г.В. – професор кафедри, д.е.н., доцент;

Фісуненко Н.О. – доцент кафедри, к.е.н.

ISBN 978-617-8032-48-7

© Укладачі, 2022

© ДДУВС, 2022

ПЕРЕДМОВА

Основне завдання словника-довідника, на погляд його укладачів, – послужити узагальнюючим матеріалом для всебічного аналізу економічних фактів, суспільних подій і явищ.

Провідним мотивом та провідною ланкою, спрямуванням словника-довідника є систематизація і конкретизація понятійно-категоріального апарату економічної науки, а основоположними принципами – системність, об'єктивність.

Словник-довідник менеджера, що містить терміни та поняття, має надати студентам та іншим користувачам належний навчально-довідковий матеріал, який допоможе зрозуміти сутність різних категорій.

Порядок розташування статей словника – алфавітно-тематичний. Це сприяє системності в описі економічних термінів і певній концентрації економічної інформації.

Після основного значення слова у статті нерідко вказуються і його найбільш поширені інші форми чи значення – їх подано в загальному контексті.

Першоджерелами текстів послужили підручники, монографії, а також наукові статті й статті енциклопедичних словників. В окремих випадках автори пропонують свої уточнення чи тлумачення певних історичних термінів або визначень.

Словник має динаміку, близьку до зазначеної сфери. Відповідно, він із часом оновлюватиметься, коригуватиметься та розширюватиметься.

Укладачі сподіваються, що словник-довідник буде корисним для всіх, хто хоче оволодіти актуальними знаннями з економічних наук, опанувати сучасну наукову економічну лексику.

УКРАЇНСЬКА АБЕТКА

А

Абстрагування – спосіб уявного відокремлення частини властивостей (характеристик, факторів) об'єкта чи явища з метою його спрощення і відбір тих з них, що переважно цікавлять аналітика.

Словник української мови: в 11 томах. – Том 1, 1970 стор. 6. – «Дія за значенням абстрагувати і абстрагуватися. Абстрагування – це такий логічний прийом, за допомогою якого ми мислено виділяємо істотні властивості предметів, явищ і відокремлюємо їх від неістотних, другорядних (Логіка, 1953, 15); Стан натхнення характеризується насамперед цілковитим зосередженням уваги на предметі творчості та абстрагуванням від усього іншого (Борис Теплов, Психологія. Підручник для середньої школи, 1956, 192).

Аваль – видана третьою стороною (авалістом) гарантія платежу за векселем – вексельна порука.

Аванс – сума грошей/інша майнова цінність, що видається або перераховується в рахунок майбутніх платежів за цінності матеріального призначення, виконані роботи, надані послуги та ін.

Авансовий звіт – це документ уніфікованої форми, призначений для звіту працівників щодо використання підзвітних сум, подається до бухгалтерії разом із виправдувальними документами, що підтверджують зроблені працівником витрати.

Авансовий платіж – у зовнішній торгівлі – будь-який платіж, здійснений покупцем-імпортером до відвантаження товару або надання послуг.

Авізо – це повідомлення (найчастіше банківське), що свідчить про зміни у взаємних розрахунках, перекази грошових коштів, про відвантаження або отримання матеріальних цінностей.

Авіста – це напис на векселі або іншому документі, що підтверджує, що оплата має бути проведена після його пред'явлення або в певний термін, починаючи із дня його пред'явлення, а також вексель без зазначення строку платежу.

Автократія – це зосередження влади в руках однієї особи при управлінні господарством території (регіону, країни) або окремим підприємством.

Автономія – це така форма організації управління територією, що передбачає самоуправління, наявність певних прав та можливостей самостійного прийняття господарських рішень.

Автономність підприємства (принцип підготовки фінансової звітності) – господарюючий суб'єкт є юридичною особою, яка відокремлена від власника(ів).

Авторитет – вплив, яким користується будь-яка особа, чи група осіб з огляду на певні якості, що є неодмінною умовою ефективного управління для менеджера.

Агропромисловий територіальний комплекс – сукупність суб'єктів господарювання, що розташовані на певній території, діяльність яких пов'язана з виробництвом, переробкою та збутом сільськогосподарської продукції.

Найважливішими факторами формування агропромислових територіальних комплексів є: потреби у суспільства у продукції агропромислового комплексу в окремих районах; наявність певного рівня соціально-економічного розвитку території, природних умов і відповідного земельного фонду; забезпеченість трудовими ресурсами; рівень розвитку транспортної системи та ін.

Адаптація – пристосування системи та її окремих елементів до постійно змінюваних умов довкілля.

Адаптація професійна – адаптація до робочого місця, знарядь і засобів праці, технологічних процесів, об'єктів і предметів праці, характеру взаємодії між працівниками. На процес професійної адаптації впливають: фактори середовища, до якого здійснюється адаптація (робоче місце, технологічний процес і т. ін.); фактори, що можна назвати індивідуально-особистісними, тобто пов'язані з особливостями самого працівника; фактори управління процесом адаптації.

Адаптація соціальна – процес пристосування індивіда до умов зміненого соціального середовища або результат пристосування.

Адаптація співробітників – процес залучення нових співробітників до організації, що передбачає знайомство з нормами та правилами корпоративної культури, способами професійної діяльності, залучення до неформальних зв'язків.

Адміністративне управління – рівень управління, безпосереднім суб'єктом якого є виконавчо-розпорядчі органи (апарати) державної влади й управління (так звані силові, адміністративно-організаційні, організаційно-господарські, навчально-виховні та ін.), а об'єктом – конкретні колективи людей, зайнятих у різних сферах економічної, соціально-політичної, культурної, військової діяльності. Це діяльність із реалізації функцій держави, що включає організаційно-регламентну, організаційно-господарську, організаційно-соціальну, організаційно-культурну та інші види управлінської діяльності.

Адміністративний підхід до менеджменту – підхід, що полягає в регламентації та виконанні функцій, прав, обов'язків, нормативів якості, тривалості процесів, елементів системи менеджменту в нормативно-правових актах.

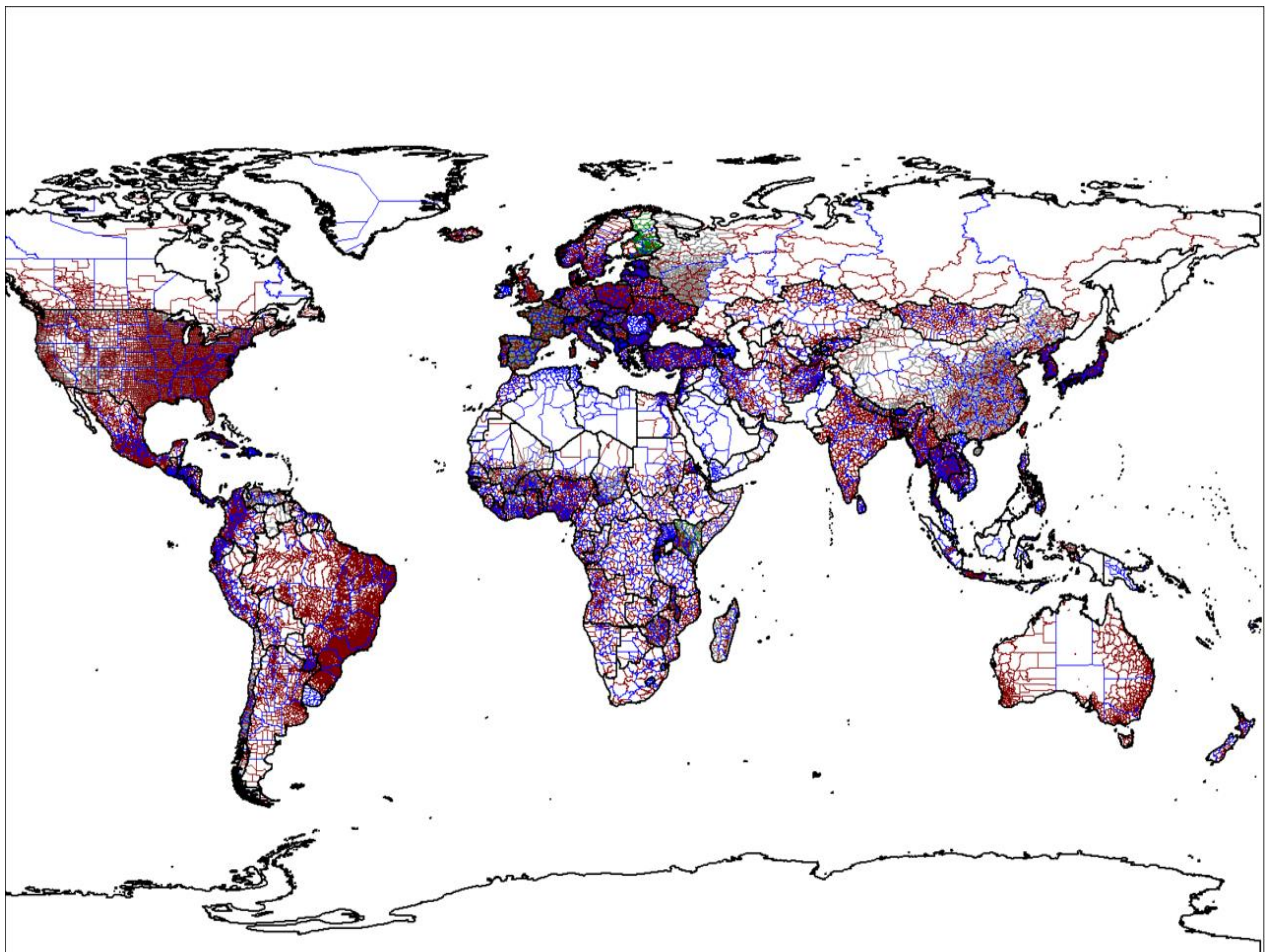
Адміністративні витрати. Загальногосподарські витрати – витрати, понесені підприємством в цілому, на відміну від витрат виняткового спрямування, зокрема, виробничих або витрат, що пов'язані з реалізацією.

Зазвичай до адміністративних витрат належать:

- 1) витрати на оплату праці управлінського персоналу;*
- 2) орендна плата за приміщення загальногосподарського призначення;*
- 3) витрати на оплату інформаційних, аудиторських, консультаційних послуг;*
- 4) інші аналогічні за призначенням управлінські витрати.*

Адміністративні рішення – акти управлінських дій, що регулюють функціонування окремих видів виробничо-господарського, соціального та культурного життя людей і поточної практичної діяльності окремих організацій. Адміністративні рішення – функція органів виконавчої влади та управління.

Адміністративно-територіальний устрій – це поділ території країни на адміністративно-територіальні одиниці (області, департаменти, округи, землі, райони, громади, міста, села тощо).

Територіальний устрій країн світу

Адміністратор – одна з ролей менеджера в рамках системного підходу, що пов'язана з відповідальністю за ресурсозабезпечення та виконання планів організації, забезпечення контролю за діяльністю підлеглих.

Адміністрація – 1) управлінська діяльність державних органів управління, організаційна діяльність суб'єктів господарювання у сфері

управління; 2) орган виконавчої влади організації (адміністрація підприємства), державних структур (обласна державна адміністрація); 3) посадові особи, керівний персонал організації.

Акредитив – зобов’язання банку виконати на прохання імпортера платіж експортеру в межах певної суми й терміну.

Розмежовують – А. центральну (Президент, Кабінет Міністрів, інші центральні відомства) та місцеву (решта органів державного управління); із запровадженням інституту президентства створено апарат при Президентові України, що має назву «Адміністрація Президента України». Окрім того, деякий час в Україні функціонували державні адміністрації окремих адміністративно-територіальних одиниць, які очолювали представники Президента України на місцях; найпоширеніше визначення органу управління підприємств, установ і організацій. Адміністрація підприємства (установи, організації) виконує певні владні повноваження лише в межах конкретного підприємства, що очолює його керівник. До складу адміністрації, окрім керівника, входять його заступники, а також керівники (та їх заступники) структурних підрозділів підприємства, тобто всі посадові особи, які мають право приймати та організовувати виконання рішень, обов’язкових для інших працівників підприємства. Адміністрація сайту (керівництво сайту).

Акт – офіційний документ, що констатує те, що сталося, тобто дію або факт господарського життя і підписується уповноваженими посадовими особами.

Актив – це частина бухгалтерського балансу, що відображає склад і вартість майна організації на певну дату. У діючій формі бухгалтерського балансу актив включає два розділи: необоротні активи та оборотні активи. Термін використовується також для позначення будь-якої власності, майна організації.

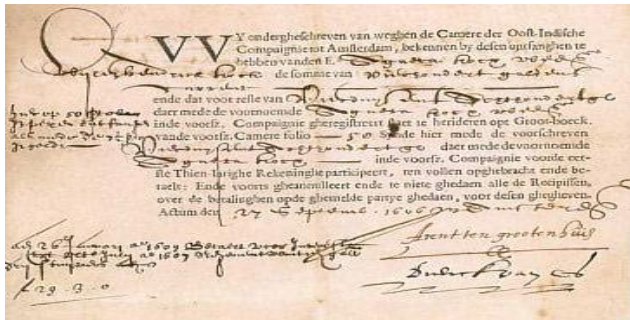
Активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому.

Активи компанії, підприємства – будь-яка власність компанії: оборотний капітал (готівка, інвестиції, дебіторська заборгованість, сировина та напівфабрикати, інші запаси), основний капітал (нерухомість, машини, обладнання), нематеріальні активи (патенти, репутація, ділова марка, інформація і т. ін.).

Активний ринок – ринок, якому притаманні такі умови: предмети, що продаються та купуються на цьому ринку, є однорідними; у будь-який час можна знайти зацікавлених продавців і покупців; інформація про ринкові ціни є загальнодоступною.

Активні операції банку – операції, спрямовані на розміщення та використання наявних у банку власних та залучених ресурсів з метою одержання прибутку при раціональному розподілі ризиків за окремими видами операцій та підтриманні необхідного рівня ліквідності.

Активно-пасивні операції банку – комісійно-посередницькі операції, тобто послуги, що надаються банком за плату у вигляді комісійних, відсотків від угоди.

Акція – емісійний цінний папір, випущений акціонерним товариством без встановленого терміну обігу.

Акція – це цінний папір без визначеного строку обігу, що свідчить про внесок до капіталу акціонерного товариства, дає право власнику на отримання певної частини прибутку у формі дивідендів, а також на отримання частини майна за

умови ліквідації акціонерного товариства.

Акція звичайна – акція, за якою дивіденди виплачуються з частини прибутку, що залишився після сплати відсотків власникам привілейованих акцій.

Акція привілейована – акція, що не дає права голосу, якщо інше не передбачено статутом акціонерного товариства.

Алонж – листок, що додається до векселя для додаткових індосаментів (передавальних записів).

Альтернативні витрати – грошова оцінка найкращого з можливих варіантів споживання економічних ресурсів (втрачені можливості).

Амбіції, їх роль при розробці стратегії фірми – нова концепція стратегічного управління, що виходить із амбіцій вищого керівництва фірми.

Амортизаційний фонд – кошти, призначені для відновлення вартості зношування основних засобів та їх розширення на якісно новій технічній основі. Амортизаційний фонд створюється за рахунок періодичних амортизаційних відрахувань відповідно до законодавчо встановлених норм амортизації.

Амортизаційні відрахування – сума грошових коштів, що запланована на повне відновлення основних засобів виробничого характеру та розрахована з урахуванням їх балансової вартості та існуючих норм амортизації.

Амортизаційні кошти – надходять підприємству у складі виручки від реалізації готової продукції (робіт, послуг) і накопичуються для подальшого використання як джерела відтворення вартості основних засобів в амортизаційному фонді.

Амортизація – поступове перенесення вартості основних засобів на вироблені з їх допомогою продукт і послугу; цільове накопичення коштів та їх подальше застосування для відшкодування зношених основних засобів;

розподіл вартості активу, що амортизується, на розрахований термін його корисної служби.

Амортизація – поступове списання первісних витрат на новостворений продукт для відтворення фондів основного призначення у процесі їх зношення.

Амортизаційні відрахування – здійснюються за певними нормами; норма амортизації – це встановлений річний (квартальний) відсоток відшкодування вартості зношення частини основних фондів; норми амортизації, які застосовуються на підприємстві, мають бути економічно обґрунтованими і спрямованими на своєчасне відшкодування основних фондів.

Амортизована собівартість фінансової інвестиції – собівартість фінансової інвестиції з урахуванням часткового її списання внаслідок зменшення корисності, яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії).

Аналіз – метод наукового дослідження явищ і процесів, основа якого полягає у вивченні складових частин, елементів досліджуваної системи.

Аналіз – метод наукового дослідження, спосіб пізнання процесів і явищ, що полягає в уявному розкладанні цілого на складові частини та виділенні окремих сторін, властивостей, зв'язків.

Аналіз витрат – аналіз величини, структури та динаміки витрат із метою встановлення їх можливого зниження та більш ефективного використання наявних ресурсів.

Аналіз витрат і вигод – зіставлення витрат і вигод під час ухвалення рішення щодо обґрунтованості спрямування ресурсів і в якій саме кількості на будівництво підприємства або на здійснення програми з виробництва певного товару чи послуги.

Аналіз витрат і результатів – аналіз із використанням балансових таблиць, у яких зафіксовано та підсумовано витрати на виробництво основних видів економічного продукту та результати у вигляді обсягів виробництва цього продукту. Аналіз дозволяє виявити рівень загальних, повних витрат на виробництво продукту, встановити взаємозв'язки між різними секторами й галузями економіки. Подібний аналіз використовується в якості дослідницького інструменту, а також у прогнозах, передпланових обґрунтуваннях, розрахунках.

Аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – передбачає обчислення відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язку між показниками.

Аналіз відхилень – виявлення відхилень параметрів від середнього розподілу.

Аналіз коефіцієнтів – розрахунок фінансових та інших показників і їх порівняння з показниками, отриманими в минулих періодах, із середніми

галузевими даними та з нормативами. Мета такого аналізу – отримати ясну картину щодо здійснених господарських операцій та подій.

Аналіз точки безбитковості – це визначення запасу міцності шляхом порівняння суми виручки, що має бути отримана, з розміром постійних і змінних витрат, пов'язаних із виробництвом та реалізацією.

Аналітична номенклатура – склад даних, що прописані у нормах, нормативах, кошторисах, квотах тощо.

Аналогія – спосіб наукового дослідження, у процесі якого пізнання окремих явищ чи об'єктів досягається на основі їх подібності іншим.

Андерайтер – на ринку цінних паперів – сторона, що гарантує емітенту виручку від продажу цінних паперів. Фактично андерайтер купує цінні папери в емітента та перепродає їх інвесторам. Зазвичай у якості андерайтера виступає інвестиційний банк.

Анкета – інструмент дослідження, що складається з переліку питань і забезпечує відносно швидкий збір інформації щодо ринку (опитування споживачів та ін.), про виконувану роботу (опитування на робочих місцях із метою збору інформації для складання посадової інструкції та ін.). До початку складання будь-якої анкети слід чітко сформулювати мету дослідження.

Антикризове управління – діяльність менеджменту фірми, спрямована на подолання гострих проблем підприємства, що накопичилися в результаті поганого управління. Опір змінам колективу фірми на етапі подолання внутрішньої кризи зазвичай знижується. Грамотне антикризове управління зазвичай починається з процедури оцінки потенціалу підприємства.

Антикризове управління – сукупність форм і методів реалізації антикризових процедур на конкретному підприємстві. Антикризове управління відображає виробничі відносини, що складаються на рівні підприємства.

Ануїтет – 1) інвестиції, що приносять вкладнику певний дохід через регулярні проміжки часу; 2) сучасна вартість серії регулярних платежів або виплат, вироблених із певною періодичністю протягом певного періоду часу.

Апарат управління – організована на основі штатного розкладу та професійно-кваліфікаційних характеристик сукупність працівників (керівників, фахівців, технічних виконавців), об'єднаних в органи, підрозділи, служби управління, на які покладено виконання певних функцій управління. Виступає як керуюча частина системи.

Арешт майна – це захід, що проводиться в якості способу забезпечення виконання рішення про стягнення податку. Є дією податкового чи митного органу з санкції прокурора щодо обмеження права власності платника податків – організації відносно його майна.

Арбітраж – спосіб вирішення спорів, при якому сторони звертаються не до судових органів, а до окремих осіб – арбітрів або третейських суддів.

Арбітраж – це судовий орган, що здійснює вирішення спорів між підприємствами, організаціями, установами та громадянами у сфері підприємницької та іншої економічної діяльності. До його обов'язків входить сприяння зміцненню законності та попередження правопорушень у зазначеній сфері.

Асоційоване підприємство – господарюючий суб'єкт, у якому інвестору належить блокуючий пакет акцій та який не є дочірнім або спільним підприємством інвестора.

Атрибуція – визначення причинно-наслідкового зв'язку між конкретними заходами та наявними чи очікуваними змінами аналізованого об'єкту.

Аудит, аудиторська діяльність – це підприємницька діяльність із незалежної перевірки бухгалтерського обліку та фінансової звітності організації та підприємств.

Аудиторський висновок – це офіційний документ, призначений для користувачів фінансової звітності.

Аудит управлінської діяльності – отримання та оцінка об'єктивних даних за відповідною професійною діяльністю, що встановлює рівень їх відповідності певним критеріям, нормам і стандартам.

Аукціон – спосіб продажу товарів на основі конкурсу покупців. Переможцем аукціону, який отримує право придбати товар, є покупець, який запропонував більш високу ціну.

Може проводитись як у вигляді зібрання продавців і покупців в одному місці, так і в інтернеті, що називається онлайн-аукціоном. На фондовому ринку, коли кількість покупців і продавців невелика, а також при невеликій кількості пропонувань для продажу цінних паперів торгівля здійснюється за принципом простого аукціону. На розвинених фондових ринках торгівля цінними паперами відбувається за принципом подвійного аукціону.

Б

Багатонаціональна корпорація – фірма, що володіє підприємствами, розташованими більш ніж в одній країні.

Базова (приватна) стратегія – модель поведінки організації в цілому або окремої стратегічної господарської одиниці в тій чи іншій ринковій ситуації.

Базова дотація – це кошти, що передаються з державного бюджету місцевим бюджетам і виступають головним інструментом підвищення фіскальної спроможності місцевих бюджетів.

Баланс – одна з форм фінансової звітності щодо фінансового стану підприємства, що відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Баланс – це бухгалтерський спосіб групування майна та зобов'язань організації в грошовому вираженні, покликаний характеризувати фінансове становище на певну дату. Також баланс – це форма звітності, що складається з активу і пасиву, підсумки яких мають співпадати.

Баланс банку – бухгалтерський баланс, що відображає стан розміщених, залучених і власних коштів банку, джерела розміщення та залучення коштів.

Баланс вступний – це показники бухгалтерського балансу на початок звітного року, що відповідають даним графі «На кінець звітного періоду» попереднього року (заключний баланс), або на момент створення організації підприємства (реєстрації її статуту).

Баланс (звіт про фінансовий стан) – це «звіт про фінансовий стан підприємства, який віддзеркалює на визначену дату активи, що йому належать, зобов'язання та власний капітал»¹.

Баланс ліквідаційний – це баланс, що складається в процесі ліквідації підприємства з метою виявлення і фіксації відомостей про склад майна юридичної особи та переліку пропонованих кредиторами вимог. Він складається кілька разів: на початку періоду ліквідації, під час періоду ліквідації (проміжний ліквідаційний баланс), а також наприкінці періоду ліквідації, після завершення розрахунків із кредиторами.

Баланс проміжний – це баланс, що складається за період між початком і закінченням звітного періоду (за квартал, півріччя, за дев'ять місяців, тобто наростаючим підсумком).

¹ Наказ 07.02.2013, № 73 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: ¹<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

Банк – фінансово-кредитний інститут, установа, що здійснює різносторонні види заходів із грошовими коштами та цінними паперами, надає послуги фінансового характеру уряду, підприємствам, організаціям, фізичним особам та іншим банкам.

Банківська гарантія – це гарантія, базуючись на якій банк, інша кредитна установа чи страхова організація, на прохання іншої особи (принципала) дає письмове зобов'язання здійснити оплату кредитору принципалу (бенефіціару) згідно до умов, що дається гарантом зобов'язання, грошову суму під час представлення бенефіціаром письмової вимоги щодо її сплати.

Банківська система – сукупність різних видів взаємозалежних банків та інших кредитних установ, що діють у межах єдиного фінансово-кредитного механізму.

Банківський кредит – це економічні відносини, в процесі яких банки надають фізичним або юридичним особам грошові кошти з умовою їх повернення. Ці відносини характеризуються рухом вартості (позичкового капіталу) від банку (кредитора) до позичальника (дебітора) і в протилежному напрямку. Економічні відносини між сторонами кредитної угоди виникають під час одержання позички, користування нею та її повернення.

Банківський кредит – це «будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, що надане в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання щодо сплати процентів та інших зборів з такої суми»²

Банкноти – зобов'язання центрального банку, грошові знаки різного номіналу, є паперовими грошима.

Банкрутство – встановлена в судовому порядку фінансова неспроможність підприємства, тобто нездатність задовольнити у встановлений термін пред'явлені до нього зі сторони кредиторів вимоги та виконати зобов'язання перед бюджетом.

Банкрутство – це неспроможність установи, підприємства, організації виконати свої боргові зобов'язання

Безготівкові гроші – гроші, грошові кошти у формі записів на банківських рахунках, використовуваних для оплати, взаємних розрахунків за допомогою перерахувань із одного розрахункового рахунку на інший.

² Закон України «Про банки і банківську діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

Безготівкові розрахунки – форма грошового обігу, розрахунки між юридичними та фізичними особами, під час яких зберігання та рух грошових коштів відбувається без участі паперових грошей, за допомогою зарахування грошей на банківський рахунок і перерахування з рахунку платника на рахунок одержувача, а також заліків взаємних вимог.

Беззбитковість – це такий стан діяльності підприємства, коли господарська діяльність не приносить ні прибутків, ні збитків, а виручка від реалізації продукції покриває лише витрати.

Безнадійна дебіторська заборгованість – дебіторська заборгованість поточного спрямування, щодо якої існує переконання про можливість її неповернення боржником та за якою минув термін позовної давності.

Безнадійний податковий борг – податковий борг платника податку, визнаного в установленому порядку банкрутом, вимоги щодо якого не були задоволені у зв'язку з недостатністю майна банкрута.

Безпека – це такі умови, в яких перебуває складна система, коли дія зовнішніх і внутрішніх чинників не призводить до процесів, що вважаються негативними по відношенню до даної складної системи у відповідності до наявних, на даному етапі, потреб, знань та уявлень.

Безперервність діяльності (принцип підготовки фінансової звітності) – передбачає оцінку активів і зобов'язань господарюючого суб'єкта, виходячи з того, що його функціонування триватиме і в майбутньому.

Бенчмаркінг – метод аналізу інформації, що полягає в порівнянні діяльності, результатів діяльності та застосованих методів з наявними еталонами, тобто передовими, найбільш ефективними і результативними технологіями, підходами і методами роботи. найкращими результатами.

Бізнес-ангели – особи, які інвестують власні кошти в бізнес з високим потенціалом на дуже ранній стадії з метою отримання вищого прибутку, ніж той, котрий можна одержати від традиційних інвестицій.

Також це постійний та систематичний пошук і впровадження ефективних практик, що мають привести організацію до досконалішої форми, інструмент для визначення становища компанії у порівнянні з іншими подібними компаніями, схожими за розмірами та/або сферою діяльності.

Бізнес-план – це документ, у якому описуються всі основні аспекти підприємницької діяльності, аналізуються актуальні проблеми, з якими може зіткнутися підприємець, і визначаються основні способи вирішення цих проблем.

Бізнес-планування – сучасний вид планування в межах підприємства, реалізація інноваційних проєктів, що пов'язані із

започаткуванням фірм та їх підрозділів, розробкою та постачанням на ринок потрібних товарів і послуг.

Біметалізм – використання двох благородних металів (срібла та золота) для карбування монет, що застосовуються в якості грошей.

Біржа – це офіційно оформлений, постійно функціонуючий за певними встановленими правилами ринок, на якому здійснюється оптова торгівля товарами (товарна біржа), торгівля цінними паперами (фондова біржа) або валютою (валютна біржа).

Біржова угода – зареєстрований біржею договір (угода) між особами, що задіяні в торгівлі на біржі щодо біржового товару під час біржових торгів. Біржова угода не може укладатися від імені та за рахунок біржі.

Біржовий товар – це не вилучений з обігу товар певного роду та якості, у тому числі стандартний контракт і коносамент на зазначений товар, допущений в установленому порядку біржею до біржової торгівлі.

Боргові цінні папери – це цінні папери, що засвідчують відносини позики, передбачають обов'язок емітента чи особи, яка видала не емісійний цінний папір, сплатити у визначений термін суму коштів або виконати інші зобов'язання, передбачені даним цінним папером. До них відносяться: корпоративні облігації; ощадні та депозитні сертифікати банків; векселі; облігації міжнародних фінансових організацій.

Бренд – це сукупність уявлень людей щодо певного товару, послуги, компанії чи особистості (символ, образ, назва чи знак).

Термін бренд «brand» є похідним словом від давньо скандинавського «brandr» у значенні «обпекти», із нанесенням тавра на худобу, відмічаючи власність хазяїна. Окрім того, ще із прадавніх часів, господарями карбувалися особисті знаки чи бренди, на власній продукції як засіб розпізнавання свого товару поміж товарів від інших виробників.

Бреттон-Вудська валютна система – форма організації міжнародних грошових відносин, розрахунків, згідно з якою роль світових грошей поряд із золотом виконував долар США.

Брокерська діяльність – це здійснення цивільно-правових угод з цінними паперами, валютою, товарами і т. ін. на підставі договору-комісії або доручення. До того ж, передбачається певна винагорода брокеру за надані послуги.

Брутто – маса товару разом із тарою і упаковкою.

Бухгалтерська звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Бухгалтерська звітність – система показників, що віддзеркалюють майновий та фінансовий стан організації, установ, підприємств на визначену дату, а також фінансові результати та їх діяльності за звітний період.

Бухгалтерська проводка – це запис, у якому міститься сума по дебету і кредиту відповідних рахунків, що відображає зміст господарської операції.

Бухгалтерський прибуток (збиток) – є остаточним результатом фінансового характеру (прибутком або збитком), встановленим за звітний період на основі даних бухгалтерського обліку всіх господарських операцій організації та оцінки статей бухгалтерського балансу.

Бюджет місцевого самоврядування – це бюджет територіальної громади, об'єднаних територіальних громад, що створюється згідно законодавства та перспективного плану формування території громади.

Бюджет – це план щодо формування та споживання фінансових ресурсів для виконання завдань і функцій органів державної влади та місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Бюджет (з франц. budget, давн. франц. bougette – «шкіряний гаманець») – грошове вираження збалансованого розпису доходів і видатків держави, адміністративно-територіальної одиниці (області, району, міста, села), підприємства, установи за певний період. Організації що фінансуються за рахунок бюджету, себто платників податку, відповідно є бюджетниками.

Бюджет розвитку – план доходів та видатків місцевого бюджету, що формуються та використовуються для виконання програм соціально-економічного розвитку певної території та зміцнення її матеріально-фінансової бази.

Бюджет фірми – зведений план (кошторис) доходів і витрат усіх господарських підрозділів і функціональних служб підприємства в планованому році.

Бюджети місцевого самоврядування – це бюджети сільських, селищних, міських територіальних громад, а також бюджети районів у містах (у разі утворення районних у місті рад)³.

Бюджетна декларація – це документ, що є основою для складання проєкту державного бюджету, який містить основні бюджетні показники, цілі державної політики з кількісними показниками їх досягнення.

Бюджетна класифікація – систематизоване згрупування в єдине ціле доходів, видатків, кредитних ресурсів, фінансування бюджету, боргу відповідно до правового поля України та міжнародних стандартів.

Бюджетна програма – це план заходів, що спрямовані на виконання певних завдань для досягнення визначеної мети та отримання очікуваного результату, які реалізовує розпорядник бюджетних коштів.

Бюджетна система України – це сукупність державного та місцевих бюджетів, що враховує економічні відносини, державний та адміністративно-територіальний устрій і норми права.

³ Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.

Бюджетне асигнування – це повноваження розпорядника бюджетних коштів на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, що має певні обмеження (кількісні, часові та цільові) та надається відповідно до бюджетного призначення.

Бюджетне зобов'язання – це розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, отримання послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, що здійснюється відповідно до бюджетного асигнування та передбачає здійснення платежів у цьому ж періоді чи майбутньому.

Бюджетне призначення – повноваження головного розпорядника бюджетних коштів щодо надання бюджетних асигнувань, якому притаманні певні обмеження (кількісні, часові і цільові).

Бюджетне призначення – це повноваження, що надане головному розпоряднику коштів бюджету Законом України про державний бюджет, постановою Верховної Ради Автономної Республіки Крим, рішенням місцевої ради про місцевий бюджет, яке має кількісні та часові обмеження.

Бюджетний запит – це документ, що підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що включає обґрунтовані пропозиції щодо його потреби в бюджетних коштах для виконання своїх функцій у середньостроковому періоді, що ґрунтуються на відповідних граничних показниках видатків бюджету та надання кредитів з бюджету.

Бюджетний процес – це визначений бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування щодо їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства⁴

Бюджетні кошти – це надходження та витрати бюджету, що відповідають бюджетному законодавству.

Бюджетні установи – це органи державної влади та місцевого самоврядування, а також організації, що створені ними у регламентованому законодавством порядку, які існують державного або місцевого бюджету.

Бюджетна установа – організація, створена органом державної влади для здійснення управлінських, соціально-культурних, науково-технічних або інших функцій некомерційного характеру, діяльність якої фінансується з державного бюджету або за визначених обставин із позабюджетного фонду на основі кошторису доходів і витрат.

Бюджетування – це система планування, контролю та аналізу фінансових потоків суб'єкта господарювання на основі розрахунку кількісних та якісних показників і складання плану дій на певний період.

Бюджетування – інструмент фінансового менеджменту, найважливіший елемент системи управління підприємством.

⁴ Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.

В

Важіль управління – спосіб, за допомогою якого реалізуються управлінські рішення; засіб, що впливає на виконавців.

Валова продукція – це узагальнюючий показник обсягу виробленої продукції (без вирахування витрат) у грошовому вираженні.

Відображає величину новоствореної і перенесеної вартості. Характеризує загальний обсяг продукції, виробленої підприємством (об'єднанням), незалежно від призначення. Це єдиний показник, до обсягу якого включається не тільки готова продукція, а й незавершене будівництво, а також зміни залишків напівфабрикатів.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – це сукупна вартість кінцевого продукту (продукції, товарів, послуг) у ринкових цінах, що створено за рік у межах країни всіма виробниками, які перебувають на її території.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) регіону – це узагальнюваний показник соціально-економічного розвитку регіону, що відображає сукупну вартість товарів і послуг, вироблених у межах регіону за певний проміжок часу.

Валовий національний продукт (ВНП) – це сукупна вартість кінцевого продукту (продукції, товарів, послуг) у ринкових цінах, що створено в країні за рік, незалежно від розташування національних підприємств.

Валовий прибуток регіону – це показник, що відображає перевищення доходів над витратами, що суб'єкти господарювання регіону мають унаслідок здійснення своєї діяльності.

Валовий регіональний продукт (ВРП) у ринкових цінах – це сума валової доданої вартості всіх видів діяльності, у тому числі, враховуючи чисті податки на продукти.

Валюта – грошові знаки іноземних держав, кредити та документи платіжного характеру, зокрема: векселі, чеки, банкноти, що використовуються у міжнародних розрахунках, іноземна валюта.

Валюта бухгалтерського балансу – підсумки активу та пасиву балансу.

Валюта звітності – грошова одиниця України.

Валютна інтервенція – значний цілеспрямований разовий вплив центрального банку країни на валютний ринок і валютний курс, що здійснюється шляхом продажу або закупівлі банком великих партій іноземної валюти.

Валютна інтервенція – купівля, продаж або обмін Національним банком іноземної валюти на валютному ринку України з метою впливу на обмінний курс гривні до іноземних валют і на загальний попит та пропозицію грошей в Україні.

Валютна система – сукупність валют, валютно-фінансових відносин, правил застосування, використання валюти; закріплена в міжнародних договірних і правових нормах.

Валютний курс – установлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни.

Валютний курс – це ціна грошової одиниці певної національної валюти, що виражена в грошових одиницях валюти іншої країни.

Валютний курс гнучкий (плаваючий) – курс валюти, що формується під впливом ринкових факторів, що діють на валютному ринку.

Валютні запаси – запаси, фонди держави в конвертованій валюті, що визначають її платоспроможність.

Варіаційна маржа – це сума грошових коштів, що розраховується організатором торгівлі та сплачується (отримується) учасниками термінових угод відповідно до встановлених організаторами торгівлі правилами.

Вартість грошей у часі – це фінансова концепція, що ґрунтується на ідеї, що вартість грошей сьогодні є більшою за таку ж суму грошей у майбутньому.

Вартість, що амортизується – фактична вартість придбаного активу чи інша величина, що може замінити фактичну вартість придбання у звітності фінансового характеру, за мінусом ліквідаційної вартості.

Вексель – цінний папір у вигляді довгострокового зобов'язання, складеного в письмовому вигляді за певною формою.

Венчурна організація – невелика організація, діюча в наукомісткій галузі економіки. Проводить наукові дослідження, інженерні розробки, створює та впроваджує інновації, в тому числі на замовлення великих комерційних організацій і держави.

Венчурне фінансування – фінансування, поєднане з ризиком підвищеного характеру.

Венчурний бізнес – вид бізнесу, орієнтований на практичне використання технічних і технологічних новинок, результатів наукових досягнень, ще не апробованих на практиці. Цей вид бізнесу пов'язаний із великим ризиком, тому венчурний бізнес часто називають ризиковим

Венчурний бізнес (англ. venture – ризиковий) – бізнес, що спеціалізується на інвестиціях у власний капітал компаній і до іншого виду довгострокового фінансування підприємств, зазвичай таких, що не мають тривалої історії розвитку, але з перспективою значного росту. Венчурна компанія може, з одного боку, надавати фінансування, з іншого боку – мати різний ступінь участі в керуванні та виробництві.

Венчурний капітал традиційно асоціюється з початком нових проєктів; однак, венчурні капіталісти дедалі більше беруть участь у проєктах і на пізніших етапах їхнього здійснення, тобто вкладають кошти на розвиток і модернізацію, а також в угоди з викупу підприємств.

Венчурні (інноваційні) фонди – своєрідні інтелектуальні диверсифікати, тісно пов'язані з численними впроваджувальними наукомісткими організаціями. Венчурні фонди спільно з впроваджувальними організаціями розробляють план робіт, вирішують питання збуту (продажів), здійснюють підбір менеджерів вищої кваліфікації, проводять патентний аналіз тощо. Вони є однією з провідних структурних ланок так званих інкубаторів інноваційного бізнесу.

Венчурні операції – операції з грошима та операції з цінними паперами, пов'язані з кредитуванням і фінансуванням технічних нововведень, науково-технічних досліджень і розробок, упровадження винаходів і відкриттів.

Венчурні підприємства – невеликі підприємства, що займаються прикладними науковими дослідженнями, інженерними розробками, проєктно-конструкторською діяльністю, створенням і впровадженням інновацій. До них приєднуються підприємства, що займаються маркетингом, інжинірингом, рекламою. Також надають консультативні послуги і т.п.

Венчурні підрозділи – підрозділи, що створюються у великих організаціях, на основі власних фондів і венчурного (ризикового) капіталу.

Вертикальна інтеграція у регіоні – це виробниче чи організаційне об'єднання, злиття, кооперація, взаємодія підприємств, що пов'язані виробництвом та реалізацією однакової або схожої продукції.

Вертикальний (структурний) аналіз – передбачає розрахунок структури підсумкових фінансових показників одночасно з виявленням характеру впливу кожної позиції звітності, що вивчається, на результат у цілому.

Вертикальний (структурний) фінансовий аналіз – система фінансового аналізу, що ґрунтується на структурному розчленуванні окремих показників звітності фінансового характеру підприємства.

Вертикальні зв'язки (субординаційні, ієрархічні зв'язки) – зв'язки між керівництвом і підпорядкуванням. Необхідність у них виникає за умови ієрархічності управління, тобто за наявності декількох рівнів управління. Ці зв'язки служать каналами передачі розпорядчої та звітної інформації.

Взаємовиключні цілі – цілі, що суперечать одна одній і не можуть бути досягнуті одночасно.

Взаємозалік – спосіб безготівкових розрахунків між підприємствами у вигляді погашення взаємних вимог в рівноважних сумах під час поставок товару чи наданні послуг, водночас оплачується лише некомпенсована різниця.

Видатки бюджету – це грошові кошти, що націлені на здійснення різного роду програм і заходів, що передбачені відповідним бюджетом (державним або місцевим).

Винагорода – все, що індивідуум сприймає як мотивацію для виконання певної роботи, завдання, дослідження тощо та все, що має для нього об'єктивну цінність.

Виробництво – одна з функцій менеджменту; система організації процесу виготовлення товару та надання послуг відповідно до споживчого попиту.

Виробнича структура – склад та взаємозв'язок підрозділів основного і допоміжного виробництв підприємства.

Виробничий потенціал регіону – це сукупність існуючих і потенційних можливостей виробничої діяльності господарюючих суб'єктів, наявність факторів виробництва, забезпеченість виробництва необхідними видами ресурсів.

Виробничий процес – процес перетворення вихідної сировини і матеріалів на готовий продукт, придатний до споживання або подальшої обробки.

Технологічний процес – частина виробничого процесу, сукупність технологічних операцій, що виконуються планомірно й послідовно в часі й просторі над однорідними або аналогічними предметами, у результаті чого змінюється агрегатний стан, місце розташування чи властивості предмета праці (напр., гірської породи), що має закінчений за виробничим призначенням характер. Розрізняють основні та допоміжні Т.п. Процес допоміжний – процес, що має самостійний характер і необхідний для успішного виконання основних технологічних процесів та сприяти їх здійсненню.

Виробничий цикл – період часу від початку до закінчення виробничого процесу щодо виготовлення продукції, виконання робіт і надання послуг.

Виробничий цикл підприємства – є періодом повного обороту матеріальної частини активів оборотного характеру, що споживаються для обслуговування процесу виробничого характеру, з моменту надходження сировини, матеріалів і напівфабрикатів на підприємство і до закінчення відвантаження виготовленої з них готової продукції споживачам.

Виробничо-територіальний комплекс – це форма просторової організації продуктивних сил суспільства, що представлена сукупністю взаємопов'язаних галузей матеріального виробництва на певній території.

Виторг – це кошти, що надійшли на рахунок суб'єкта господарювання за реалізовані товари чи надані послуги.

Витрати – це спожиті в процесі виробництва (із метою отримання продукції) ресурси, а також кошти, що потрібно заплатити за товари або послуги. Виникнення витрат, пов'язане з виплатою грошових коштів або зі зменшенням дебіторської заборгованості (збільшенням кредиторської заборгованості).

Витрати бюджету – це видатки бюджету, надання кредитів, погашення боргу, розміщення бюджетних коштів на депозитах та придбання цінних паперів.

Витрати (дохід) з податку на прибуток – загальна сума витрат (доходу) із податку на прибуток, що обчислена з облікового прибутку (збитку) і складається з поточного податку на прибуток із урахуванням відстроченого податкового зобов'язання та відстроченого податкового активу.

Витрати змінні – це витрати, розмір яких змінюється прямо пропорційно зміні фізичного показника обсягу виробництва.

Витрати змінні – це витрати, загальна сума яких змінюється прямо пропорційно зміні обсягу виробництва (випуску). До змінних витрат відносяться витрати на необхідні матеріали, сировину, напівфабрикати тощо.

Витрати постійні – це частина витрат, загальна сума яких не змінюється у процесі зміни обсягу виробництва за певний період. До постійних витрат відносяться орендна плата за приміщення, заробітна плата менеджерів підприємства тощо.

Витрати прямі (в цілях бухгалтерського обліку і калькулювання) – це витрати, що безпосередньо відносяться до конкретного об'єкта калькуляції (видам виробів або групами однорідних виробів, робіт, послуг). Це витрата сировини та матеріалів, заробітна плата виробничих робітників, зайнятих виготовленням продукції, разом із відрахуваннями на соціальні потреби та інші витрати, які можна віднести на собівартість продукції на підставі первинних документів.

Відмітна компетенція – завдання чи процеси, які організація виконує краще конкурентів.

Відомість – це реєстр, що дозволяє узагальнити облікову інформацію, що відображається на рахунках бухгалтерського обліку.

Відповідальність – зобов'язання виконувати завдання та звітувати щодо їх задовільного завершення.

Відповідність цілей і засобів – модель лідерства, що припускає використання різних стилів залежно від ситуації і поставленої задачі.

Відсоткова ставка номінальна – відношення відсотка (відсоткових грошей) до величини капіталу.

Відсоткова ставка реальна – номінальна процентна ставка, що враховує рівень інфляції.

Відсоток (процентні гроші) – сума, що сплачується за користування грошовими коштами.

Відстрочене податкове зобов'язання – сума податку на прибуток, що буде сплачуватись у наступних періодах часу із суми тимчасових різниць, які підлягають оподаткуванню.

Відстрочений податковий актив – сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню у наступних періодах у наслідок:

- 1) тимчасової різниці, яка підлягає вирахуванню;
- 2) перенесення податкового збитку, що не був включений до розрахунку зменшення податку на прибуток на звітну дату;
- 3) перенесення на майбутні періоди пільг податкового характеру, якими неможливо скористатися у періоді, за який звітуються.

Відстрочений податок на прибуток – сума податку на прибуток, що визнана відстроченим податковим зобов'язанням і відстроченим податковим активом.

Відтворення необоротних активів – це процес постійного оновлення необоротних активів.

Вільна економічна зона (ВЕЗ) – це певна господарська територія з високим ступенем самоуправління та пільговим режимом, сформована для масового задіяння капіталу іноземного спрямування, сучасної техніки й технологій, керівного та маркетингового досвіду тощо.

Вільні ресурси – ресурси, що потенційно не залучені до господарського обороту, кількість яких є необмеженою (умовно необмеженою).

Влада, заснована на винагороді, – влада, заснована на переконаності виконавця в тому, що особа, яка впливає, здатна задовольнити його активну потребу.

Влада, заснована на примусі, – вплив, що базується на вірі виконавця, що впливає, та може покарати його, перешкоджаючи задоволенню його життєвих потреб.

Власний капітал – джерела фінансування підприємства, що за джерелом походження відносяться до власних, які було внесено без визначення терміну повернення засновниками (учасниками) або залишені на підприємстві з чистого прибутку.

Власний капітал – це показник, що визначається як різниця між активами і зобов'язаннями підприємства.

Власний капітал компанії, акціонерний капітал (англ. Equity, ownership equity) – капітал, створений за рахунок: 1) інвестицій у власний капітал і 2) нерозподіленого прибутку компанії. Залишкова вартість (чиста вартість) активів компанії, що залишається після погашення всіх її зобов'язань, тобто це різниця між активами та зобов'язаннями компанії.

Претензії (вимоги) із боку інвесторів у власний капітал на частку в чистому прибутку підприємства і в його активах.

Власний капітал – частина, що перебуває в активах господарюючого суб'єкта, яка залишається в його розпорядженні після виконання його зобов'язань.

Внутрішній аналіз – аналіз показників економічного, виробничого та ін. характеру, що здійснюють внутрішні користувачі через вивчення результатів діяльності підприємств, установ, організацій в минулому періоді.

Внутрішня винагорода – сприйнята цінність самої роботи, наприклад задоволення від досягнення поставлених цілей. Це винагороди, що апелюють до потреб вищого рівня.

Внутрішня ефективність – результативність із погляду споживання внутрішнього потенціалу підприємства чи керування внутрішніми ресурсами (витратами та капіталом).

Внутрішня змінна – ситуативний фактор усередині організації: цілі, структура, завдання, технологія та люди.

Воєнна безпека – стан безпечності прав та свобод громадян, основоположних інтересів і цінностей окремого суспільства та певної країни від можливих зазіхань через застосування воєнної сили.

Воєнна безпека держави – наукова категорія, складова національної безпеки, що визначає стан захищеності національних інтересів, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності держави від посягань із застосуванням воєнної сили..

Сучасне визначення українського законодавства надає більш розширене трактування терміну: «воєнна безпека – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від воєнних загроз».

Воєнна безпека, як соціально-політичне явище, покликана протистояти воєнній небезпеці, тому в системі національної безпеки та оборони визначається також як оборона держави.

Основною метою забезпечення воєнної безпеки є усунення зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці держави у воєнній сфері та створення сприятливих умов для гарантованого захисту її національних інтересів.

Воєнний конфлікт – це сутичка, зіткнення, протиборство, розглядається як форма вирішення розбіжностей між державами та групами людей під час якого використовується збройна сила.

Вплив – поведінка людини, що змінює ставлення, уявлення і почуття інших людей.

Вплив (у менеджменті) – прямий та / або непрямий вплив на людей (індивідууми, групи), що викликає зміни їх поведінки. Під час впливу суб'єкт може усвідомлювати чи ні цілі та наслідки впливу. Один із головних інструментів впливу – влада: у цьому випадку вплив виступає в якості проміжної мети (кінцева мета – очікуваний результат впливу), а влада виступає в якості засобу досягнення цих цілей.

Г

Галузевий економічний район – це територія, якій притаманні єдність елементів, що належать до однієї чи кількох взаємопов'язаних галузей.

Гарантована ліквідаційна вартість –

1) для особи, яка надає в оренду – певна частина ліквідаційної вартості, що призначена для сплати орендарем або пов'язаною з ним стороною;

2) для орендодавця – певна частина ліквідаційної вартості, що призначена до сплати орендарем або іншою сторонньою/третьою особою, яка здатна за своїм фінансовим станом відповідати за гарантією.

Гарантований державою борг – це загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України щодо повернення отриманих та непогашених кредитів (позик), що забезпечені державними гарантіями.

Глобалізація – це процес політичної, економічної та культурної інтеграції та уніфікації на світовому рівні.

Глобалізація (англ. globalization) – процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. У ширшому розумінні – перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї Землі. Основними наслідками глобалізації є міжнародний поділ праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Це об'єктивний процес, зумовлений розвитком транспорту та засобів зв'язку, він має системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. У результаті глобалізації світ стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів. Відбувається збільшення як кількості спільних для груп держав проблем, так і кількості та типів інтегрованих суб'єктів.

Економічно глобалізуються виробництво, послуги та капітал, технологія й дані. Паровоз, пароплав, реактивний літак, контейнерні морські судна є приладами поступу в галузі транспорту, а телеграф і його сучасні нащадки Інтернет та мобільний телефон є прикладами розвитку інфраструктури телекомунікацій. Усі ці винаходи стали важливими чинниками глобалізації й зумовлюють дедалі більшу взаємозалежність економіки й культурного життя.

У 2000 році Міжнародний валютний фонд ідентифікував чотири базові аспекти глобалізації: торгівлю й фінансові транзакції, рух капіталу та інвестицій, міграцію людей та розповсюдження знань[6]. Із глобалізацією пов'язують також проблеми довкілля, наприклад глобальне потепління, забруднення вод за межами кордонів, забруднення повітря та надмірний вилов риби в океанах[7]. Процеси глобалізації впливають на бізнес та зайнятість, економіку, соціокультурні ресурси та на природне довкілля. В академічній літературі глобалізацію зазвичай розбивають на три основні області: економічну, культурну та політичну глобалізацію.

Глобальна економічна безпека – сукупність заходів, націлених на забезпечення сталого світового економічного розвитку, метою якого є досягнення безпеки та високого рівня життя для кожної особистості, незалежно від нації або національності, за умови збереження світу для майбутніх поколінь.

Головні розпорядники бюджетних коштів – установи бюджетного спрямування на чолі з їх керівниками, що відповідно отримують певні повноваження через встановлення бюджетних призначень.

Горизонтальний (трендовий) фінансовий аналіз – система фінансового аналізу, що ґрунтується на дослідженні динаміки окремих фінансових показників у просторі та часі.

Горизонтальні зв'язки – зв'язки кооперації і координації.

Горизонтальні зв'язки – це зв'язки між двома і більше рівними за статусом частинами або членами організації. їх головне призначення – сприяти найбільш ефективній взаємодії частин організації. Вони допомагають зміцнювати вертикальні зв'язки і роблять організацію більш стійкою до змін оточуючого середовища.

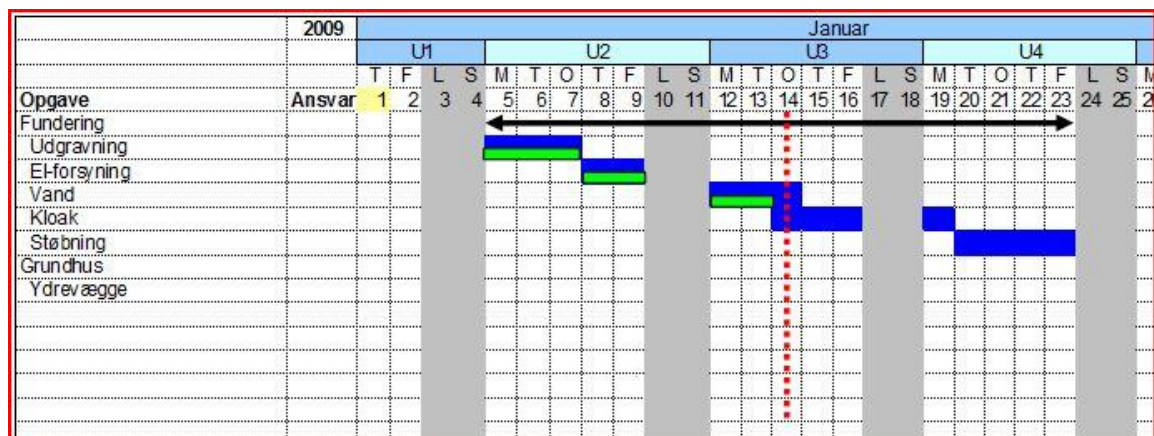
Господарська одиниця за межами України – дочірнє, асоційоване, спільне підприємство, філія, представництво або інший підрозділ господарюючого суб'єкта, що функціонують або здійснюють власну діяльність за межами митних кордонів України.

Господарська операція – це подія, що характеризує окремі господарські дії (факти), які викликають зміни в складі, розміщенні майна та джерела його утворення. Господарські операції можуть зачіпати тільки майно підприємства (актив балансу) або тільки джерела його утворення (пасив), або одночасно майно та джерела його формування (і актив, і пасив балансу). Відображаються господарські операції в реєстрах бухгалтерського обліку в хронологічній послідовності та групуються за відповідними рахунками бухгалтерського обліку.

Готівкові кошти – грошові кошти у вигляді паперових грошей і монет, грошових знаків.

Готова продукція – це частина матеріально-виробничих запасів, призначених для продажу.

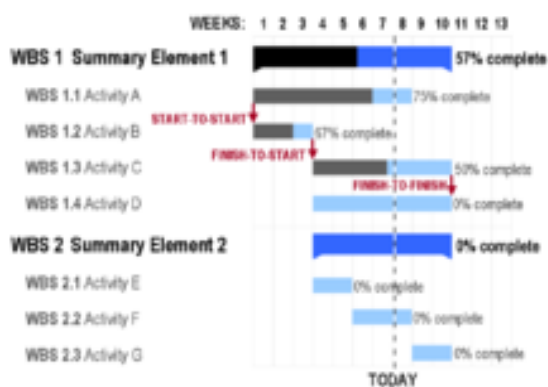
Графік Ганта – метод організації виробництва в плануванні, складанні графіків, диспетчеризації та прискоренні поставок.

Діаграма Ганта (також стрічкова діаграма, графік Ганта) – діаграма, що використовується для ілюстрації плану, графіка робіт за будь-яким проектом. Є одним із засобів планування та управління проектами.

Перший формат діаграми було розроблено Генрі Л. Гантом (Henry L. Gantt, 1861-1919) у 1910 році.

Діаграма Ганта є відрізками (графічні плашки), розміщеними на горизонтальній шкалі часу. Кожен відрізок відповідає окремому завданню або підзадачі. Завдання і підзадачі, складові плану, розміщуються за вертикаллю. Початок, кінець і довжина відрізка на шкалі часу відповідають початку, кінцю та тривалості завдання. На деяких діаграмах Ганта також показується залежність між завданнями.

Гроші – особливий товар, що виконує роль загального еквівалента під час обміну товарів, форма вартості всіх інших товарів. Гроші виконують такі функції: міри вартості, засобу обігу, засобу утворення скарбів, засобу платежу та світових грошей.

Грошова одиниця – законодавчо встановлений у країні грошовий знак, основний елемент грошової системи країни. Грошова одиниця – одиниця грошового виміру.

Грошовий обіг – рух грошей у процесі виробництва та обігу товарів, надання послуг і здійснення різних платежів.

Грошовий потік (cash flow) – це сукупність надходжень і видатків грошових коштів та їх еквівалентів, що розподілені у часі та мобілізовані підприємством у процесі здійснення господарської діяльності.

Фінансова категорія «грошовий потік» походить від англ. *cash flow*. В англomовній науковій літературі під цим поняттям розуміють залишок грошових коштів, що формується на підприємстві (організації чи бюджеті) на певну дату після проведення усіх грошових витрачань. Для визначення грошових потоків (словоформа у множині) в англomовній літературі використовується поняття *cash flows*, воно означає рух коштів від усіх (або будь-яких) видів діяльності підприємства.

Грошові кошти – грошові кошти, кошти на рахунках у банківських установах та депозити до запитання.

Грошові фонди – це частина грошових коштів, що має цільову спрямованість.

Група – дві або більше осіб, які взаємодіють одна з одною таким чином, що кожне з них впливає на інше та відчуває на собі його вплив.

Група керівника – група, що складається з менеджера та підлеглих, що входять до норми його керованості.

Група нематеріальних активів – сукупність подібних нематеріальних активів за призначенням та умовами їх споживання.

Група основних засобів – сукупність подібних матеріальних необоротних активів за певними технічними характеристиками, призначенням та умовами їх споживання.

Групове мислення – тенденція індивідуумів до придушення своєї точки зору на проблему, щоб не порушити гармонію групи.

Ефект групового мислення – груповий ефект, специфічний спосіб мислення, за якого в згуртованій групі домінує пошук згоди, що підпорядковує собі реалістичну оцінку можливих альтернативних дій. Відкритий Ірвіном Дженісом.

Гудвіл – вид нематеріальних активів, вартість якого розраховується як різниця між ринковою вартістю господарюючого суб'єкта, що виступає як цілісний майновий комплекс, і його балансовою вартістю. Таке перевищення вартості пов'язане з можливістю отримання вищого рівня прибутку (порівняно з середньогалузевим) за рахунок застосування дієвішої системи керування, лідируючої позиції на ринку товарів тощо.

Гуманітарна безпека – право на духовне життя суспільства.

Гуманітарна безпека – стан захищеності людини, сім'ї, народу; їхніх цілей, ідеалів, цінностей і традицій, укладу життя та культури; стійке необхідне та достатнє заохочення та розвиток прав та обов'язків людини й основних свобод для всіх, незалежно від раси, статі, мови та релігії.

Д

Дата балансу – це дата, на яку було складено баланс господарюючого суб'єкта.

Дата придбання – це дата, на яку здійснюється контроль за чистими активами та діяльністю господарюючого суб'єкта, що купується, тобто переходить до споживача.

Двухфакторна модель Герцберга – модель, згідно з якою мотивація ділиться на дві великі категорії: гігієнічні фактори і мотиватори.

Теорія Герцберга – це природне продовження теорії Маслоу: мотиватори сконцентровані на верхніх рівнях ієрархії потреб Маслоу, тоді як гігієнічні фактори є потребами нижніх рівнів. Цю теорію було створено на основі даних, отриманих у результаті інтерв'ю, що бралися на різних робочих місцях, у різних професійних групах і в різних країнах. Тих, у кого брали інтерв'ю, просили описати ситуації, у яких вони відчували повне задоволення або, навпаки, незадоволення від роботи. Відповіді були класифіковані за групами. Вивчаючи зібраний матеріал, Герцберг дійшов висновку, що задоволення та незадоволення роботою викликаються різними чинниками. Так були виділені «мотиватори» (чинники, що роблять позитивний вплив на мотивацію) і «чинники контексту», або «гігієнічні чинники» (чинники, що роблять негативний вплив на мотивацію, визначають незадоволення від роботи). До мотиваторів Герцберг відніс: досягнення, визнання успіху, інтерес до роботи як такої, відповідальність, по службі, можливість професійного зростання. До чинників (факторів) контексту Герцберг відніс: спосіб управління, політику адміністрації, умови праці, міжособові стосунки на робочому місці, заробітну плату, невпевненість у стабільності, вплив роботи на особисте життя.

Дебітор – фізична або юридична особа, яка має грошові чи майнові зобов'язання перед кредитором.

Дебітори – юридичні та фізичні особи, які, унаслідок минулих подій заборгували господарюючому суб'єкту визначені розміри коштів, еквівалентів грошових коштів або інших активів.

Дебіторська заборгованість – сума зобов'язань дебіторів суб'єкту господарювання на встановлену дату.

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості інших суб'єктів господарювання підприємству на певну дату.

Девальвація – акція центрального банку, зниження курсу національної валюти відносно твердих валют, міжнародних рахункових одиниць, зменшення реального золотого вмісту грошової одиниці. Розрізняють офіційну (відкриту) і приховану девальвацію.

Розрізняють офіційну (відкриту) і приховану девальвацію. За умови відкритої девальвації Центральний банк країни офіційно оголошує девальвацію національної валюти, із обігу вилучаються знецінені паперові гроші чи відбувається обмін таких грошей на нові, стійкі кредитні гроші (але за курсом, відповідним знеціненню старих грошей, тобто нижчим). Під час прихованої девальвації держава знижує реальну вартість

грошової одиниці відносно іноземних валют, не вилучаючи знецінені гроші з обігу. Відкрита девальвація викликає зниження товарних цін, прихована ж девальвація не веде сама по собі до зміни цін.

Деволуція – це делегування центральним урядом повноважень у прийнятті рішень, у фінансовій сфері, публічному управлінні тощо місцевим органам влади.

Дедукція – спосіб дослідження від загального до часткового, виведення із загальних положень висновків більш часткового характеру.

Деконцентрація – це процес, за якого центральний уряд розосереджує відповідальності за надання певних послуг та функцій на регіональному рівні без делегування повноважень.

Делегування – передача повноважень особі, яка буде виконувати завдання.

Делегування – це процес, що пов'язаний із переданням центральним урядом відповідальності за прийняття рішень та виконання державних функцій місцевим органам влади.

Делегування повноважень – передача частини прав однієї особи іншій (як правило, від вищого до нижчого), яка приймає на себе відповідальність за них.

Дельфійський метод – метод комплексного аналізу альтернативних управлінських рішень, заснований на їх генерації в процесі «мозкового штурму», що проводиться групою висококваліфікованих фахівців із застосуванням експертних методів, відбору найбільш раціонального рішення.

Демаркетинг – це вид маркетингу, спрямований проти певного товару чи торговельної марки, завданням якого є зниження ажіотажного попиту. Проводиться через певні дії – підвищення ціни, збільшення обсягів виробництва та збуту продукції, послаблення рекламної діяльності тощо.

Демографічна безпека – захист суспільства від демографічних загроз, розвиток громадян, відповідно до конституційних прав держави.

Демократичний лідер – лідер, що не насаджує свою волю підлеглим і виходить із передумови, що людей мотивують потреби вищого рівня.

Демократичний стиль управління – керування, засноване на довірі до підлеглих, залученні їх до прийняття та виконання рішень.

Демпінгова ціна – це штучно занижена ціна, рівень якої є нижчим рівня витрат на виробництво та обіг товару (собівартість) або меншим за середні роздрібні ціни на ринку.

Деномінація – укрупнення масштабу цін в державі шляхом укрупнення грошової одиниці (без її перейменування) із метою полегшення платіжного обороту країни, розрахунків та надання національній валюті більшої повноцінності.

Деномінація (від лат. denominatio – найменування, позначення) – зміна (збільшення) номінальної вартості грошових знаків із метою стабілізації валюти чи спрощення розрахунків. Деномінація відбувається шляхом обміну за встановленим співвідношенням (10:1, 100:1 і т. ін.) старих грошових знаків на нові. Для прикладу, у 2005 році було проведено деномінацію Турецької ліри: «старі» ліри обмінювалися на «нові» за курсом мільйон до одного.

Депозити – грошові кошти або цінні папери, віддані їхнім власником на зберігання до фінансово-кредитних, митних, судових, адміністративних та інших установ.

Депозитний вклад – сума коштів у готівковій або безготівковій формі, у вітчизняній або в іноземній валюті, що розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на чітко визначений термін зберігання або без зазначення такого терміну, та які підлягають поверненню вкладнику відповідно до правового поля України.

Депресивні регіони (території) – це регіони, що за гірших, наразі, ніж у середньому по країні, сучасних соціально-економічних показників у минулому були розвинутими, а за виробництвом певних продуктів посідали провідні місця в країні.

Депресивний регіон – це у минулому промислово розвинута територія, що перебуває в процесі структурної перебудови національної економіки або під тиском кон'юнктурних чинників ринку переживає занепад.

Дерево рішень – схематичне уявлення складної проблеми з метою вироблення рішення.

Дерево рішень – це графічне представлення послідовності прийняття стратегічних рішень та їх можливих наслідків.

Метод дерева рішень – це один із методів автоматичного аналізу величезних масивів даних. Перші ідеї створення «дерев рішень»

починаються з робіт П. Ховленда і Е.Ханта кінця 50-х років ХХ століття. Проте основоположною роботою, що дала імпульс для розвитку цього напрямку, стала книга Е. Ханта, Дж. Мерина і П.Стоуна «Experiments in Induction», опублікована в 1966 р..

Область використання методу «дерева рішень» можна об'єднати в три класи:· опис даних: застосування «дерева рішень» дозволяє зберігати інформацію про вибірку даних в компактній і зручній для обробки формі, що містить в собі точні описи об'єктів;· класифікація: застосування «дерева рішень» дозволяє впоратися із завданнями класифікації, тобто відношення об'єктів до одного з описаних класів;· регресія: якщо змінна має недостовірні значення, то застосування «дерева рішень» дозволяє визначити залежність цієї цільової змінної від незалежних (вхідних) змінних.

Держава – особлива форма організації суспільства, що є носієм публічної влади, складається із сукупності установ і організацій, які забезпечують керування суспільством від імені народу і забезпечують безпеку особи і нації.

Державна регіональна політика – сукупність цілей, заходів, засобів та узгоджених дій органів виконавчої влади центрального та місцевого рівнів, органів місцевого самоврядування на чолі з їх посадовими особами для забезпечення формування та підтримання достатнього рівня якості життя домогосподарств, фізичних осіб, підприємств на всій території країни через урахування особливостей регіонів природного, історичного, екологічного, економічного, географічного, демографічного та іншого спрямування тощо.

Державний борг – це загальна сума всіх боргових зобов'язань держави щодо повернення непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникли внаслідок державних запозичень.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення.

Класифікація державного та гарантованого державного боргу

Державний інвестиційний проєкт – це інвестиційний проєкт, що пов'язаний із державним інвестуванням до об'єктів власності державного характеру через використання капітальних вкладень державного характеру та/або кредитів (позик), які залучені державою або під державні гарантії.

Державні запозичення – це операції, що пов'язані з отриманням державою кредитів (позик) із метою фінансування державного бюджету на умовах платності, повернення та строкості.

Дериватив – інструмент фінансового характеру, що завіряє право чи обов'язок його власника придбати чи реалізувати цінні папери, валюту, товари чи активи нематеріального спрямування за раніше встановленими ним умовами в наступному періоді.

Дефіцит бюджету – це перевищення бюджетних видатків над бюджетними доходами.

Дефляція – тенденція до зниження середнього рівня цін в економіці унаслідок зменшення сукупного попиту, зниження вартості товарів за рахунок зростання продуктивності суспільної праці, або скорочення кількості грошей в обігу.

Дефляція (deflation) – тенденція до зниження середнього рівня цін в економіці. Д. є явищем, протилежним інфляції, і знаходить прояв у підвищенні купівельної спроможності грошей. Дефляційні заходи спрямовані на звуження грошових потоків у економіці шляхом: а) вилучення з обігу частини грошової маси; б) скорочення фінансових засобів, що функціонують в економіці; в) зменшення обсягу грошової маси в обігу шляхом обмеження кредитування, підвищення облікової ставки центрального банку, нормативів обов'язкових резервів, продажу цінних паперів на відкритому ринку; г) проведення бюджетно-податкової політики, що надає пріоритет надходженням до бюджету над розширенням державних витрат; д) застосування різноманітних заходів державного регулювання: адміністративне зниження цін, замороження заробітної плати, обмеження деяких соціальних пільг і соціального забезпечення, координація та контроль за політикою підприємств тощо. Джерело: Габард, Р. Глен. Гроші, фінансова система та економіка: [Підручник] / Габард, Р. Глен. [Перевод с англ.]; наук. ред. пер. М. Савлук, Д. Олесевич. К.: КНЕУ, 2004. 889 с.

Дефолт – неспроможність здійснювати своєчасні виплати процентного та основного характеру за борговими зобов'язаннями або нездатність виконувати умови договору про випуск облігаційної позики.

Децентралізація – це такий спосіб розподілу завдань та функцій держави, згідно якого переважна більшість серед них направляється з рівня центральних органів влади на нижчий рівень і стає завданням та повноваженням місцевих органів влади.

Децентралізована організація – організаційна структура, у якій повноваження приймати важливі рішення поширюються на всі рівні менеджменту.

Диверсифікація – процес розподілу коштів інвестиційного спрямування між різноманітними об'єктами вкладення, що безпосередньо між собою не пов'язані. Диверсифікація знижує ступінь ризику та збільшує ймовірність отримання середнього доходу

Диверсифікація – різноманітність форм діяльності, видів товарів і послуг, груп інструментів фінансового характеру, що мають на меті мінімізування наслідків ризиків.

Диверсифікація – розширення сфер діяльності чи номенклатури продукції, що випускається, із метою зменшення ступеня невизначеності або ризику інвестицій.

Диверсифікація – це метод зменшення ризику інвестицій через розподіл їх серед значної кількості ризикованих активів.

Дивіденд – частина прибутку акціонерного товариства, щорічно розподіляється між акціонерами відповідно до кількості (сумою) і видом акцій, що знаходяться в їхньому володінні. Зазвичай дивіденд виражається в грошовій сумі на акцію. Виплачується акціонерам пропорційно їх внескам до акціонерного капіталу з урахуванням номіналу акцій.

Дивіденд – це будь-який дохід, отриманий акціонером (учасником) від організації під час розподілу прибутку, що залишається після оподаткування (також у вигляді відсотків за привілейованими акціями), за належними акціонеру (учаснику) акціями (частками) пропорційно часткам акціонерів (учасників) у статутному (складеному) капіталі цієї організації.

Дивіденди – частина чистого прибутку, розподілена між учасниками (власниками) відповідно до частки їх участі у власному капіталі господарюючого суб'єкта.

Дивіденди – це той дохід, що може отримати фізична чи юридична особа за результатами розподілу чистого прибутку (прибутку, який уже сформувався після сплати всіх податків) підприємства, засновником чи співвласником якого вона є.

Дивідендна політика – складова загальної стратегії формування капіталу акціонерного товариства, що полягає в оптимізації пропорцій між споживаною і капіталізованою частиною прибутку.

Дивізіональна департаменталізація – форма організаційної структури для великих організацій, у яких функціональні структури вже неефективні. Основні варіанти: департаменталізація за продуктами, за споживачами та за географічними регіонами.

Дилер – особа, фірма, яка здійснює за свій рахунок та від свого імені біржове або торгове посередництво. Володіє місцем на біржі, виробляє котирування будь-яких цінних паперів. Доходи дилера утворюються за рахунок різниці між ціною купівлі та ціною продажу валют і цінних паперів, а також за рахунок зміни їх курсів.

Дисконтування вартості – процес приведення майбутньої вартості грошей до їх теперішньої вартості через вилучення з їх майбутньої суми відповідної суми процентів, що називається дисконтом.

Дисконтування (Discounting) – застосування коефіцієнта дисконтування або відсоткової ставки до суми капіталу або до права на такий капітал. Розрахунок ціни чи поточної вартості векселя до настання строку плати шляхом зменшення його вартості з використанням поточної відсоткової ставки. Використання дебіторської заборгованості (рахунків до одержання) як забезпечення при одержанні позики. Коригування поточних цін в зв'язку з очікуваними змінами прибутку чи з якихось інших причин згідно з очікуваними майбутніми змінами цін на товари, курсів цінних паперів та валютних курсів. Дисконтування – основна процедура фінансових операцій, лежить в основі доходності фінансових ринків. Дисконтування є єдиною методикою, що порівнює вартість різних об'єктів у часі. Дисконтування приводить теперішню вартість до майбутньої і навпаки. Дисконтування може проводитися різними методами. Математичними за допомогою формул та фінансових таблиць. Цей метод використовується, коли потрібна точна оцінка вартості активу. Найпоширеніша формула дисконтування: майбутня вартість активу дорівнює добутку його теперішньої вартості на одиницю плюс ставка дисконтування ($FV = PV(1+i)$). З іншого боку, дисконтування може проводитися наближено, із використанням попереднього досвіду та експертних оцінок. Можна сказати, що, чим надійнішим є актив, чим менше обмежень у його придбанні та обігу, тим формальнішою є процедура дисконтування. Між цими двома різними підходами існують методи, що поєднують кількісну та якісну оцінки. Якщо порівнювати із загальною кількістю операцій, то нематематичний підхід переважає, проте більша частина коштів обертається на організованих ринках, де рішення приймаються винятково на основі розрахунків. Дисконтування вимагає прогнозів на майбутнє.

Дисфункціональний конфлікт – конфлікт, що знижує ступінь задоволення людей роботою, що послабляє співробітництво між групами та знижує ефективність організації.

Діагностичний аналіз – аналіз, спрямований на обґрунтування ефективних заходів щодо фінансового оздоровлення підприємства шляхом виявлення факторів та причин фінансової неспроможності суб'єкта господарювання, об'єктивної ідентифікації ознак банкрутства.

Довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, що не виникає під час нормального циклу операційної діяльності та буде погашена після дванадцяти місяців із дати балансу.

Довгострокові позики – позики з тривалими термінами погашення. Д.З. є залученням державою чи приватними корпораціями позичкових коштів шляхом випуску та розміщення на національному та міжнародному ринках позикових капіталів боргових зобов'язань із термінами погашення від 5-10 до 40-50 років.

Довгострокові позики видаються на строк понад 12 місяців із дати балансу, і пов'язані, як правило, з інвестуванням коштів на технічне переозброєння, реконструкцію, модернізацію. Довгострокові кредити за характером погашення поділяють на такі, що погашаються одноразовим внеском і такі, що погашаються поступово частинами.

Довготривалі конкурентні переваги – те, чим володіє фірма, і що неможливо «забрати» за короткий проміжок часу (імідж, система розподілу, доступ до сировини та ін.). Є сенс розглядати довготривалі конкурентні переваги як результат досягнення головних цілей організації.

Довжина каналу збуту – це сукупність посередників, які забезпечують процес руху товару на шляху від виробника до споживача.

Довжина каналу збуту визначає кількість посередників, через які товар проходить на шляху від виробника до споживача. Рівень каналу збуту – будь-який посередник, що виконує ту чи іншу роботу щодо просування товару до споживача.

Довіреність – це уповноваження письмового характеру, що надається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами. Письмове уповноваження на вчинення правочину представником може бути пред'явлено безпосередньо відповідній третій особі.

Разова довіреність видається для вчинення однієї конкретної угоди або іншої юридичної дії (наприклад, довіреність на отримання зарплати, на підписання певного договору).

Генеральна довіреність видається на вчинення широкого кола угод та юридичних дій (наприклад, генеральною є довіреність, що видається керівникові філії юридичної особи).

Спеціальна довіреність видається представникові на здійснення багатьох

однорідних юридичних дій. До спеціальних можна віднести довіреність на представництво в суді, довіреність, що видається інтрокспедиторові на отримання вантажів від залізниці.

Договір застави – угода між банком (заставоутримувачем) і заставодавцем, із огляду на що банк по забезпеченим заставою зобов'язанням має право в разі невиконання позичальником цього зобов'язання одержати відшкодування з вартості заставленого майна раніше інших кредиторів особи, якій належить це майно (заставодавця), за винятками, встановленими законом.

Договір комерційної концесії – це договір, згідно з яким одна сторона (правовласник) зобов'язується надати іншій стороні (користувачеві) за винагороду в термін або без зазначення строку право використовувати в підприємницькій діяльності користувача комплекс виняткових прав, що належать правовласнику, а також право на фірмове найменування й (або) комерційне позначення правовласника, на комерційну інформацію, що охороняється, а також на інші передбачені договором об'єкти виключних прав – товарний знак, знак обслуговування тощо.

Договір контракції – це договір, що укладається виробником сільськогосподарської продукції, за яким він має передати вирощену (вироблену) ним продукцію сільськогосподарського характеру заготівельникові – суб'єкту, що забезпечує закупівлі такої продукції для переробки або продажу.

Договір поруки – договір, за яким поручитель зобов'язується перед банком відповідати за повне чи часткове виконання позичальником свого зобов'язання за кредитним договором.

Договір страхування – договір, відповідно до якого, одна сторона (страховик) зобов'язана за встановлену договором плату (страхову премію) за умови настання передбаченої в договорі події (страхового випадку), відшкодувати іншій стороні (страхувальникові) або іншій особі, на користь якої укладено договір (вигодонабувачу). Для підтвердження укладеного договору страхування страховик видає страхувальникові страховий поліс.

Договір страхування має містити: назву документа; назву та адресу страховика; прізвище, ім'я, по батькові або назву страхувальника та його адресу; зазначення об'єкта страхування; розмір страхової суми; перелік страхових випадків; визначення розміру тарифу, розмір страхових внесків і терміни їх сплати; строк дії договору; порядок зміни та припинення дії договору; права та обов'язки сторін і відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору; інші умови за згодою сторін; підписи сторін. Договір страхування може бути укладено на будь-який строк, за домовленістю сторін.

Дослідження – дослідження, що заплановані господарюючим суб'єктом, що здійснюються ним уперше задля отримання та розуміння нових наукових та технічних знань.

Дохід за вкладами – кошти, що виплачуються вкладникам банків у вигляді відсотків або вигащів.

Дохід від реалізації – це виручка від реалізації продукції, товарів (робіт, послуг), що вироблені самим суб'єктом або раніше придбаних, виручка від реалізації майна (включаючи цінні папери) і майнових прав.

Доходи – це збільшення розмірів економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводять до зростання власного капіталу.

Доходи бюджету – це сукупність податкових, неподаткових та інших надходжень до бюджету, справляння яких здійснюється на безповоротній основі, що передбачено законодавством України.

Дрібносерійне виробництво – тип переробного процесу, під час якого окремі підрозділи або обробні центри спеціалізуються на конкретних операціях.

Дрібносерійне виробництво – перехідна форма від одиничного виробництва до випуску продукції дрібними серіями. Виготовлення виробів або окремих деталей, зазвичай, не повторюється. Розмір серій нестійкий, а збут обмежений такими умовами, як замовлення або договори. Через це порівняно швидко припиняється виготовлення одних видів продукції та налагоджується освоєння нових.

Е

Еволюція – уявлення про повільні, на відміну від революційних, поступових кількісних і якісних змінах в об'єкті, що еволюціонує.

Еквіваленти грошових коштів – короткочасні високоліквідні інвестиції фінансового характеру, що вільно конвертуються у певні суми коштів грошового спрямування, та які характеризуються незначним рівнем ризику щодо зміни їх вартості.

Екологічна безпека – це стан правових норм і відповідних інститутів, що гарантує захист навколишнього середовища, раціональне використання та відновлення природних ресурсів, зберігання та розвиток довкілля для забезпечення повноцінної життєдіяльності людини.

Економічна безпека – умови, що створюються державою, які мають гарантувати недопущення завдання непоправних за характером збитків, зумовлених дією внутрішніх і зовнішніх економічних загроз, господарству країни.

Економічна безпека – стан економіки, за якого забезпечується досить високе та стійке економічне зростання; ефективне задоволення економічних потреб; контроль держави за рухом і використанням національних ресурсів; захист економічних інтересів країни на національному та міжнародному рівнях. Складова частина національної безпеки, її фундамент і матеріальна основа. Об'єктом економічної безпеки виступає як економічна система узята в цілому, так і її складові елементи: природні багатства, виробничі і невиробничі фонди, нерухомість, фінансові та людські ресурси, господарські структури, сім'я, особа. Економічна безпека є складовою частиною національної безпеки.

Економічна безпека держави – це захищеність економіки країни від небажаних дій свідомого впливу різних чинників або негативного впливу ринкових сил.

Економічна безпека особистості – стан захищеності та безпеки її життєво важливих вимог та інтересів у сфері економіки.

Економічна безпека підприємств – захищеність діяльності господарюючого суб'єкта від негативних проявів зовнішнього оточення.

Економічна ефективність – співвідношення між витратами та результатами виробничо-господарської діяльності суб'єкта господарювання. Включає виробництво продукту певної вартості за найменших витрат ресурсів або досягнення найбільшого обсягу виробництва із застосуванням ресурсів певної вартості.

Економічне районування – це територіальний поділ країни, регіону чи іншої територіальної одиниці на систему економічно збалансованих елементів (економічні райони), що склалися історично чи в процесі розвитку продуктивних сил у результаті суспільного поділу праці.

Економічний ефект у регіоні – це показник, що характеризує результат економічної діяльності в регіоні, який розраховується як різниця між грошовим доходом від діяльності та грошовими витратами на її здійснення в регіоні.

Економічний потенціал регіону – це сукупна потенційна здатність галузей народного господарства регіону здійснювати господарську діяльність – випускати продукцію, здійснювати капітальне будівництво, надавати послуги населенню тощо.

Економічний район – це певна територіальна частина народного господарства країни, що має географічну цілісність та економічну спільність.

Економічний район – територіально цілісна частина народного господарства певної країни. Основні параметри:

– спеціалізація як основна народногосподарська функція (спеціалізація району на певних виробництвах і послугах відповідає його географічному розташуванню, природним, економічним і соціальним умовам та спирається на раціональний поділ праці з іншими районами)

– комплексність – у широкому розумінні – як взаємопов'язаність найважливіших складників економічної й територіальної структур району

– керованість, себто наявність певних галузевих і територіальних структур, що є матеріальною основою взаємопов'язаності складових частин, адже це дозволяє трактувати район як цілісну систему та організаційний осередок територіального управління народним господарством.

Економічні методи менеджменту – методи економічного регулювання відносин між суб'єктом і об'єктом управління за допомогою податкової системи країни та регіону, кредитно-фінансового механізму, митної системи, економічних нормативів функціонування організації, системи мотивації за якісну працю, застосування методів оптимізації цілей менеджменту.

Економічні ресурси – (від лат. rresource – «допоміжний засіб») – сукупність матеріальних і нематеріальних чинників і засобів, що забезпечують безперебійний процес виробництва.

Економічні ризики – ризики, обумовлені несприятливими змінами в економіці країни або в економіці самого банку чи країни в цілому. Вони можуть бути представлені зміною кон'юнктури ринку, рівня управління тощо.

Економічно активне населення – це особи віком від 15 до 70 років, які формують пропозицію робочої сили на ринку праці протягом певного періоду часу.

Економічно неактивне населення – це особи, які не можуть бути визначені як «зайняті» або «безробітні» через те, що не мають роботи і не займаються її пошуками.

Експорт капіталу – вкладення капіталу за межами країни з метою одержання більш високої норми прибутку чи придбання

власності в інших країнах.

Вивіз капіталу – експорт капіталу до інших країн державою, фірмами, приватними особами у будь-якій формі (валютних коштів, продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав) із метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності, із метою вигіднішого їх розміщення та використання. Міжнародний рух капіталу має великий вплив на світову економіку; сприяє росту світової економіки. Приплив закордонних інвестицій для країн-реципієнтів допомагає вирішити проблему браку продуктивного капіталу, збільшує інвестиційну спроможність, прискорює темпи росту. Поглиблює міжнародний поділ праці та міжнародне співробітництво. Збільшує обсяги взаємного товарообігу між країнами. Між інтересами експортерів і імпортерів капіталу існують об'єктивні протиріччя. Перші зацікавлені в якнайприбутковішому розміщенні своїх вільних коштів, другі прагнуть до їхнього найдешевшого одержання, зокрема, на пільгових умовах чи безоплатно. Для країн-реципієнтів імпорт капіталу має такі позитивні наслідки: долає проблеми внутрішнього виробництва, проблеми обмеженості ресурсів та їхнього ефективного використання; створюються нові робочі місця; іноземний капітал приносить нові технології, ефективний менеджмент; прискорюються темпи НТП; розширюється товарний експорт, тому що вивіз капіталу стає засобом заохочення вивезення товарів за кордон; приплив капіталу сприяє поліпшенню платіжного балансу країни. Негативні наслідки імпорту капіталу: приплив іноземного капіталу витісняє місцевий капітал із прибуткових галузей. Це може призвести до однобокого розвитку країни та загроз її економічній безпеці; безконтрольний імпорт капіталу може супроводжуватися забрудненням довкілля; імпорт капіталу часто пов'язаний із проитовхуванням на ринок країни-реципієнта товарів, що вже пройшли свій життєвий цикл, а також знятих із виробництва в результаті недоброякісних властивостей; імпорт позичкового капіталу веде до збільшення зовнішньої заборгованості країни. До числа наслідків для країн, що експортують капітал, можна віднести: вивіз капіталу за кордон без адекватного залучення іноземних інвестицій веде до уповільнення економічного розвитку; вивезення капіталу негативно позначається на рівні зайнятості; переміщення капіталу несприятливо позначається на платіжному балансі країни.

Експорт товарів – операції продажу товарів вітчизняними суб'єктами ЗЕД закордонним суб'єктам господарської діяльності з вивезенням, або без вивезення даних товарів через митний кордон України.

Електронний документ – це документ, в якому інформація представлена в електронно-цифровій формі.

Електронний документ характеризується змістом, контекстом та структурою. Зміст електронного документа – це текстові та графічні частини, що складають документ. Контекст електронного документа – інформація про зв'язки задокументованої інформації з фізичними або юридичними особами та іншими документами. Структура електронного документа: внутрішня структура – це структура змістовної частини документа; зовнішня структура – це структура середовища, у якому існує електронний документ (носії інформації, формат файлу тощо). Електронний документ визначається своїми метаданими. Метадані – це дані, що пов'язані та стосуються електронного документа, містять інформацію про його соціальну визначеність та розуміння змісту, контексту, структури. Метадані електронного документа мають елементи юридичних, ділових, організаційних, процедурних доказів цілісності електронного документа та його автентичності для

авторів, користувачів та дослідників. Метадані є обов'язковим елементом процесу зберігання електронного документа.

Електронний цифровий підпис – це реквізит електронного документа, що призначено для захисту даного електронного документа від факту підробки, та який отримано в результаті криптографічного перетворення певної інформації з використанням закритого ключа електронного цифрового підпису, що дозволяє ідентифікувати власника сертифіката ключа підпису, а також встановити відсутність спотворення інформації в електронному документі.

Електронний цифровий підпис призначений для використання фізичними та юридичними особами – суб'єктами електронного документообігу: для аутентифікації підписувача; для підтвердження цілісності даних в електронній формі [1]. ЕЦП як спосіб ідентифікації підписувача електронного документа, дозволяє однозначно визначити походження інформації (джерело інформації), що міститься у документі. Завдяки цьому ЕЦП є також надійним засобом розмежування відповідальності за інформаційну діяльність у суспільстві, зокрема, відповідальності за дезінформування.

Елемент витрат – сукупність економічно однорідних витрат.

Згідно із П(С)БО №16 “Витрати”, витрати операційної діяльності групуються за такими економічними елементами: матеріальні затрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація; інші операційні витрати.

Елементи організації – підструктури, частини, складові організації, що визначають її неповторність, відмінність від всіх інших.

Елементи організаційної культури – складові організаційної культури конкретної фірми: мета, програма, клієнти та партнери, специфіка діяльності, особливості персоналу, правила і норми поведінки співробітників в організації і поза нею.

Організаційна культура концентрує політику та ідеологію життєдіяльності організації, систему її пріоритетів, критерії мотивації та розподілу влади, характеристику соціальних цінностей та норм поведінки. Елементи організаційної культури є орієнтиром в ухваленні керівництвом організації управлінських рішень, налагодженні контролю за поведінкою та взаєминами співробітників у процесі аналізу виробничих, господарських та соціальних ситуацій.

Ембарго – у міжнародній торгівлі – заборона на імпорт або експорт певних товарів або валютних цінностей.

Ембарго – це заборона держави на ввезення (імпорт) із будь-якої країни або вивезення (експорт) до будь-якої країни будь-яких товарів, золота чи інших валютних цінностей, цінних паперів.

Емісія – випуск в обіг цінних паперів, грошових знаків у всіх формах

Емісія – це введення в обіг (первинне розміщення) емітентом цінних паперів (банківських і казначейських білетів, паперових грошей).

Емісія (економіка) – вливання грошових коштів у грошовий потік (обіг). Емісія цінних паперів – первинне розміщення емітентом цінних паперів. Автоелектронна емісія – випромінювання електронів з катода під дією зовнішнього електричного поля. Термоелектронна емісія – явище, зумовлене тепловим рухом вільоту електронів за межі

речовини. Вторинна електронна емісія – явище вибивання електронів із твердого тіла пучками швидких заряджених частинок. Фидуціарна емісія – випуск банками банкнот за умови часткового їх покриття золотом. В екологічній хімії – виділення газів, світла чи тепла. Зазвичай відбуваються на хімічних виробництвах, спалюванні твердих палив, роботі різних машин. У фотохімії – випромінювання атомом світла у процесі переходу з вищого стану на нижчий. У квантовій хімії – випромінювальна дезактивація збудженого стану, тобто перенос енергії з молекулярної частинки до електромагнітного поля.

Емісія грошей – одноразовий випуск у ринковий оборот досить великих партій уніфікованих боргових зобов'язань: казначейських зобов'язань, комерційних паперів, іпотек, асигнацій і т. п.

Емітент – організація, що випустила цінні папери для фінансування своєї діяльності та розвитку.

Емітент – юридична особа, органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, що несуть від свого імені зобов'язання перед власниками цінних паперів по здійсненню прав, закріплених цими цінними паперами.

Енергетична безпека – стан, за якого задовольняються паливно-енергетичні потреби населення та, відповідно, захист національних інтересів у енергетичній сфері.

Етикетка – це ярлик на будь-якій продукції з промисловим, торговим клеймом, написом, зазначенням даних щодо виробника (найменування, адреси), щодо товару (найменування, споживчі властивості та якості, ціна) тощо, виготовляється у вигляді трафарету, штампа, рельєфу, бирки, листка-вкладиша, що додається до кожної одиниці або упаковці товару.

Ефективна ставка відсотка – ставка процента, що розраховується шляхом ділення суми річного процента та дисконту (або різниці річного відсотка та премії) на середній обсяг собівартості інвестиції (або зобов'язання) та вартості її погашення.

Ефективна ставка відсотка – ставка відсотка, що реально виплачується позичальником.

Ефективний портфель – це портфель, що забезпечує інвестору найбільш високу очікувану прибутковість за умови визначеного рівня ризику.

Ефективність виробництва – співвідношення результатів діяльності підприємства фінансово-господарського характеру та витрат ресурсів трудових і матеріальних.

Ефективність діяльності організації – сукупність кількісних (економічний ефект) і якісних (соціальний ефект) показників, що виражені в результативності управлінської праці.

Ефективність капітальних вкладень – величина, що обраховується як відношення ефекту, отриманого в результаті реалізації вкладень капітального спрямування, до їх величини.

Забезпечення – зобов’язання у вигляді невизначеної суми або терміном погашення на дату балансу.

Завдання – доручена робота, серія робочих завдань, що мають бути виконані певним способом у конкретно зазначені терміни.

Завдаток – це сума грошей, що видається однією зі сторін, зазначених у договорі на рахунок належних із неї за договором платежів іншій стороні, на доказ укладення договору та з метою забезпечення його виконання.

Загрози національній безпеці – це сукупність внутрішніх і зовнішніх суперечностей суспільно-соціального розвитку, як у державі, так і на міжнародній арені, у всіх сферах життєдіяльності, котрі ускладнюють врегульовану адміністративним правом діяльність суб’єктів національної безпеки зі створення сприятливих умов для збереження та зміцнення “української”, “американської”, “японської” та інших видів цивілізації, та чинники, що створюють небезпеку національній безпеці.

Національна безпека України – комплекс законодавчих та організаційних заходів, спрямованих на постійну захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров’я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв’язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і довкілля та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам.

Заінтересована сторона – особа чи група, у зовнішньому середовищі або в рамках організаційної системи, заінтересовані в успішних результатах діяльності організації. Наприклад: споживачі, власники, працівники компанії, постачальники, банки, асоціації, партнери, громадські організації або місцеву громаду.

Зайнятість – це діяльність фізичних осіб, що пов’язана та націлена на задоволення особистих та суспільних потреб, якщо це не суперечить чинному законодавству України.

Закон ефекту – у мотивації концепція, згідно з якою люди прагнуть і надалі використовувати поведінку, що, за їхніми спостереженнями, дозволить їм задовольнити їхні потреби, і уникати поведінки, яка не призводить до цього.

Закон масштабу – закон, згідно з яким збільшення масштабів виробництва продукції за рахунок її уніфікації або реалізації інших факторів веде до зниження собівартості продукції.

Ефект масштабу (англ. economies of scale) – зміна витрат виробництва на одиницю продукції в результаті збільшення обсягів виробництва. Розглядається в довгостроковому періоді.

Позитивний ефект від масштабу. Відбувається коли при збільшенні розмірів організації і кількості продукції, що випускається, витрати на одиницю продукції зменшуються. Звичайно пов'язаний з поглибленням розподілу праці. Завдяки цьому ефекту дуже вигідним виявився перехід від ручної праці до мануфактури і потім до конвеєра.

Позитивний ефект від масштабу притаманний промисловості, розробці програмного забезпечення. Прикладом може слугувати розробка програмного продукту. Розробка першої копії програми вимагає значних ресурсів, але створення всіх наступних копій відбувається практично безкоштовно.

Негативний ефект від масштабу. Зворотній позитивному ефекту, при якому середні витрати збільшуються разом із зростанням підприємства. Пов'язується з деякою втратою керованості.

Негативний ефект від масштабу притаманний видобутку та вироцунню сировини. Прикладом може слугувати вироцуння, наприклад, моркви. Спочатку моркву, скоріш за все, будуть вироцунати на найкращих землях для отримання максимального врожаю. Але при подальшому розширенні виробництва доведеться займати з кожним разом все менш родючі землі. Це знизить середній врожай з гектара при тих самих або, навіть, збільшених витратах на виробництво (в зв'язку з необхідністю додаткової обробки менш родючої землі).

Законна влада – вплив, заснований на традиції. Виконавець вірить, що лідер спочатку має право ним керувати.

Запаси – активи, які перебувають у володінні для подальшого їх продажу за умов здійснення звичайної господарської діяльності.

Зареєстрована торговельна марка (товарний знак) – це торговельна марка, щодо якої надано свідоцтво або яка має міжнародну реєстрацію, яка діє на митній території України.

Заробітна плата – основна частина фонду споживання працівників, що розподіляється між ними відповідно до кількості та якості витраченої праці, залежить від наслідків кінцевих результатів роботи підприємства. Форма винагороди за працю, виконує і стимулюючу (мотиваційну) функції.

Заробітна плата – це винагорода за працю відповідно до кваліфікації працівника, складності його роботи, кількості, якості та умов виконуваної роботи, окрім того виплати компенсаційного та стимулюючого характеру.

Застава – один із способів, що реалізують виконання боржником (заставадавцем) прийнятих на себе зобов'язань; забезпечення кредиту.

Застава – це спосіб забезпечення зобов'язання, за умови якого кредитор (заставодержатель) має право в разі невиконання боржником цього зобов'язання отримати відшкодування вимог та інтересів із вартості майна, що підлягає заставі переважно перед іншими кредиторами особи, якій належить це майно (заставадавця), за винятками, встановленими законом.

Застава – це один із методів гарантування виконання існуючих зобов'язань. У цій ролі зазвичай виступає майно (але не гроші) одержувача кредиту, що в разі порушення умов угоди продається для виплати компенсації кредиторам. У якості забезпечення виконання існуючих законних вимог, що відповідають умовам договору, зазвичай використовуються такі види майна: – житлова чи комерційна нерухомість; – земельні ділянки; – транспортні засоби (автомобілі, літаки, вертольоти і плавзасоби); – цінні папери (акції, облигації і т.п.); – дорогоцінні метали (лише в формі банківських злитків).

Збитки – це витрати, що особа, чиє право порушене, здійснило або мало здійснити для відновлення порушеного права, втрата або пошкодження його майна (реальний збиток), а також неотримані доходи, які ця особа одержала б за звичайних умов цивільного обороту, якби її право не було порушене (упущена вигода).

Збут – організація та управління товарними потоками, що направляються від підприємства до споживачів.

Звичайна діяльність – будь-яка основна діяльність господарюючого суб'єкта, окрім того – операції, що її забезпечують або виникають через її проведення.

Звіт про власний капітал – це звіт суб'єкта господарювання, що віддзеркалює зміни щодо складу його власного капіталу протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів – форма фінансової звітності, у якій відображають ін'єкції та видатки грошових коштів у результаті діяльності підприємства за звітний період.

Звіт про фінансові результати – форма фінансової звітності про доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства.

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) – це звіт суб'єкта господарювання «про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід».

Звітна дата – це дата, за станом на яку економічний суб'єкт має скласти бухгалтерську звітність. Для цілей формування бухгалтерської звітності, датою звітування можна вважати останній календарний день звітного періоду.

Звітний період – це проміжок часу, що визначається нормативними документами з бухгалтерського обліку, який включає всі операції, що відбувалися протягом цього часу чи пов'язані з ним факти господарської діяльності, що відображаються економічним суб'єктом у бухгалтерському обліку та бухгалтерській звітності.

Зворотній зв'язок – зв'язок, що є різною інформацією, яка надходить від споживача до особи, яка прийняла рішення, або віч-на-віч із тим, від кого надійшла інформація щодо вирішення проблеми.

Здібності – індивідуальні якості особистості, що визначають швидкість і глибину засвоєння людиною знань, умінь і навичок, а також успішність їх застосування на практиці для виконання різних видів діяльності.

Здібності – це здатність чи компетентність людини виконувати певний вид роботи на певному якісному рівні. Видатні здібності можна вважати «талантом». Здібності не зводяться до знань, умінь і навичок, що є у людини, але вони забезпечують їх швидке надбання, фіксацію й ефективне практичне використання. Задатки – це потенційні можливості, що виявляються в діяльності, що не може існувати без них. Кожна здібність становить складну синтетичну якість людини, у якій поєднуються окремі психічні властивості: чутливість, спостережливість, особливості пам'яті, уяви, мислення тощо.

Зменшення корисності – втрата економічної вигоди у розмірі перевищення залишкової вартості активу над сумою очікуваного відшкодування.

Змінні витрати – витрати факторів виробництва, що змінюються в залежності від обсягу випуску продукції.

Знос необоротних активів – амортизаційна сума об'єкта необоротних активів із самого початку терміну їх корисного використання.

Знос основних фондів – втрата початкової споживчої вартості основних фондів унаслідок їх зношування та старіння чи втрати економічної ефективності й доцільності використання основних фондів до закінчення терміну їх повного фізичного зносу.

Знос (економіка) – знецінення довгострокових матеріальних виробничих активів (основних засобів), таких як будівлі, обладнання, транспорт, що спричиняється втратою їх техніко-економічних характеристик. Розрізняють два види зносу: Фізичний знос (фізичне зношування основних фондів) – поступова втрата основними фондами своєї споживчої вартості у процесі їх виробничого використання і під впливом несприятливих умов та сил природи, що пов'язаний зі зниженням його вартості в результаті втрати своїх фізичних властивостей (міцність, зовнішній вигляд і т. ін.) шляхом природного фізичного старіння в процесі використання даного об'єкта майна. Моральний знос (моральне зношування основних фондів) – зниження вартості основних фондів унаслідок зростання продуктивності праці та технічного прогресу в галузях, де їх виробляють, пов'язане з втратою доцільності використання застарілих основних виробничих фондів через появу досконаліших предметів і засобів праці (із поліпшеними технічними і технологічними параметрами).

Зобов'язання – зобов'язання господарюючого суб'єкта, що виникли через реалізацію подій у минулому та погашення якої через певний проміжок часу, як очікується, має призвести до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Зобов'язання – це правовідносини сторін, з огляду на які одна особа (боржник) зобов'язана вчинити на користь іншої особи (кредитора) певну дію, тобто: передати майно, виконати роботу, сплатити гроші та ін.

Залежно від підстав виникнення всі зобов'язання поділяються на договірні, що постають із угоди, домовленості сторін, та позадоговірні, що виникають незалежно від волі учасників, породжуються такими юридичними фактами, як заподіяння шкоди, безпідставне збагачення тощо. У законодавстві України виділяють господарські зобов'язання, у яких беруть участь суб'єкти господарювання. Ці зобов'язання також належать до того ж розділу цивільного права, однак вони мають децю інший режим правового регулювання (на відміну від зобов'язань, у яких суб'єкти господарювання участі не беруть).

Зовнішній аналіз – аналіз показників економічного, виробничого та ін. характеру, що здійснюють зовнішні користувачі (акціонери, потенційні інвестори) через вивчення результатів діяльності підприємств, установ, організацій у минулому періоді.

Зовнішньоекономічна безпека – стан, за якого забезпечується захист держави від негативних зовнішніх чинників, а відповідно зовнішньоекономічна діяльність відповідає національним інтересам.

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) – це діяльність вітчизняних та закордонних суб'єктів господарської діяльності, що здійснюється на умовах взаємовигоди для всіх сторін, здійснюється на теренах України та за її межами, із метою результативності використання переваг міжнародного поділу праці.

Зовнішня політика України – сукупність взаємовідносин України з іншими країнами світу, міжнародними організаціями різної форми.

Золотий паритет – співвідношення грошових одиниць різних країн, що встановлюється за їх офіційним золотим вмістом; наразі не застосовується у світовій практиці, оскільки золотий вміст валют вилучено з ужитку.

Золотий паритет – законодавче встановлення ваги чистого золота в національній валюті країни і співвідношення з іншою валютою за вмістом золота. За золотомонетного стандарту золотий паритет встановлювався визначенням ваги монети. Після його скасування золотий паритет національної валюти визначають діленням відповідної вагової одиниці золота (1 г, 1 унція та ін.) на офіційно встановлену суму паперових грошей (або «ціну» золота) за цю одиницю. Так, у США з 1934 р. до 1972 р. офіційна ціна золота становила 35 дол. за трійську унцію чистого металу, тобто за 31,1035 г чистого золота. Тому законодавчо встановлений золотий вміст (вага) одного американського долара дорівнював 0,888671 г золота (31,1035 / 35), звідси 13,1035 г / 0,888671 г = 35 дол. У

грудні 1971 офіційну ціну на золото у США було підвищено до 38 дол. за трійську унцію. Тому золотий паритет долара визначали діленням однієї унції золота на 38 дол. (31,1035 38), що дорівнювало 0,818513 г чистого золота (золотий вміст американського долара). У Великобританії з 1931 по 1976 офіційна ціна золота становила 12,5 фунтів стерлінгів за одну трійську унцію чистого металу, а з 1967 (після девальвації) – 14 и 7/12 фунтів стерлінгів за унцію. Тому законодавчо встановлений вміст (вага) одного фунта стерлінгів становив 2,48 881 г золота (31,1035 12,5). Це означає, що у 1967 1 фунт стерлінгів – 2,4 дол., тобто містив приблизно у 2,8 раза більше чистого золота, ніж американський долар. За рішенням МВФ курси валют країн – членів цієї організації з 1972 можуть відхилятися від паритету до $\pm 2,25\%$. З 1913 до початку 90-х офіційна грошова оцінка золота в країнах Заходу змінювалася багато разів (наприклад, у Франції 20 разів), причому завжди в бік підвищення. Офіційний курс гривні до долара США встановлюється за результатами торгів на Українській міжбанківській валютній біржі, до всіх інших валют – за крос-курсами інших валютних бірж. Офіційний курс гривні до іноземних валют визначається і доводиться електронною поштою НБУ до комерційних банків і регіональних управлінь НБУ в день проведення торгів з обов'язковим зазначенням дати його встановлення. В 1998 гривня була девальвована в 1,8 рази її відносна стабільність з вересня 1996 по липень 1998 забезпечувалася значною мірою внутрішніми позиками, значними зовнішніми борговими зобов'язаннями (в т. ч. за рахунок кредитів міжнародних фінансових організацій) встановленням непомірно високих облікових ставок та відсотків за надані кредити, невплатами величезних сум заробітної плати (на початку 1999 – майже 9 млрд. грн., або 60% від грошової маси в обігу), зниженого рівня монетизації ВВП (до 14% наприкінці 1998, тоді як у Польщі – 40%, у Чехії – понад 70%, в Китаї – понад 120%). Водночас курс долара в 1997 відставав від зростання цін на внутрішньому ринку на 9%. В 1999 гривня знову була значно девальвована. Джерело: Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: ...С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.

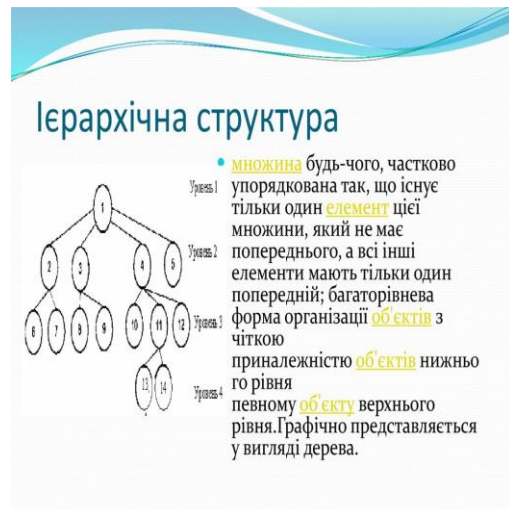
Золотий стандарт – форма організації грошових і валютних відносин країни, заснована на використанні золота в якості грошей.

I

Ідентифіковані активи та зобов'язання – активи та зобов'язання що придбані, які на дату придбання мають відповідати критеріям визнання статей балансу, встановлених Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 «Баланс».

Ієрархічна структура – організаційна структура, яка характеризується багаторівневим керуванням і несуттєвим обсягом управління на кожному рівні.
Сфери використання.

У науці, як метод класифікації (наприклад, класифікація біологічних видів, окремі типи бібліотечних класифікацій), відповідає загальним і частковим ознакам. Часто цей метод класифікації пов'язаний з генезисом.

У соціальних інститутах, відповідає принципу підпорядкованості нижніх рівнів верхнім.

При проектуванні та експлуатації технічних об'єктів, відповідає «деталюванню» розбиття великих об'єктів на дрібніші.

У плануванні, як метод деталізації планів.

У програмуванні, як метод породження від загального предка об'єктів, що мають більш деталізовані ознаки.

Імідж організації – образ, що складається у клієнтів, партнерів, громадськості. Основу іміджу складають існуючий стиль внутрішніх та зовнішніх ділових і міжособистісних відносин персоналу та офіційна атрибутика – назва, емблема, товарний знак.

Імідж людини – це думка про цю людину у групи людей в результаті сформованого в їхній психіці образу цієї людини, що виникла унаслідок прямого їхнього контакту з цією людиною або унаслідок отриманої про цю людину інформації від інших людей; Імідж фірми – це думка про дану організацію у групи людей на основі сформованого у них образу цієї фірми, що виник унаслідок або прямого контакту з цією фірмою, або в результаті інформації, отриманої про цю фірму від інших людей; Імідж товару – це думка про даний товар у групи людей на основі образу даного товару, що виник або при покупці, використанні цього товару особисто, або на основі думки про цей товар інших людей. Імідж об'єкта – це ставлення раціонального або емоційного характеру до об'єкта (людини, предмета, системи), що виникає у психіці групи людей на основі образу. Діловий імідж (напр., політичний) спеціально проектується в інтересах людини або фірми з урахуванням особливостей діяльності та зовнішніх якостей.

Імітація – процес розробки моделі реальної ситуації, проведення експериментів з метою визначити, що відбудеться в такій ситуації.

У біології, природі. Мімікрія, зовнішня схожість, наслідування. Повторення, копіювання розумними тваринами поведінки інших тварин, у тому числі й людини. У психології, соціальній поведінці. Соціальна мімікрія як адаптивний спосіб життєдіяльності. У техніці. Моделювання – метод відтворення і використання різних

чинників у моделі, а не в реальних умовах. Може бути оснований на застосуванні ЕОМ. Приклад: імітація роботи поршня. У музиці. Проведення теми різними голосами поліфонічного твору. В економіці. Підробка, протизаконне виробництво неліцензованої продукції, схожої на дорогі оригінали фірм-продуцентів відомих марок. Піратське копіювання. В ювелірній справі. Виконання ювелірних виробів у певному стилі або повна копія дорожчих каменів без цілі обману. Слово це давнє, корінням йде в латиницю. Дослівно його можна перекласти як «доставити в порт». Із давніх часів моря і річки були основними транспортними артеріями між державами та містами. І в кожному місті на морському узбережжі або біля великої річки був свій порт або Пристань. Кораблі та човни з місцевими товарами відправлялися до сусідніх земель, це був експорт, а поверталися назад вже з заморськими чудовиськами назад. У порти також приходили купці з інших міст і держав.

Імпорт товарів – операції купівлі товарів вітчизняними суб'єктами ЗЕД в іноземних суб'єктів господарювання із їх вивезенням, або без їх вивезення на територію України.

Імпорт має кілька значень: ввезення на митну територію країни товару (товарів), призначеного для споживання у цій країні імпорту. Закупівля або одержання на інших законних підставах від іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів, що контролюються, та ввезення їх на територію України, включаючи одержання їх представником будь-якої юридичної особи іноземної держави, іноземцем чи особою без громадянства на території України. Будь-яке ввезення відходів на національну територію з інших причин, ніж транзит. Імпорт товарів – це купівля (у тому числі з оплатою не у грошовій формі) в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів із увезенням або без увезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів для особистого споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами. Реімпорт – ввезення товарів, раніше вивезених але не перероблених.

Інвентаризація – це один із обов'язкових способів виявлення й опису фактичної наявності та якісної характеристики майна і зобов'язань організації. Інвентаризація проводиться для забезпечення достовірності показників бухгалтерського обліку та збереження майна підприємства.

Інвестиції – довгострокові вкладення капіталу з метою отримання прибутку.

Інвестиції – це певна сукупність майнових та інтелектуальних цінностей, що інвестуються в різноманітні об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, із метою отримання прибутку чи досягнення іншого ефекту (соціального, виробничого, організаційного тощо).

Інвестиції – це грошові кошти, цінні папери, інше майно, а також майнові права, що мають грошову оцінку, які вкладаються в об'єкти підприємницької та іншої діяльності для отримання прибутку або досягнення іншого корисного ефекту.

Інвестиційна безпека – стан, за якого забезпечується позитивна економічна динаміка, унаслідок фінансування науково-технічної сфери.

Інвестиційна діяльність – операції щодо придбання та продажу довготермінових (необоротних) активів, а також короткотермінових (поточних) фінансових інвестицій, що не є еквівалентами грошових коштів.

Інвестиційна діяльність підприємства – діяльність, пов'язана з придбанням та реалізацією довгострокових активів та довгострокових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Інвестиційний банк – це компанія – фінансовий посередник, основною сферою діяльності якої є надання допомоги приватним, державним та іншим суб'єктам господарювання в питаннях залучення капіталу для фінансування власної діяльності.

Інвестиційний проєкт – сукупність запланованих і здійснюваних заходів щодо інвестування капіталу в створювані або такі, що модернізуються, матеріальні об'єкти, технологічні процеси, види підприємницької діяльності.

Інвестиційні проєкти поділяються на: виробничі; науково-технічні; комерційні; фінансові; економічні; соціально-економічні.

Форма та зміст інвестиційних проєктів можуть бути найрізноманітнішими – від плану будівництва нового підприємства до оцінки доцільності придбання нерухомого майна. У всіх випадках, проте, присутній часовий лаг (затримка) між моментом початку інвестування та моментом, коли проєкт починає приносити прибуток. Часовий чинник грає ключову роль в оцінці інвестиційного проєкту. У зв'язку з цим доцільно представити весь цикл розвитку проєкту як три основні фази розвитку проєкту: передінвестиційну, інвестиційну та експлуатаційну. Сумарна тривалість цих стадій складає термін життя проєкту [project lifetime].

Перша фаза, безпосередньо передуюча основному обсягу інвестицій, у багатьох випадках не може бути визначена досить точно. На цьому етапі проєкт розробляється, готується його техніко-економічне обґрунтування, проводяться маркетингові дослідження, здійснюється вибір постачальників сировини та устаткування, ведуться переговори з потенційними інвесторами і учасниками проєкту. Також тут може здійснюватися юридичне оформлення проєкту (реєстрація підприємства, оформлення контрактів і тому подібне) і проводиться емісія акцій та інших цінних паперів. Як правило, в кінці передінвестиційної фази має бути в наявності розгорнутий бізнес-план інвестиційного проєкту. Всі вище перелічені дії, зрозуміло, вимагають не лише часу, але і витрат. В разі позитивного результату і переходу безпосередньо до здійснення проєкту понесені витрати капіталізуються і входять до складу так званих «перед виробничих витрат» з подальшим віднесенням на собівартість продукції через механізм амортизаційних відрахувань.

Інвестиційний проєкт – документ, що визначає потребу в реальному інвестуванні, де у чіткій послідовності у вигляді пропису розділів, викладено головні риси проєкту та фінансові показники, що пов'язані з його реалізацією.

Інвестор – це юридична або фізична особа, яка здійснює вкладення власних, позикових і залучених коштів у створення та відтворення основних засобів.

Провідний інвестор – це інвестор у синдикаті інвесторів, що визначає сферу інвестицій і їхню структуру, і, отже, здійснює основний контроль за даною угодою. Під час викупу великих компаній може бути ведучим інвестором через інвестування у власний капітал компанії та провідний інвестор через інвестування у позикові засоби компанії. Типи інвесторів: держава, інституційні інвестори, корпоративні інвестори, приватні інвестори.

Індекс інфляції – показник, що відображає загальне зростання рівня цін за певний період. Визначається шляхом сумування їх базового рівня на початку періоду (що приймається за одиницю) і темпу інфляції в аналізованому періоді.

Індекс інфляції, або, що теж саме, індекс споживчих цін – показник, що характеризує зміни загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання.

Індекс споживчих цін (ІСЦ) – відношення вартості споживчого кошика в даному періоді до її вартості у базисному (з яким порівнюються ціни) періоді.

Побудова ІСЦ складається з таких етапів:

визначення регіонів та базових підприємств для реєстрації цін (тарифів);

формування споживчого набору товарів (послуг) – представників;

визначення порядку збору інформації про ціни і тарифи (період, періодичність, інструментарій);

визначення формули розрахунків;

формування бази зважування;

розрахунок середніх цін та індивідуальних індексів цін.

Індекс цін виробництва – міра зміни оптових цін на товарно-сировинну продукцію, промислові та продовольчі товари.

Індосамент – передавальний напис, що здійснюється зазвичай на зворотному боці ордерного цінного паперу (векселя, чека, коносаменту тощо) і свідчить про передачу прав за цим документом однією особою (індосантом) іншій особі (індосату).

Індосамент (від італ. in dosso – на хребті) – передавальний напис на цінному папері, в тому числі на векселі, чеку. Засвідчує передачу прав щодо цінного паперу від однієї особи до нового власника. Як правило, індосамент проставляється на звороті документу або на додатковому аркуші – алонжі. Містить підпис особи, котра здійснює індосамент – індосанта, разом з супроводжувальним написом (або без нього). В іменному індосаменті зазначено назву особи, на користь якої він виконаний – індосата. Натомість, у бланковому індосаменті не міститься вказівки про нового власника. Силу бланкового має також індосамент на пред'явника. Заставний індосамент використовується переважно при операціях кредитування банком підприємств під заставу векселів.

Інжиніринг – сфера діяльності з опрацювання питань створення об'єктів промисловості, інфраструктури тощо. У формі надання на комерційній основі різних інженерно-консультаційних послуг. До основних видів інжинірингу відносяться послуги передпроектного, проектного, післяпроектного характеру, а також рекомендаційні послуги з експлуатації, управління, реалізації продукції, що випускається.

У традиційному розумінні – це інженерно-консультативні послуги, пов'язані з підготовкою виробничого процесу, або послуги із забезпечення нормального перебігу процесу виробництва та реалізації продукції. Інжинірингові послуги зазвичай надають спеціалізовані інженерно-консультаційні (інжинірингові) фірми. Інколи їх надають будівельні та виробничі компанії. Усі різноманітні види інжинірингових послуг можна поділити на дві групи: послуги, пов'язані з підготовкою виробничого процесу (передпроектні, проектні, післяпроектні і спеціальні послуги); послуги щодо забезпечення

ефективності наявного виробництва та реалізації виготовленої продукції (роботи, спрямовані на оптимізацію процесів експлуатації, поліпшення функціонування технологічних ліній, залучення до інформаційних систем, поліпшення матеріально-технічного постачання, менеджменту та маркетингу, підбору і підготовки кадрів, а також поради з фінансової політики). Інжиніринг як багатоцільовий інструментарій співробітництва, створює можливості для взаємодії на різних стадіях спорудження, підготовки та функціонування об'єктів виробництва. Звідси можемо зробити висновок про існування циклу інжинірингу. Цикл інжинірингу охоплює: дослідження певної ринкової ситуації; проектування та розроблення робочих технічних документів; супроводження та надання післяпроектних послуг, рекомендацій щодо виробничого обслуговування проекту. Інжиніринг здійснюється на комерційній основі, і оскільки на світовому ринку працює значна кількість компаній, що спеціалізуються на послугах інжинірингу, вартість послуг достатньо прозоро визначається суспільно необхідними витратами. Через те, що інжиніринг передбачає велику кількість різноманітних послуг, які входять до категорії інжинірингових, інжинірингові фірми спеціалізуються за напрямками. У міжнародній практиці виділяють такі види інжинірингових фірм: інженерно-консультаційні – надають послуги без наступного постачання обладнання; інженерно-будівельні – можуть надавати весь перелік послуг, що пов'язані зі створенням промислових та інших об'єктів на умовах «під ключ»; консультативні – надають послуги з керування підприємствами, стосовно комп'ютерних технологій, організації виробництва, збуту, фінансів; інженерно-дослідницькі – зосереджуються на розробці технологічних процесів та технологій виробництва нових матеріалів.

Інкасо – вид банківської операції з передачі коштів від одних клієнтів іншим, від платників – одержувачам.

Розрізняють два види інкасо – чисте і документарне. Чисте інкасо означає інкасо фінансових документів, що не супроводжуються комерційними документами. Документарне інкасо – це інкасо фінансових документів, що супроводжуються комерційними документами, або інкасо тільки комерційних документів.

Інновація – результат інтелектуальної, науково-технічної чи іншої діяльності в тій чи іншій сфері з ефективного зміни об'єкта управління шляхом впровадження нововведень.

Інновація (нововведення) – кінцевий результат інноваційної діяльності, що реалізується у формі нового або вже вдосконаленого продукту, який впроваджений на ринку.

Іноземна валюта – валюта інша, ніж валюта звітності.

Поняття валюта вживається в трьох значеннях: грошова одиниця країни (американський долар, японська єна, українська гривня та ін.) та її певний тип (золота, кредитно-паперова, срібна); іноземна валюта, тобто грошові знаки іноземних країн, а також кредитні і платіжні засоби, що виражені в іноземних грошових одиницях і використовуються у міжнародних грошових розрахунках; міжнародна (в тому числі регіональна) грошова розрахункова одиниця і платіжний засіб (СПЗ (SDR), євро). Сучасна валюта поділяється на: вільно конвертовану (яку вільно можуть обмінювати на валюту будь-якої країни як фізичні, так і юридичні особи), якою можуть розраховуватися за експортно-імпорتنі операції, депонувати в національних банках та інше); частково конвертовану (обмін якої частково обмежується для певних категорій фізичних і юридичних осіб і для окремих видів операцій). Часткова конвертованість означає допущення лише зовнішньої конвертованості та лише в поточних, а інколи виключно в зовнішньо-торгівельних

операціях. Розрізняють також неконвертовану валюту, що означає заборону держави на проведення будь-яких операцій щодо обміну національної валюти на іноземну чи дозвіл це робити за погодженням уповноважених валютних органів. Виділяють також національні та резервні (ключові) валюти. Національна валюта – випущена державою (її центральним банком) і перебуває в обігу переважно на території цієї держави.

Інтеграція – процес, що призводить до формування цілісних організаційних утворень із самостійно функціонуючих підприємств.

Інтегровані системи – зосередження різних підсистем (підрозділів), що об'єднують свої зусилля для досягнення цілей організації.

Інфляційна премія – додатковий дохід, що виплачується кредитору чи інвестору з метою відшкодування фінансових втрат від знецінення грошей у зв'язку з інфляцією. Рівень цього доходу переважно прирівнюється до темпу інфляції.

Інфляція – переповнення каналів обігу грошовою масою понад потреби товарообігу, що викликає знецінення грошей і зростання загального рівня цін.

За величиною темпів розрізняють такі типи інфляції: повзуча інфляція – що проявляється в тривалому поступовому зростанні цін (не більше 10 % на рік); галопуюча інфляція – зростання цін темпами в межах 10-50 % в річному вимірі; гіперінфляція – з дуже високими темпами зростання цін (сотні, тисячі та ін. відсотків зростання цін в річному вимірі).

Інфляцію можна розподілити також на такі складові: базова інфляція (є мірою інфляції попиту, наприклад, може обумовлюватися перевищенням сукупного попиту свого довгострокового рівноважного рівня); вузька базова інфляція – зміна цін імпортованих товарів, що відображає таким чином вплив зміни обмінного курсу, небазова інфляція (відображає вплив факторів пропозиції).

Види:

Помірна інфляція спостерігається тоді, коли ціни зростають повільно – до 10 % за рік. За такої інфляції ціни відносно стабільні, люди охоче заощаджують гроші, бо їхня вартість мало знецінюється.

Передбачена – це інфляція, яку учасники ринкового процесу очікували та захистилися від її згубних впливів.

Непередбачена інфляція є несподіваною для економічних суб'єктів. Збалансованою є інфляція, в процесі якої відносні ціни не змінюються.

Незбалансована інфляція супроводжується зміною відносин цін товарів, послуг та ресурсів, тобто ціни на товари змінюються неоднаковими темпами.

Прихована інфляція – інфляція, що виникає внаслідок товарного дефіциту, що супроводжується прагненням державних органів утримати ціни на колишньому рівні.

Причини виникнення інфляції: надмірне збільшення пропозиції грошей (класичний приклад – монетизація дефіциту державного бюджету (причина гіперінфляції в Україні в 90-х роках ХХ-го століття); обмеження пропозиції (інфляція пропозиції), що зазвичай викликає зростання цін на сировинні товари, а також на товари з вищим ступенем обробки через вторинні ефекти; надлишковий споживчий попит в економіці (інфляція попиту), причиною якого може бути надто м'які кредитні умови тощо; інфляція в інших країнах за суттєвих обсягів імпорту (імпортована інфляція), підвищення цін на імпортні товари; девальвація національної валюти (збільшує ціну імпортованих товарів, погіршує економічні очікування); зростання очікувань щодо зростання цін у майбутньому (інфляційних очікувань).

Інфляція попиту – зростання загального рівня цін внаслідок перевищення грошового попиту над товарною масою.

Інфляція пропозиції – зростання загального рівня цін унаслідок збільшення витрат виробництва.

Інформаційна безпека суспільства і держави – рівень безпеки, стійкість головних сфер життєдіяльності, а саме економіки, сфери керування, військової справи тощо, щодо небезпечних, дестабілізуючих впливів інформаційного характеру.

Інформаційна система управління – формальна система забезпечення менеджменту інформацією, необхідною для прийняття рішень.

В українському законодавстві встановлені такі визначення терміну:

- *інформаційна система – автоматизована система, комп'ютерна мережа або система зв'язку;*

- *інформаційна система – організаційно-технічна система обробки інформації за допомогою технічних і програмних засобів.*

Інформація – це:

1) сукупність відомостей щодо внутрішнього та зовнішнього стану керованої системи (об'єкта управління), що використовуються для оцінки ситуації та вироблення управлінського рішення;

2) у повсякденному сенсі – нові, раніше невідомі одержувачу відомості; усе те, що усуває невизначеність.

Слово «інформація» походить від лат. informatio, що має декілька значень: роз'яснення; виклад фактів, подій; витлумачення; представлення, поняття; ознайомлення, просвіта. Саме слово «informatio» складається з префікса «in-» («в-, на-, при-») і дієслова «form» («надаю форму, створюю»), пов'язаного з іменником «forma» («форма». В англійській мові слово «information» (в написанні «informatioun») вперше з'явилося у 1387 році. Сучасного написання це слово набуло у XVI ст. У східнослов'янській мові слово «інформація» прийшло із Польщі у XVII ст. З середини XX століття термін «інформація» широко використовується в різних галузях науки та в повсякденному житті, але досі не має загального визначення і використовується, головним чином, на інтуїтивному рівні.

Історична (фактична) собівартість (принцип підготовки фінансової звітності) – установлює пріоритет оцінки активів, через врахування витрат на їх виробництво та купівлю.

К

Кадри – сукупність працівників різних професійно-кваліфікаційних груп, що зайняті на підприємстві та входять до його облікового складу.

Кадрова політика – набір конкретних правил, побажань і обмежень (найчастіше неусвідомлених) щодо взаємин людей в організації. Може використовуватися в якості аргументу під час вирішення конкретного кадрового питання.

Види кадрової політики: Перша підстава може бути пов'язана з рівнем усвідомленості тих правил і норм, що лежать в основі кадрових заходів і пов'язаним з цим рівнем безпосереднім впливом управлінського апарату на кадрову ситуацію в організації. На цій підставі можна виділити наступні типи кадрової політики: Пасивна кадрова політика. Керівництво не має програми дій стосовно персоналу, а кадрова робота зводиться до ліквідації негативних наслідків. Для такої організації є характерною відсутність прогнозу кадрових потреб, засобів оцінки праці та персоналу, діагностики кадрової ситуації і т. д. Реактивна кадрова політика. Керівництво підприємства здійснює контроль за симптомами негативного стану в роботі з персоналом, причинами та ситуацією розвитку кризи: виникнення конфліктів, відсутність кваліфікованої робочої сили, відсутність мотивації до праці. Кадрові служби розвинені, але немає цілісної програми прогнозування розвитку персоналу. Превентивна кадрова політика. Керівництво має обґрунтовані прогнози розвитку кадрової ситуації. Проте організація не має засобів для впливу на неї. У програмах розвитку організації містяться короткостроковий і середньостроковий прогнози потреби в кадрах, сформульовані завдання з розвитку персоналу. Основна проблема – розробка цільових кадрових програм. Активна кадрова політика. Це раціональна кадрова політика. Іншою підставою для формування кадрової політики є принципова орієнтація на власний персонал або на зовнішній персонал, ступінь відкритості стосовно зовнішнього середовища у процесі формування кадрового складу.

Кадрова стратегія – набір основних принципів, правил, цілей роботи з персоналом через урахування бізнесової стратегії, організаційної структури, кадрового потенціалу, кадрової політики.

Кадрова стратегія (стратегія управління персоналом) – це специфічний набір основних принципів, правил і цілей роботи з персоналом, конкретизованих із урахуванням типів організаційної стратегії, організаційного та кадрового потенціалу, а також типу кадрової політики.

Кадровий менеджмент – один з напрямків сучасного менеджменту, спрямований на розвиток і ефективне використання кадрового потенціалу організації. В системі кадрового менеджменту виділяють: оперативний рівень управління (домінує кадрова робота), тактичний рівень управління (домінує управління персоналом), стратегічний рівень управління (домінує управління людськими ресурсами), політичний рівень управління (домінує робота по розробці кадрової політики).

Кадровий резерв – група керівників та фахівців, які мають здібність до менеджменту діяльності, та які мають відповідати певним вимогам, які висуваються посадою того чи іншого рангу.

Казначейський білет – паперові гроші, що випускаються казначейством.

Казначейські білети – нерозмінні на валюту, золоті паперові гроші, що випускаються казначейством, як правило, для покриття бюджетного дефіциту. Казначейські білети – типи паперових грошей або боргових зобов'язань, що випускаються раніше чи донині скарбницями різних держав. Казначейський білет (США) – один з чотирьох видів цінних паперів, що випускаються казначейством США, середньострокове зобов'язання з термінами погашення від 2 до 10 років. Казначейський білет (США, XIX століття) – тип короткострокового боргового зобов'язання, випущений у XIX столітті, не був ні законним платіжним засобом, ні забезпеченими грошима, але мав ходіння в якості неофіційних паперових грошей.

Календарне планування – розподіл річних планових завдань і термінів виконання по виробничим підрозділам, доведення встановлених показників до конкретних виконавців робіт.

Калькуляція – це спосіб угруповання витрат і визначення собівартості. Обчислення собівартості продукції (робіт, послуг) – спосіб визначення фактичних витрат підприємства в грошовій формі на одиницю продукції (робіт, послуг).

Канал (комунікації) – засіб передачі різних типів інформації.

Канал збуту – це шлях, що проходить товар від виробника до споживача, який представлений сукупністю суб'єктів господарювання.

Розрізняють канали збуту нульового рівня (виробник сам продає товар кінцевому споживачеві, прямі канали розподілу), однорівневий (між виробником і покупцем існує роздрібний продавець) та дворівневий (між виробником і покупцем послідовно існують гуртовий та роздрібний продавці) канали. Канали розподілу непрямі – переміщення товарів і послуг від виробника до споживача не прямо, а через посередника – незалежного учасника товароруху. К. р. н. переважно залучають підприємства та фірми, що для збільшення своїх ринків і обсягів збуту згодні відмовитися від багатьох збутових функцій і витрат і, відповідно, від певної частки контролю над каналами збуту, а також згодні на деяке послаблення контактів зі споживачами своєї продукції. Як збутові посередники можуть виступати незалежні гуртові підприємства (дистриб'ютори), промислові і збутові агенти, брокери, комісіонери і т. д. Інколи К. р. н. можуть включати кількох послідовно діючих посередників.

Капітальні вкладення – інвестування певної суми коштів в нове будівництво, розширення підприємства, реконструкцію та технічне переозброєння діючого підприємства тощо.

Капітальні вкладення – це витрати, пов'язані з надходженням активів, у подальшому прийнятих до бухгалтерського обліку в якості основних засобів і нематеріальних активів (необоротних активів).

Карта технологічного контролю – інструмент контролю якості, що

дозволяє контролювати якість товарів або послуг у процесі їх виробництва. Коригувальні заходи вживаються негайно після виявлення відхилень.

Касові операції – касами банків проводяться операції, пов'язані з прийомом, видачею і перерахунком готівки.

До касових операцій належать: 1) приймання готівки в національній та іноземній валюті від клієнтів для зарахування на власні рахунки та рахунки інших юридичних і фізичних осіб або на відповідний рахунок банку; 2) видача готівки в національній та іноземній валюті клієнтам з їхніх рахунків за видатковими касовими документами через касу банку або із застосуванням платіжних карток чи відповідного рахунка банку через його касу або банкомат; 3) приймання від фізичних і юридичних осіб готівки в національній та іноземній валюті для переказу та виплати отримувачу суми переказу в готівковій формі; 4) вилучення з обігу сумнівних банкнот (монет) та відправлення їх на дослідження; 5) обмін клієнтам непридатних для обігу банкнот (монет) одного номіналу на банкноти (монети) іншого номіналу; 6) валютнообмінні операції; 7) операції з банківськими металами. Для проведення касового обслуговування клієнтів у банку створюється операційна каса.

Керівництво – 1) безпосереднє управління підпорядкованими; 2) управління організацією; 3) апарат управління організацією.

Керуюча компанія (англ. management company) – компанія, створена для управління іншим підприємством. Така форма управління застосовується зазвичай, коли кредитори підприємства, що потрапило до скрутного становища, не погоджуються продовжувати його фінансувати, доки воно не взяте під опіку сильнішої, успішної професійної фірми, що виступає в ролі адміністрації.

Класична школа менеджменту – ранній підхід до менеджменту, що базується на виявленні уніфікованих принципів для раціонального управління організацією. Прихильники цієї школи вважали можливим визначення найкращої організаційної системи завдяки виявленню основних функцій бізнесу.

Кліринг – безготівкові розрахунки між компаніями, підприємствами, окремими країнами за поставлені, продані один одному товари, цінні папери та надані послуги, що здійснюються шляхом взаємного заліку, виходячи з умов балансу платежів.

Кліринг – отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів. Кліринг – розрахунок шляхом заліку взаємних вимог. Кліринг – залік взаємних вимог і зобов'язань, заснований на встановленні того, хто, що, кому винен і в який термін заборгованість має бути погашеною. Кліринг – механізм, що включає збирання, сортування, реконсиляцію та проведення взаємозаліку зустрічних вимог учасників платіжної системи, а також обчислення за кожним із них сумарного сальдо за визначений період часу між загальними обсягами вимог та зобов'язань. Клірингова установа – юридична особа, що за результатами проведеного нею клірингу формує клірингові вимоги та надає інформаційні послуги.

Коефіцієнт варіації – статистичний показник, що характеризує

співвідношення середньоквадратичного відхилення та середньої величини аналізованого показника. Відображає рівень варіації аналізованого показника, використовується в процесі оцінки рівня окремих видів ризиків.

Коефіцієнт платоспроможності – коефіцієнт, що характеризує платоспроможність кредитних установ і комерційних банків, що дорівнює відношенню власного капіталу до активів, зважених за ступенем ризику.

Коефіцієнти оцінки оборотності капіталу – система показників фінансової активності підприємства, що характеризують швидкість формування капіталу та його обертання в процесі його господарської діяльності.

Коефіцієнти оцінки платоспроможності – система показників, що характеризують здатність підприємства своєчасно розплатуватися за своїми фінансовими зобов'язаннями залежно від стану ліквідності активів. Проведення такої оцінки вимагає попереднього групування активів підприємства за рівнем ліквідності, а фінансових зобов'язань – за терміновістю погашення.

Коефіцієнти оцінки рентабельності – система показників, що характеризують здатність підприємства генерувати потрібну величину прибутку в процесі своєї господарської діяльності та відображають ефективність використання вкладеного капіталу.

Коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства – система показників, що характеризують структуру капіталу підприємства з позиції рівня фінансової стабільності його розвитку.

Комерційна організація – організація, що має одержання прибутку основною метою своєї діяльності.

Основні ознаки комерційної організації: 1. Мета діяльності – отримання прибутку. 2. Чітко визначена в законі організаційно-правова форма. 3. Розподіл прибутку між учасниками юридичної особи. Також комерційні організації мають усі ознаки, властиві юридичній особі: володіють відокремленим майном на правах власності, господарського відання або оперативного управління, іншого речового права; майно може бути орендованим; відповідають за своїми зобов'язаннями належним їм майном; набувають та здійснюють від свого імені майнові та немайнові права; несуть обов'язки; можуть бути позивачем і відповідачем у суді.

Комерційний банк – це фінансовий посередник, що виконує функції залучення депозитних вкладів та надання кредитів.

Історія: зародився за рабовласницького способу виробництва, сформувався за феодалізму на початку XV ст. в Італії. Сутність комерційного банку розкривається у виконуваних ним функціях та здійснюваних операціях. Залежно від кількості функцій та операцій комерційний банк набуває ознак спеціалізованого або універсального. У західній економічній літературі комерційний банк часто називають «фінансовими універмагами» або «супермаркетами кредиту».

Банки здійснюють банківські операції з різними організаціями, установами, здебільшого за рахунок власних коштів та залучення кредитних ресурсів своїх клієнтів.

У широкому значенні банк – це будь-який банк, що функціонує на другому рівні банківської системи. У вузькому розумінні банк – це банк, який виконує повний набір

базових банківських операцій та єдиною метою має одержання максимального прибутку. Класифікація банків. Одні з них виконують широке коло операцій, охоплюють багато секторів грошового ринку та галузей економіки.

Комерційний кредит – це кредитні відносини між окремими суб'єктами господарювання щодо відстрочки оплати за продану/куплену продукцію.

Комерційний розрахунок – це метод ведення господарства, головною метою якого є отримання максимального прибутку за мінімальних витрат.

Товарний кредит історично виник ще до появи грошових відносин. У сучасних умовах різновидами товарного кредиту є поставка товарів із відстроченням оплати, продаж на виплату, товарна позичка тощо. Причиною виникнення комерційного кредиту є відмінність у строках виробництва та реалізації товару в різних виробників, різниця в тривалості виробничого циклу. Комерційний кредит сприяє реалізації товару, прискорюючи процес ринкового обміну. Механізм реалізації комерційного кредиту. Комерційний кредит у товарній формі має певні обмеження в розмірі. Він не може перевищувати обсягу товарного капіталу або резервного капіталу кредитора. Розширенню можливостей використання комерційного кредиту сприяють кредитні засоби обігу та платежу: вексель, чек. Вони використовуються не тільки як засіб отримання платежу, але і як засіб обігу, завдяки здатності обертатися.

Комісійні операції – послуги, посередницькі операції, що виконуються за дорученням клієнтів фінансових організацій за певну плату, комісійну винагороду.

Компаундинг – процес приведення теперішньої вартості грошей до майбутньої вартості в певному періоді шляхом приєднання до їх початкової суми нарахованої суми процентів.

Компаундування – операція, що дає можливість розрахувати величину залишкової майбутньої вартості через використання складних процентів.

Компенсаційна система вільного вибору – система компенсації, відповідно до якої службовцям дозволяють до певної міри самостійно вибирати додаткові пільги.

Комплекс маркетингу – це сукупність інструментів і методів маркетингу, що використовуються суб'єктами господарювання для досягнення власних цілей.

Комунікації – обмін смисловою інформацією між двома і більше людьми.

Комунікації вертикальні – рух інформації з одного рівня організації на інший.

Комунікації висхідні – рух інформації з нижніх рівнів організації на верхні.

Комунікації горизонтальні – рух інформації з одного підрозділу в інший в межах організації.

Комунікації невербальні – обмін інформацією, вираженою не словами, а символами.

Комунікації спадні – рух інформації з верхніх рівнів організації на нижні.

Кон'юнктура ринку – система факторів, що характеризують поточний стан попиту, пропозиції, цін і рівня конкуренції на ринку в цілому чи окремих його сегментів.

Кон'юнктура (від пізньолат. «conjunctura» від «conjungere» – пов'язувати, з'єднувати) – сукупність певних умов, збіг обставин, стан речей, здатний впливати на вирішення, розв'язання якої-небудь справи, питання тощо. За С. Мочерним: «Кон'юнктура – найважливіші ознаки, риси, показники, які характеризують поточний і перспективний стан ринку, відображає економічну ситуацію, яка складається на ньому, характеризується рівнями попиту, пропозиції, динаміки цін». Біржова кон'юнктура – ринкова ситуація на біржі. Економічна кон'юнктура – сукупність умов, ознак, що характеризують становище в економіці країни (рух цін, розміри випуску продукції тощо). Кон'юнктура ринку – сукупність умов, що характеризують співвідношення попиту та пропозиції на певні товари й послуги. Кон'юнктурою ринку прийнято вважати конкуренцію між учасниками ринку.

Конкурентна перевага – результат відмінної компетенції, що дозволяє організації залучати та утримувати споживачів.

Конкурентна перевага – це відмінність у вигідну сторону торгового пропозиції однієї компанії від пропозиції фірм-конкурентів, завдяки чому споживачі цільових ринків роблять вибір на його користь.

Конкурентоспроможність товару – комплекс споживчих, цінових і якісних характеристик товару, що визначають його успіх на ринку. Конкурентоспроможність товару можна визначити тільки порівняно з товарами-аналогами.

Конкуренція – економічний процес взаємодії та боротьби виробників або постачальників, суперництво між ними за найбільш вигідні умови виробництва та збуту.

Основними видами конкурентних переваг є: ресурсні: наявність доступу до дешевої і якісної сировини; налагоджена система ефективного використання ресурсів; постачальники; технологічні: наявне сучасне обладнання, що ефективно впливає на продуктивність і якість товарів; патентовані технології; інтелектуальні (управлінські): висококваліфіковані працівники; наявність оптимальної системи менеджменту; ринкові: можливість доступу до ринків; висока частка ринку, каналів розподілу; наявність реклами, ефективною системи збуту і післяпродажного обслуговування; інноваційні: забезпечуються за рахунок застосування у виробничій діяльності господарюючого суб'єкта результатів НДДКР і дозволяють формувати різноманітність асортименту продукції, що випускається з удосконаленими характеристиками; культурні: характеризуються близькістю або відмінностями культури країни; дозволяють суб'єктам господарювання успішно функціонувати в країнах з близької культурою.

Консалтинг – система фахових консультацій із питань комерції, економіки, фінансів і т. п.

Консолідована фінансова звітність – звітність, що відображає фінансовий стан та результативність діяльності господарюючого суб'єкта, його дочірніх підприємств як єдиної одиниці.

Контокорент – це поєднання поточного та позикового рахунку, може бути як із кредитовим, так і з дебетовим сальдо.

Контроль – процес забезпечення досягнення цілей організації.

Контрольні учасники – учасники спільної діяльності зі створення суб'єкта господарювання (спільного підприємства), які забезпечують контроль за його діяльністю.

Конфіскація – це безоплатне вилучення майна у власника за рішенням суду у вигляді санкції за вчинення злочину або іншого правопорушення.

Мета конфіскації: не дозволити особам, які вчинили незаконне діяння, збагатитися за рахунок злочину. Компенсувати шкоду, заподіяну потерпілому, за рахунок вилучених доходів, одержаних злочинним шляхом. Запобігти повторенню злочину за рахунок вилучення знарядь злочину. Види конфіскації: Законодавство більшості країн розрізняє два види конфіскації: конфіскацію в кримінальному порядку (лат. «in personam») та конфіскацію поза кримінального провадження (лат. «in rem»). Ці види конфіскації відрізняються процедурою вилучення активів. Перша має на увазі кримінальне провадження та винесення обвинувального вироку. Для другої цього не потрібно. У деяких країнах застосовується також так звана адміністративна конфіскація.

Конфлікт – незгода між двома або більше сторонами (індивідуумами або групами), коли кожна сторона прагне до того, щоб були прийняті її погляди або цілі, і заважає іншій стороні домогтися того ж.

Причини виникнення конфліктів. Соціально-політичні та економічні. Соціально-демографічні: відображають розбіжності між людьми. Соціально-психологічні: явища в соціальних групах. Індивідуально-психологічні: тобто індивідуальні особливості особистості.

Концепція – система поглядів, якої дотримуються зараз, певний спосіб розуміння, трактування яких-небудь явищ, основна точка зору, панівна ідея для їх освітлення; або ж провідний задум, конструктивний принцип різних видів діяльності. Концепція, що розробляється теоретиками менеджменту, якою керуються на практиці вищі керуючі в процесі побудови системи управління підприємством.

Концепція «точно в строк» – система управління матеріальними запасами, за якої продукти, комплектуючі та сировина надходять на виробництво саме тоді, коли в них виникає потреба. Мета системи – скоротити капітальні витрати та витрати на зберігання.

Кореспондентські рахунки – банківські рахунки, на яких відображаються розрахунки, вироблені однією банківською установою за дорученням і за рахунок іншої банківської установи на основі кореспондентського договору.

Користувачі звітності – фізичні та юридичні особи, що потребують інформації щодо діяльності підприємства для прийняття рішень.

Корпоративна культура – атмосфера чи соціальний клімат в організації.

Уперше термін «корпоративна культура» було застосовано у XIX столітті німецьким фельдмаршалом та військовим теоретиком Г. Фон Мольтке, який характеризував даним поняттям взаємовідносини в офіцерському середовищі. У ті часи відносини регулювалися не лише статутами, судами честі, але й дуелями: рубець був обов'язковим атрибутом приналежності до офіцерської «корпорації». Професійні та інші спільноти, що існували на той час, часто мали зовнішні атрибути. Переважно вони були пов'язані з кроєм і кольором одягу, аксесуарами, поведінковими знаками, за якими члени спільнот могли відрізнити «своїх» від «чужих». На сьогодні студенти Оксфордського та Кембриджського університетів носять краватки певних кольорів, а студенти Тартуського університету – особливі кашкети. Багато вчених, які досліджували організацію, описували ті чи інші її аспекти в своїх роботах, хоча і не використовували цей термін (наприклад, про «корпоративний дух» писав ще А. Файоль на початку XX ст). Американські дослідники почали займатися цим поняттям в 1970-1980-х роках, проте важливо відмітити, що «корпоративна культура» як термін на той час ще не виникла.

Корпоративний імідж – враження про організацію, що склалося у її співробітників, клієнтів і суспільства в цілому.

Головними складовими іміджу є прагматичність, життєздатність, узагальненість, довірливість і виразність. Прагматичність означає, що імідж існує тому, що комусь вигідно його створювати. Мета створення є стрижнем іміджу, а вдалим і доречним є те, що забезпечує досягнення мети. Життєздатність характеризує спроможність тривалого чи короткочасного існування іміджу в соціокультурному середовищі. Узагальненість означає, що імідж виражає цінності, викликає довіру, відтворює загальні норми мотивів задоволення потреб цільової, контактної аудиторії, громадськості.

Кошторис – це фінансовий план бюджетної установи, що визначає повноваження з питань отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань для виконання функцій та завдань бюджетної установи за бюджетний період, що визначені відповідно до бюджетних призначень.

Кредит – гроші або товар, що надається кредитором позичальнику, як правило, на певний термін на умовах повернення, найчастіше з виплатою позичальником відсотка за користування.

Кредит бланковий – кредит, що надається без забезпечення, кредит, заснований на довірі.

Кредит державний – кредит у вигляді державної позики, у якому в якості позичальника виступає держава, а в ролі кредитора – фізичні та юридичні особи в країні чи за кордоном, які отримують державні цінні папери (облігації, казначейські сертифікати та ін.).

Кредит іпотечний – кредит, що надається під заставу нерухомості.

Кредит споживчий – кредит, що надається населенню та використовується для задоволення споживчих потреб.

Кредит товарний – особлива форма кредиту, що надається продавцям покупцям за борговими зобов'язаннями в товарній формі, у вигляді продажу товарів у розстрочку, з відстрочкою платежів (продаж в кредит).

Кредитна карта – іменний платіжно-розрахунковий документ у вигляді персоніфікованої пластикової пластинки, що видається банком-емітентом своїм вкладникам для безготівкової оплати, придбання ними в кредит товарів і послуг у роздрібній торговельній мережі, забезпеченій комп'ютерними пристроями, що передають запит на оплату товару до розрахункового центру.

Кредитна лінія – це банківський кредит, що передбачає надання коштів протягом певного періоду часу в заздалегідь обумовлених розмірах.

Кредитний ризик – це ризик неплатежу за кредитом у передбачені контрактом строки.

Під час оцінки кредитного ризику розрізняють індивідуальний та портфельний кредитний ризик. Джерелом індивідуального кредитного ризику є окремий, конкретний контрагент банку – позичальник, боржник, емітент цінних паперів. Оцінка індивідуального кредитного ризику передбачає оцінку кредитоспроможності окремого контрагента, тобто його індивідуальну спроможність своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за взятими зобов'язаннями. Портфельний кредитний ризик виявляється у зменшенні вартості активів банку (інший, ніж внаслідок зміни ринкової процентної ставки). Джерелом портфельного кредитного ризику є сукупна заборгованість банку за операціями, яким притаманний кредитний ризик, – кредитний портфель, портфель цінних паперів, портфель дебіторської заборгованості тощо. Оцінка портфельного кредитного ризику передбачає оцінку концентрації та диверсифікації активів банку.

Кредитні гроші – форма грошей, породжена розвитком кредитних відносин, основа сучасного розрахунково-платіжного механізму.

Кредитоздатність – система оцінки показників і умов, що визначають здатність підприємства залучати позичений капітал і повертати його в повному обсязі в передбачені строки.

Кредиторська заборгованість – це позапланове залучення зовнішніх джерел формування оборотних коштів, що засвідчує участь коштів інших суб'єктів господарювання у господарському обороті підприємства.

Кредитування бюджету – це операції з надання бюджетних коштів на умовах платності, строковості та повернення, що призводять до виникнення зобов'язань перед бюджетом, та операції з повернення таких коштів до бюджету.

Критерії прийняття рішення – стандарти для оцінки альтернатив.

Критичний шлях – найтриваліша послідовність взаємопов'язаних подій при реалізації проекту, що забезпечує його завершення в найкоротший час.

Курсова різниця – різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах.

Поняття «курсва різниця» розтлумачує п. 4 П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». Під нею мають на увазі різницю між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти за різних валютних курсів. До того ж, валютним курсом для цілей бухгалтерського обліку вважають виключно курс НБУ (п. 4 П(С)БО 21). Відповідно курсова різниця з'являється лише у разі коливань курсу НБУ.

Л

Ліберальний лідер – лідер, який надає підлеглим майже повну свободу при виборі робочих цілей і контроль над їх досягненням.

Стилі лідерства: авторитарний – лідер володіє достатньою владою, щоби нав'язувати свою волю підлеглим і без вагань втілювати в життя прийняті рішення, використовуючи адміністративні методи впливу на підлеглих. Такий лідер одноосібно вирішує всі питання, не враховуючи думки підлеглих, часто втручається в дії керівників нижчого ступеню, зв'язує їх ініціативу і не дозволяє їм приймати самостійних рішень, робити і вирішувати щось без його відома. Демократичний – характеризується високим ступенем делегування повноважень. Підлеглі беруть активну участь у прийнятті рішень і мають широку свободу для виконання завдань. Як правило, рішення приймається тільки після виявлення думки підлеглих, лідер охоче ділиться з ними владою, надає можливість проявити ініціативу, розвивати свої здібності. Керівник робить все для того, щоби підлеглі розуміли, що їм доведеться вирішувати більшу частину проблем, не шукаючи його схвалення або допомоги. Паралельно з цим він створює атмосферу відкритості та довіри, за якої підлеглий завжди може звернутися до лідера за допомогою та порадою, розказати про проблеми, що є або назривають, порадитися. Ліберальний – підлеглим надається велика самостійність в роботі, в прийнятті рішень, керівник дає лише загальні настанови і час від часу контролює діяльність виконавців. лідерства називають стилем невтручання.

Леверидж – фінансовий механізм управління прибутком, що базується на забезпеченні потрібного співвідношення окремих видів капіталу чи окремих видів витрат.

Лідер організації – людина, ефективна в формальному і неформальному лідерстві і управлінні.

Лідерська поведінка характеризується такою поведінкою, як:

- ініціативність у ситуаціях міжособистісної взаємодії;
- пристосованість до загального миттєвого настрою;
- відсутність жорсткого планування, схильність до імпровізації;
- чутливість до проблем членів групи, особливу увагу приділяють слабким;
- демонстрація домінуючої поведінки, смак і схильність до влади.

Лідерство організаційне – здатність впливати на індивідуумів та групи для досягнення цілей організації.

Лізинг – вид діяльності інвестиційного характеру щодо придбання майна та передачі його на основі лізингового договору юридичним та фізичним особам на визначений термін, за певну плату та відповідно до умов, закріплених договором, із правом викупу даного майна.

Лізинг є найпоширенішим видом оренди в міжнародній практиці. Динамічний розвиток операцій лізингу на Заході припав на 80-ті роки XIX ст. Відомою практикою, що сприяла лізингу, було надання в оренду своїх телефонних апаратів американською компанією «Белл». Надалі, через півстоліття потому лізингову «естафету» перейняв Форд, який із метою розширення збуту автомобілів використовував саме цю форму оренди. У Західній Європі, передусім у Великій Британії, Німеччині, Франції, Іспанії, значного поширення лізингові операції набули після Другої світової війни, коли їх предметом дедалі в більших масштабах ставали засоби виробництва. Останніми роками

в Україні було здійснено низку заходів, що спрямовані на створення ефективного середовища для розвитку лізингу, потужних «гравців» на спеціалізованому лізинговому сегменті ринку. Так, масштабні плани пов'язані з формуванням лізингових компаній із метою розвитку авіаційного транспорту. Це має особливе значення в умовах існування значної кількості невеликих авіаперевізників. Велику роль лізингові відносини відіграють і в аграрному секторі: ключовою інституцією тут є компанія «Украгролізинг», що постачає техніку агровиробникам.

Лізинг – це форма довгострокової оренди, що зумовлює передачу права користування майном іншому суб'єкту господарювання на визначений строк та на платній основі.

Лізинг банківський – лізингова угода, у якій в якості лізингової компанії виступає банк, що отримує за замовленням лізингоотримувача обладнання і здає йому це обладнання в оренду.

Ліквідаційна вартість – це оціночна величина, що встановлюється комісією під час введення в експлуатацію кожного об'єкта основних засобів.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних із продажем (ліквідацією).

Ліквідність – здатність окремих видів майнових цінностей перетворюватися на грошову готівку без суттєвої втрати своєї поточної вартості в умовах певної кон'юнктури ринку.

Ліквідність, це: платоспроможність постачальника та його здатність забезпечити своєчасне виконання боргових зобов'язань; спроможність ринку реалізувати цінні папери без істотної зміни цін.

Абсолютна ліквідність – здатність готівки та депозитів до запитання безпосередньо виконувати роль загальновизнаного засобу платежу та інші функції грошей. Диверсифікація ліквідності – диверсифікація інвестицій за термінами з метою забезпечення ліквідності. «Глибина» ринку – такий масштаб ділової активності на ринку, що не викликає зміни рівня цін. Глибина ринку відображає ліквідність ринку і здатність цього ринку до розширення купівлі та продажу товарів без значної зміни цін на них. Термін «ліквідність» використовується також стосовно банків, підприємств (фірм), ринку цінних паперів та ін.

Ліквідність – здатність позичальника забезпечити своєчасне виконання боргових зобов'язань; платоспроможність.

Ліквідність – це можливість відносно швидко продати актив, обміняти його на гроші.

Ліквідність балансу банку – здатність банку своєчасно виконувати зобов'язання, перетворювати статті свого активу на гроші для оплати зобов'язань по пасиву.

Лінійний керівник – керівник підрозділу, що займається основною для даної організації діяльністю та несе безпосередню відповідальність за реалізацію її цілей.

Лінійні керівники – це керівники організацій або підрозділів, які займаються основною діяльністю підприємства. На них покладається відповідальність за реалізацію

цілей, що стоять перед фірмою. Лінійні керівники – це домінуючі особи підприємств.

Лінійні зв'язки – зв'язки підпорядкування з усього кола питань, пряме керівництво підлеглими.

Лінійні повноваження – повноваження, що передаються від начальника безпосередньо підлеглому й далі його підлеглим.

Логістика – вчення щодо планування, контролю та керування транспортуванням, складуванням та іншими операціями, що здійснюються в процесі доставки сировини і матеріалів виробничого підприємства.

Основні поняття логістики. Логістична система – адаптивна система із зворотним зв'язком, що виконує ті чи інші логістичні функції та операції, складається, переважно, із декількох підсистем і має досить розвинуті зв'язки із зовнішнім середовищем. Як логістичну систему можна розглядати промислове підприємство, територіально-виробничий комплекс, торговельне підприємство тощо. Логістична операція – відособлена сукупність дій, скерована на перетворення матеріального та інформаційного потоку. Традиційними логістичними операціями вважаються: складування, транспортування, комплектація, навантаження, розвантаження, внутрішні переміщення сировини, матеріалів, напівфабрикатів у виробничому процесі, а також збір, збереження та обробка даних інформаційного потоку. Система з синергічними зв'язками забезпечує приріст загального ефекту кооперованих дій елементів системи до величини більшої, ніж сума ефектів тих самих елементів, що діють незалежно. Об'єкт логістичних операцій та логістичних функцій – матеріальний потік. Являє собою сукупність сировини, матеріалів, складових частин, напівфабрикатів, готових виробів, що рухаються від постачальників через виробничі підрозділи до споживачів. Часто матеріальні потоки ототожнюють з вантажними потоками, оскільки більшість матеріалів переміщуються, як вантаж транспортними засобами.

М

Майбутня вартість грошей – сума інвестованих у теперішній момент грошових засобів, на яку вони перетворюються через певний період часу з врахуванням процентної ставки.

Майже гроші – субституція грошей, грошові кошти, що виконують основні функції грошей і можуть бути швидко перетворені в гроші.

Макрорегіон – це поєднання декількох регіонів чи їх частин, що об'єднані за спільними ознаками, мають спільні проблеми розвитку та спеціальні програми регіонального розвитку.

Малі підприємства – організації та підприємства різних галузей економіки, чисельність персоналу яких не має перевищувати межі, встановлені законодавством.

Відповідно до п. 3 ст. 55 Господарського кодексу України: «Суб'єктами малого підприємництва є: фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України; юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України. Суб'єктами великого підприємництва є юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) перевищує 250 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України. Інші суб'єкти господарювання належать до суб'єктів середнього підприємництва» [1]. Малі та середні підприємства є важливим чинником соціальної стабільності в Україні, адже вони забезпечують зайнятість та доходи значного числа громадян. Вони формують відчутну частину доходів місцевих бюджетів. Водночас, вони не так залежні від кон'юнктури зовнішніх ринків та валютних коливань, а також гнучкі та швидко адаптуються до нових умов.

Маржа банківська – різниця між ставками кредитного і депозитного відсотка.

Маркетинг – це система управління діяльністю суб'єктів господарювання, що спрямована на максимальне задоволення потреб споживачів за допомогою обміну товарів та послуг.

Маркетингова діяльність – це сукупність етапів, що потрібно зробити суб'єкту господарювання з метою реалізації функцій маркетингу, що включає врахування потреб споживачів у товарах і послугах,

ринкової ситуації тощо.

Маркетингова інформаційна система – це безперервно діюча комплексна система, що представляє певний набір процедур, інструментів і методів для постійного збору, аналізу та оцінювання актуальної інформації з широкого кола джерел із подальшою інтерпретацією, обробкою та передачею менеджерам для прийняття управлінських рішень.

За Ф. Котлером, маркетингова інформаційна система складається із систем внутрішньої інформації, маркетингової розвідки, маркетингових досліджень і аналітичної маркетингової системи. Система внутрішньої звітності підприємства дає змогу провадити моніторинг показників, що відображають фінансовий стан підприємства, рівень витрат, обсяги матеріальних запасів та інші показники внутрішньої звітності підприємства. Важлива роль надається використанню комп'ютерної мережі, а також сучасним засобам телекомунікаційного зв'язку. Система збирання поточної зовнішньої маркетингової інформації – це комплекс засобів і процедур, що застосовуються для отримання достовірної та щоденної інформації щодо маркетингового середовища. Маркетингові відомості збираються за допомогою продавців та інших польових працівників, а також акумулюються з преси, літератури, конкурентів тощо. Система маркетингових досліджень дає змогу оперувати інформацією, отримання якої потребує проведення окремого дослідження. Маркетингові дослідження – це систематичний процес постановки мети дослідження, збирання, аналізу об'єктивної ринкової інформації й розробка рекомендацій для ухвалення конкретних управлінських рішень щодо продуктово-ринкової стратегії фірми. Система аналізу маркетингової інформації (аналітична система, система підтримки маркетингових рішень) – набір моделей, завдяки яким зібрана інформація може бути використана для складання прогнозів та перевірки різних сценаріїв. Ця система охоплює всі прогресивні засоби для аналізу даних і проблемних ситуацій. Аналітична система, у свою чергу, складається із статистичного банку та банку моделей. За словами Р. Хармона (Robert Harmon) (2003), МІС складається з чотирьох компонентів: користувацьких інтерфейсів, прикладного програмного забезпечення, баз даних системної підтримки.

Маркетингова інформація – це факти та цифри (кількісні та якісні характеристики), що певним чином стосуються маркетингової діяльності суб'єкта господарювання, характеризують його маркетингове середовище.

Маркетингова стратегія – це комплекс середньо- та довгострокових рішень, що формують орієнтири та спрямовують окремі управлінські дії на досягнення поставлених завдань та цілей, які визначаються елементами комплексу маркетингу.

Маркетингова тактика – це короткострокові дії, спрямовані на формування та реалізацію завдань на окремих ринках (сегментах) на основі маркетингової стратегії з постійним коригуванням рішень та завдань із урахуванням поточних змін під впливом мінливості факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Маркетингова товарна політика – це комплекс системних та безперервних заходів суб'єкта господарювання щодо формування та оптимізації асортименту товарів, створення нових товарів, регулювання життєвого циклу товару з метою підвищення конкурентоспроможності продукції суб'єкта господарювання.

Маркетингове середовище – це сукупність певних факторів макро- та мікросередовища суб'єкта господарювання, що впливають на процес управління його маркетинговою діяльністю.

Середовище зовнішнє (макросередовище) – зовнішні умови здійснення підприємницької діяльності, що не залежать від фірми (підприємства, організації), але які мають обов'язково враховуватися під час розроблення стратегії її розвитку, бізнес-плану і т. д. *Макросередовище* – основні зовнішні чинники, що впливають на мікросередовище загалом: демографічні, економічні, технологічні, політичні та культурні. *Мікросередовище компанії* – фактори, що тісно пов'язані з компанією та впливають на її здатність обслуговувати цільових клієнтів. Воно має такі складники: саму компанію, посередників, постачальників, конкурентів, цільових споживачів та контактні аудиторії (ті, що виявляють інтерес до роботи зазначеного підприємства). *Політичне середовище* – сукупність законів, державних установ і структур, що впливають і обмежують діяльність компанії і окремих осіб у даному суспільстві.

Маркетинговий аналіз – аналіз націлений на дослідження ринків збуту, попиту на продукцію, її конкурентоспроможність, формування цінової політики, тощо.

Маркетинговий аудит – це систематичне і регулярне спостереження та оцінювання маркетингового середовища суб'єкта господарювання, його діяльності з метою визначення недоліків та перспектив подальшої діяльності.

Маркетинговий менеджмент – це процес планування, реалізації та контролю дій, пов'язаних із впровадженням суб'єктом господарювання комплексу маркетингу з метою задоволення потреб індивідів та досягнення певних цілей суб'єкта господарювання.

Масштаб відхилень – заздалегідь встановлена величина, на яку реальні результати можуть відрізнятись від запланованих, не викликаючи занепокоєння.

Материнське (холдингове) підприємство – юридична особа, яка має та здійснює контроль дочірніх підприємств.

За Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 19, – підприємство, що здійснює контроль за дочірніми підприємствами. М. п. володіє контрольним пакетом акцій. Така структура і взаємозв'язок підприємств характерні для асоційованих господарських об'єднань, до яких належать транснаціональні корпорації, холдингові компанії та інші господарські об'єднання відкритого типу. М. п. розробляє стратегічні цілі об'єднання, тактику управління, координує й контролює діяльність дочірніх підприємств, надає консультативні послуги з різних питань діяльності об'єднання. М. п. складає консолідовану фінансову звітність (див. Консолідована фінансова звітність) і визначає частку меншості в капіталі та фінансових результатах дочірніх підприємств. М. п. може бути дочірнім підприємством (див. Дочірнє підприємство) іншого господарчого об'єднання. Акціонерні товариства відкритого типу (ВАТ) – материнські й дочірні підприємства – створюються й управляються самостійно при додержанні вимог законодавства про акціонерні товариства і положення про холдингові компанії, що створюються в процесі корпоративізації та приватизації. Господарський кодекс України. Харків. 2003; Економічна енциклопедія: У 3 т. Ред. С.В. Мочерний. Київ. 2000. Т.3; Закон України «Про власність». Нове законодавство України. Київ. 1992. Вип. 2; Закон України «Про господарські товариства». Нове законодавство України. Київ. 1993. Вип. 3;

Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р.

Матриця БКГ (BCG) – це інструмент стратегічного аналізу та планування, в основі якого є етапи життєвого циклу товару: вихід на ринок (товар «дикі кішки» або «проблема»), зростання (товар «зірка»), зрілість (товар «дійна корова») і спад (товар «собака»).

Матрична організація – різновид адаптивної структури, за якої члени сформованої групи підзвітні й керівнику конкретного проєкту, і главі підрозділу, у якому вони працюють постійно.

Матрична структура – відображає закріплення в організаційній побудові фірми двох напрямків керівництва: вертикальний напрямок – управління функціональними та лінійними структурними підрозділами; горизонтальне – управління окремими проєктами, програмами, продуктами, для реалізації яких залучаються людські та інші ресурси різних підрозділів фірми.

Менеджер вищої ланки – менеджер, який відповідає за рішення щодо організації в цілому або її великої частини.

Менеджер, орієнтований на роботу – менеджер, який цікавиться, перш за все, розподілом роботи та розробкою системи винагороди з метою підвищення ефективності персоналу.

Менеджер, орієнтований на співробітника – менеджер, який перш за все дбає про людей і підвищує їх ефективність шляхом поліпшення людських відносин.

Менеджер-підприємець – менеджер, який активно шукає можливості та йде на усвідомлений ризик, упроваджуючи зміни й удосконалення.

Менеджмент – процес планування, організації, мотивації та контролю з метою формулювання і досягнення цілей організації.

Термін утворився від англійського дієслова to manage (керувати), що, у свою чергу, походить від кореня латинського слова manus (рука). За своєю суттю термін певною мірою можна вважати синонімом терміна «управління», але останнє значно ширше. Із ґрунтовного Оксфордського словника англійської мови можна отримати такі тлумачення менеджменту: спосіб, манера спілкування з людьми; влада та мистецтво управління; особливого роду вміння та адміністративні навички; орган управління, адміністративна одиниця. Окрім визначення, пропонуваного Оксфордським словником, існують інші підходи до визначення терміну «менеджмент»: менеджмент – це сукупність принципів, методів, засобів і форм управління виробництвом із метою підвищення його ефективності; менеджмент – це наука про управління людськими відносинами; менеджмент – це раціональний спосіб управління діловими організаціями; менеджмент – це особлива галузь наукових знань і професійної спеціалізації управляючих-менеджерів, що складають адміністративний штат; менеджмент – це вміння добиватись поставлених цілей, використовуючи працю та інтелект інших людей; менеджмент – це функція, вид діяльності, що полягає в керівництві людьми в різнорідних організаціях; менеджмент – це управління бізнесом, а бізнес є унікальною, винятковою справою в суспільстві. Менеджмент як наука виник і розвивається у зв'язку з необхідністю пояснити, чому та внаслідок чого процвітають чи руйнуються організації. Науковці в області менеджменту шляхом випробувань та практики в області

управління, методом спроб та помилок відповідають на питання: Чим є успіх організації?. Відповідь на це питання: Що може зробити керівник для забезпечення успіху організації?. Організації складають основу світу менеджерів, саме в них спостерігаються процеси і стани, які є причиною існування менеджменту. Першочергова задача менеджменту полягає в створенні організаційної культури, творчого інноваційного клімату, які стимулюють працівників на нововведення.

Менеджмент ЗЕД – комплексне дослідження та моделювання міжнародного оточення в поєднанні зі сформованою взаємодією всіх підрозділів та посадових осіб організацій, підприємств, установ із метою продуктивного досягнення визначених стратегій зовнішньоекономічного характеру.

Мета – виражений кількісно чи якісно майбутній стан об'єкта управління, досягнення якого забезпечить вирішення проблеми.

Метод ефективної ставки відсотка – метод нарахування амортизації дисконту або премії, згідно з яким, амортизаційна сума розраховується як різниця між доходом за ставкою відсотка, що фіксується і добутком ефективної ставки та амортизованої вартості на початок періоду, за який нараховується відсоток.

Метод критичного шляху – методика менеджменту проєктів, основною метою якої є забезпечення дотримання виробничих графіків і остаточних термінів. Вона базується на припущенні, що тривалість різних видів діяльності можна досить точно оцінити.

Метод ЛІФО – метод оцінки та відображення в обліку вартості запасів ПМЦ, що базується на використанні останньої ціни їх придбання (за принципом «останній прийшов – перший пішов»).

Метод участі в капіталі – метод обліку інвестицій, відповідно до якого, балансова вартість інвестицій збільшується чи зменшується на суму збільшення або зменшення ваги інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування.

Метод ФІФО – метод оцінки та відображення в бухгалтерському обліку вартості ТМЦ, що базується на використанні першої ціни їх придбання (за принципом «перший прийшов – перший пішов»).

Методи менеджменту – система правил і процедур вирішення завдань управління з метою забезпечення ефективного розвитку організації.

Методи оцінки праці – способи кількісного та якісного виміру трудової участі працівників у діяльності організації та зіставлення із заданими нормами праці. Для оцінки праці можуть використовуватися різні підходи, орієнтовані на аналіз поведінки працівників, вимірювання об'єму виробленого продукту, дотримання заданих правил і норм.

Методи управління адміністративні – методи, якими керуюча

підсистема впливає на керовану. Ці методи спираються на систему законодавчих актів країни та регіону; систему нормативно-директивних і методичних (обов'язкових до застосування) документів фірми та вищестоящої організації; систему планів, програм, завдань; систему оперативного керівництва (влади).

Методи управління економічні – методи економічного регулювання відносин між суб'єктом і об'єктом управління за допомогою податкової системи країни та регіону, кредитно-фінансового механізму, митної системи, економічних нормативів функціонування фірми, системи винагороди за якісну працю, оптимізації цілей менеджменту.

Методи управління соціально-психологічні – методи, спрямовані на управління соціально-психологічними процесами в колективі після досягнення поставленої мети за умови збереження здоров'я працівників і гарного морально-психологічного клімату в колективі, дотримання законодавства та вимог нормативних актів.

Методи управлінської діяльності – способи та прийоми аналізу й оцінки управлінських ситуацій, використання правових і організаційних форм, впливу на створення та поведінку людей у керованих суспільних процесах, відносинах і зв'язках.

Методика планування – склад застосовуваних методів, способів і прийомів обґрунтування конкретних планових показників.

Методологія планування – сукупність теоретичних положень, загальних економічних закономірностей, сучасних ринкових вимог та визнаних кращими практиками методів розробки планів.

Механізм управління – сукупність законів, принципів, цілей, методів, функцій та інших категорій управління.

Міжбюджетні трансферти – це кошти, що безповоротно та безоплатно передаються з одного бюджету до іншого.

Міжгалузевий комплекс – це система економічно взаємопов'язаних галузей виробничої та/або невиробничої сфер, що сформовано внаслідок кооперації та інтеграції суб'єктів господарювання, інших організацій та установ і галузей.

Міжнародна організація по стандартизації (МОС або ISO; International Standard Organization, ISO) – неурядова організація, що започаткована в 1946 році для сприяння стандартизації в світовому масштабі, забезпечення міжнародного товарообміну та взаємодопомоги, розширення співробітництва в області інтелектуальної, наукової, технічної та економічної діяльності.

Міжнародний лізинг – надання в довгострокову оренду устаткування

виробничого характеру, транспортних засобів, складських приміщень та ін.

Міжнародні інвестиції – трансферт великого, середнього та малого капіталу однієї країни до іншої переважно у грошовій формі.

Міжнародні розрахунки – система регулювання платежів за грошовими вимогами та зобов'язаннями держав, компаній і приватних осіб, які перебувають на території інших країн.

Міжособистісний стиль вирішення конфліктів – класифікація п'яти підходів до вирішення конфліктів: уникання, згладжування, форсування, компроміс і врегулювання.

Мікрорегіон – це певна частина території регіону, що має територіальну цілісність та особливості розвитку, у межах якої реалізуються спеціально розроблені для цієї території проекти регіонального розвитку.

Мікрорайон поділяється на три типи: малий (наприклад, Ракове у Хмельницькому), середній (наприклад, Озерна у Хмельницькому), великий (наприклад, Троєщина у Києві).

Мінімальні орендні платежі – платежі, що підлягають сплаті орендарем протягом строку оренди (за вирахуванням вартості послуг та податків, які підлягають сплаті орендодавцю, і непередбаченої орендної плати), збільшені: 1) для орендаря – на суму його гарантованої ліквідаційної вартості; 2) для орендодавця – на суму його гарантованої ліквідаційної вартості.

Місія – у плануванні – основна загальна мета або завдання організації.

Місія організації – набір концептуальних положень, в узагальненій формі розкривають те, чому вирішила присвятити себе організація; своєрідна філософська, соціальна установка організації, провідний напрям її діяльності.

Місцевий борг – це загальна сума боргових зобов'язань Автономної Республіки Крим, обласної ради чи міської територіальної громади щодо повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникли у результаті місцевих запозичень.

Місцевий бюджет – це бюджет Автономної Республіки Крим, обласний, районний бюджет та бюджет місцевого самоврядування.

Місцевий бюджет (бюджет місцевого самоврядування) – це план формування та використання фінансових ресурсів, що необхідні для виконання органами місцевого самоврядування своїх функцій і повноважень.

Модель лінійного програмування – модель, що використовується для оптимізації розподілу дефіцитних ресурсів між конкуруючими підрозділами.

Модель масового обслуговування – модель, що використовується для визначення оптимальної кількості сервісних підприємств, виходячи з потреби в них. Відома також як модель черги.

Модель очікувань споживачів – прогноз, заснований на опитуваннях

споживачів організації.

Монетарне правило – правило, згідно з яким маса грошей в обігу має щорічно збільшуватися темпами, рівними потенційному темпу зростання реального валового національного продукту.

Монетарні статті – статті балансу щодо розмірів коштів, а також щодо активів та зобов'язань, що будуть отримані чи сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів.

Моральний знос – це знецінення засобів праці, втрата вартості до їх фізичного зносу або до закінчення строку їх корисного використання.

Мотивація – процес спонукання особи до власної діяльності з метою досягнення особистих цілей. Вплив мотивації на поведінку особи залежить від великої кількості чинників, він доволі індивідуальний та може змінюватися в результаті

впливу мотивів і зворотного зв'язку з діяльністю людини.

Мотивація – це один із важливих факторів підвищення ефективності діяльності усієї організації, адже процес діяльності організації можна добре спланувати й організувати, але якщо працівники цієї організації невідповідально ставляться до своїх обов'язків і не зацікавлені особисто у розв'язанні проблем і задач, що постали перед організацією, то результати контролю і підбиття підсумків не будуть втішними. Розуміння змісту мотивації – головний показник професійної майстерності гарного керівника організації. Знання про те, чому люди роблять те, що вони роблять – необхідна передумова для того, щоб допомогти їм реалізувати власні мотиви та попередити випадки, коли мотивації можуть викликати певні ускладнення. Варто розрізняти «мотивацію праці» і «мотивацію трудової діяльності». Праця – це цілеспрямована діяльність людини щодо зміни та пристосування предметів природи для задоволення своїх потреб. Процес праці включає три моменти: власне праця, предмети та засоби праці. Але трудова діяльність не обмежується лише процесом праці. Діяльність – це специфічна форма ставлення до навколишнього світу, змістом якої є її корінна зміна і перетворення в інтересах людей, зміна, що включає мету, засоби, результат і сам процес. Ефективний менеджмент ґрунтується на поєднанні реальних цілей, життєвих цінностей і установок, очікувань і потреб працівника з цілями організації. Людина, яка поділяє цілі й усвідомлює цінності своєї організації, здатна визначити собі завдання, знаходити шляхи їх вирішення, здійснювати самоконтроль, тобто переходити від зовнішнього мотивування до самомотивування. Воно можливе за певних об'єктивних умов, серед яких важливу роль відіграють задоволення первинних потреб працівника, висока культура виробництва, реальне самоуправління.

Мотивація праці – бажання працюючої особи задовольнити власні потреби (отримати певні блага) в результаті здійснення трудової діяльності. У структуру мотиву праці входять – ціна – витрати матеріального і морального характеру, пов'язані із здійсненням трудової дії.

Мотивування – функція менеджменту, що передбачає використання мотивів поведінки людини в практиці управління його діяльністю.

Мультиплікатор – депозитний (кредитний) мультиплікатор –

підвищений вплив невеликої зміни в банківських депозитах на грошову масу і об'єм кредитування через багаторазове використання одних і тих же грошей в банківській системі і на кредитних ринках.

Мультиплікатор (від лат. multiplico – збільшую) може означати: пристрій для нагнітання до парогідравлічного пресу води під великим тиском, пристрій для збільшення частоти деякого періодичного процесу, пристрій, що забезпечує отримання кількох однакових знімків у процесі фотографування та фотодруку, камера з багатьма об'єктивами, астрономічний прилад для зменшення похибки вимірювання висоти світил, радянська назва професії з області анімації, пристрій, що за допомогою магнітної стрілки вимірює силу надслабких струмів. Мультиплікатор Кейнса – коефіцієнт у макроекономіці, що показує залежність між зміною доходу від зміни обсягу інвестицій.

Грошово-кредитний мультиплікатор – це величина множника, на яку збільшується кількість грошей в обігу в результаті операцій на монетарному ринку. Мультиплікатор Шура – частина теорії груп.

Муніципальне унітарне підприємство – одна з форм комерційних організацій, не наділена правом власності на майно, закріплене за ним власником.

Унітарним підприємством є комерційна організація, що не має права власності на майно, закріплене за нею власником. Статут унітарного підприємства, окрім звичайних відомостей про найменування, місцезнаходження, має містити відомості про предмет і цілі діяльності даного підприємства, а також про величину його статутного фонду, порядку та джерела його формування. Важливо, що унітарне підприємство відповідає за своїми зобов'язаннями всім майном, але не несе відповідальності за зобов'язаннями власника цього майна. Унітарні підприємства мають ряд відмінностей від інших комерційних підприємств, до яких відносяться такі: 1. Закладений принцип унітарності в форму господарювання унітарного підприємства (цим воно відрізняється від інших комерційних підприємств, заснованих на принципі корпоративності). Різниця полягає і в тому, що відповідна комерційна організація не має права власності на закріплене за нею майно. Власником цього майна є засновник організації, тобто держава. 2. Майно унітарного підприємства неподільне й за жодних обставин не може розподілятися за вкладками, частками та паями, а також і між працівниками унітарного підприємства.

Н

Набір персоналу – один із підпроцесів спеціальної функції управління – управління персоналом, що включає в себе визначення вимог до вакантної посади, залучення кандидатів і т. ін., визначається політикою фірми щодо відношення до персоналу (або вирошування своїх кадрів, або залучення молодих фахівців, або переманювання професіоналів із конкуруючих фірм тощо).

Навчання персоналу – кадрова програма розвитку персоналу, орієнтована на передачу нових знань із важливих, необхідний рівень кваліфікації працівників і розвиток персоналу, активну участь працівників у діяльності організації.

Надзвичайна подія – подія чи операція, що відрізняється від звичайної діяльності підприємства, але без очікувань, що вона повторюватиметься періодично чи в кожному наступному звітному періоді.

Надходження бюджету – це доходи бюджету, повернення бюджетних коштів із депозитів, повернення кредитів до бюджету, кошти від приватизації державного майна, кошти від державних або місцевих запозичень, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів.

Нарахування та відповідність доходів і витрат (принцип підготовки фінансової звітності) – для визначення фінансового результату звітного періоду потрібно зіставити доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. До того ж, доходи та витрати відображаються в обліку та звітності в момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей.

Науково-технологічна безпека – стан розвитку держави, за якого конкурентоспроможність національної продукції підтримується на високому рівні та гарантується незалежністю технологічних та інтелектуальних ресурсів.

Науково-технологічна безпека – це стан захищеності наукового потенціалу держави, наявних у країні конкурентоспроможних технологій, а також недопущення та усунення наслідків технологічної недосконалості господарської діяльності.

Національна безпека – спосіб захисту від різноманітних загроз як із боку зовнішніх ворогів і супротивників, так і по відношенню до внутрішніх недоброзичливців, зрадників, терористів та ін.

Вирізняють три рівні безпеки: особистості, суспільства, держави.

Невідмовна орендна угода – угода щодо оренди, що може бути розірвана тільки з дозволу орендодавця; у результаті настання непередбачених подій тощо.

Негарантована ліквідаційна вартість – частина ліквідаційної вартості об'єкта оренди, отримання якої орендодавцем не забезпечується або гарантується лише пов'язаною з ним стороною.

Негативна ставка відсотка – реальна процентна ставка в умовах інфляції, що дорівнює різниці номінальної (оголошеної) ставки та рівня інфляції, обчислених за один і той же період часу.

Негативний гудвіл – перевищення вартості частки покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань над вартістю придбання на дату придбання.

Негативний гудвіл, поряд із гудвілом, – це бухгалтерські концепції, створені для визнання проблеми кількісної оцінки вартості нематеріальних активів, таких як репутація компанії, патенти, клієнтська база та ліцензії. Ці нематеріальні активи відрізняються від матеріальних цінностей, таких як обладнання чи інвентар. У більшості випадків придбання операції включають гудвіл, коли покупці платять більшу суму, ніж вартість матеріальних активів компанії, що продає. Але в більш рідкісних випадках виникає негативний гудвіл, де вартість нематеріальних активів має відобразитись як прибуток у звіті про прибутки та збитки покупця. Цей мандат звітності про гудвіл / негативний гудвіл підпадає під загальновизнані стандарти бухгалтерського обліку (GAAP) – зокрема, під Звіт № 141 Ради зі стандартів фінансового обліку (FASB) щодо об'єднання підприємств. Якщо вартість усіх активів придбанної компанії перевищує ціну придбання компанії, кажуть, що відбулася “вигідна покупка”. FASB визначає вигідну купівлю як «об'єднання бізнесу, коли суми набутих ідентифікованих чистих активів, за винятком гудвілу, перевищують суму вартості перерахованої винагороди». У разі вигідних покупок, згідно з GAAP покупець має визнати прибуток для цілей фінансового обліку.

Негрошові операції – операції, що не потребують використання грошових коштів та їх еквівалентів.

Недоїмка – це сума податку чи сума збору, не сплачена платником у встановлений законодавством про податки і збори термін.

Нематеріальний актив – актив немонетарної форми, що не має матеріальної форми вираження, може бути ідентифікований та утримується підприємством із метою використання протягом періоду більше одного року.

Згідно зі стандартами бухгалтерський облік нематеріальних активів ведеться щодо кожного об'єкта за такими групами: права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище тощо); права користування майном (право користування земельною ділянкою відповідно до земельного законодавства, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо); права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо), окрім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті; права на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, у тому числі ноу-хау, захист від недоброчесної конкуренції тощо), окрім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті; авторське право та суміжні з ним права (право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (бази даних),

виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організації мовлення тощо), окрім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті; інші нематеріальні активи (право на провадження діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо). У балансі суму нематеріальних активів відображають у складі необоротних активів за залишковою вартістю, що визначається як різниця між первісною вартістю та сумою накопиченої амортизації. Нематеріальні активи – це законодавчо визнані необоротні активи підприємства, у вигляді різних прав, що мають цільове призначення, реальну вартість та здатні приносити їх власникові (користувачеві) прибуток або іншу користь.

Немонетарні активи – уся сукупність активів, окрім грошових коштів, їх еквівалентів, дебіторської заборгованості у визначеній або невизначеній сумі грошей.

Немонетарні статті – інші статті, що не відносяться до монетарних.

Необоротні активи – усі активи, що не є оборотними.

Необоротні активи – це матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси, що використовуються для здійснення діяльності суб'єктом господарювання протягом строку, що більший за один рік чи операційний цикл.

Непередбачена орендна плата – частина орендної плати, що не зафіксована конкретною сумою та розраховується із застосуванням інших показників, не строку оренди (обсяг продажу, рівень використання, індекс інфляції та цін, ринкові ставки відсотка тощо).

Непередбачене зобов'язання – 1) зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться чи не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; або 2) теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоімовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, що втілюють у собі економічні вигоди, або в ситуації, якщо суму зобов'язання не можна достовірно визначити.

Неплатоспроможність – неможливість погашення зобов'язань підприємства.

Неплатоспроможність – нездатність виконувати фінансові зобов'язання у призначений термін за умов звичайної діяльності компанії. Існує два виходи зі становища неплатоспроможності: санація, банкрутство. Протилежне – платоспроможність.

Непрямі витрати – витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Непрямі фактори зовнішнього середовища – фактори зовнішнього середовища, що можуть не надавати негайного та безпосереднього впливу на організацію, але можуть впливати на її діяльність.

Нереалізовані прибутки та збитки від внутрішньогрупових операцій – прибутки та збитки, що виникають унаслідок внутрішньогрупових операцій (продажу товарів, продукції, виконання робіт, послуг тощо) і включаються до балансової вартості активів підприємства.

Нерозподілений прибуток – це частина чистого прибутку, що залишається після його розподілу та використання на інвестиційні потреби, створення грошових фондів суб'єкта господарювання або на фінансування поточних витрат.

Несприятливі контракти – контракти, у реалізації яких керівництво не зацікавлене внаслідок їх збитковості чи інших обставин, і внаслідок цього воліє передати їх іншим підприємствам.

В окремих випадках підприємства в результаті своєї діяльності зазнають збитків. Сума непокритого збитку зменшує власний капітал. Нерозподілений прибуток поділяється на асигновану й неасигновану частини: асигнована частина має певне цільове призначення (наприклад, для фінансування розвитку підприємства, проведення цільових програм тощо); неасигнована частина не має конкретного призначення. У зарубіжних корпораціях часто встановлюються обмеження, що накладаються на суму нерозподіленого прибутку. Такі обмеження тимчасово виділяють певну суму нерозподіленого прибутку, що б могла бути виплачена у вигляді дивідендів. Коли обмеження знімаються, ця сума може бути сплачена у вигляді дивідендів та використана на інші потреби. Обмеження нерозподіленого прибутку можуть бути добровільними або вимушеними. Одним із найпоширеніших добровільних обмежень є обмеження на нерозподілений прибуток із метою розширення матеріально-технічної бази підприємства. Це обмеження може бути зняте керівництвом товариства в будь-який момент. Використовують різні терміни для визначання реінвестованого прибутку. Американський інститут присяжних бухгалтерів рекомендує такі визначення реінвестованого прибутку у підприємство: «нерозподілений дохід», «нерозподілений прибуток», «аккумуляований прибуток» або «прибуток, залишений для використання в бізнесі». Наявність нерозподіленого прибутку свідчить, що активи підприємства будуть збільшені за рахунок операцій, за якими одержано прибуток. Кредитове сальдо субрахунку «Прибуток нерозподілений» також не означає, що грошові кошти або будь-який інший конкретний вид активів реінвестовано в підприємство. Прибуток вважається реінвестованим, якщо активи підприємства в цілому збільшились. Нерозподілений прибуток чи непокритий збиток поточного та минулих років, а також прибуток, використаний у поточному році, обліковують на рахунку бухгалтерського обліку № 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Неформальна організація – група людей, що спонтанно виникає, які регулярно вступають у взаємодію для досягнення цілей організації.

Неформальна організація – спонтанно організована злочинна група людей, що має хоча б одну спільну мету. «Членство» у неформальній організації зазвичай пов'язується з поділом її учасниками загальних, вироблених у процесі взаємодії, цінностей. У зв'язку з останнім, поведінка кожного учасника такої організації певною мірою обумовлене виробленими неформальною групою нормами. Неформальна організація служить задоволенню різних потреб її членів – потреби в спілкуванні, захисті тощо.

Норма керованості – число людей, безпосередньо підпорядкованих менеджеру.

Нормальна потужність – очікуваний середній обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом кількох років або операційних циклів з урахуванням запланованого обслуговування виробництва.

Ноу-хау – це комерційна таємниця, інформація технічного, організаційного, службового чи комерційного характеру, що має дійсну або потенційну комерційну цінність в силу її невідомості третім особам, до якої немає вільного доступу на законній підставі, і власник якої вживає заходів до охорони її конфіденційності. Ноу-хау не підлягає реєстрації, охорона здійснюється шляхом заборони на розголошення інформації особами, які отримали до неї доступ.

Ноу-хау – сукупність незапатентованих технічних, технологічних, управлінських, комерційних й інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, опису нагромадженого досвіду, що є предметом інновацій чи об'єктом інноваційного інвестування.

«Ноу-хау» (англ. know-how, «знаю як») – термін, що означає практичне знання того, як щось зробити чи досягти. Розглядається разом з «know-what» («знаю що», факти), «know-why» («знаю чому», наука) та «know-who» («знаю кого», комунікація). Ноу-хау пов'язане з поняттям неявного знання, тобто знання, що важко чи неможливо передати іншій особі. У контексті інтелектуальної власності ноу-хау – це знання та досвід наукового, технічного, виробничого та ін. характеру, що практично застосовуються в діяльності підприємства, але ще не стали загальним надбанням. Використання ноу-хау часто забезпечує конкурентні переваги та комерційну вигоду організації, що їх отримала. Передача здійснюється на основі укладання ліцензійних договорів. Ноу-хау співіснує з патентами, торговими марками і авторським правом і є економічним активом. Зазвичай, під ноу-хау розуміються секретні не запатентовані технологічні знання та процеси, практичний досвід, включаючи методи, необхідні для виробництва певного виробу, наукових досліджень і розробок; склад і рецепти матеріалів, речовин, сплавів тощо; методи та способи лікування; методи і способи видобутку корисних копалин; специфікації, формули та рецептура; документація, схеми організації виробництва, досвід в області дизайну, маркетингу, керування, економіки і фінансів та інших сфер. Отже, поза контекстом інтелектуальної власності ноу-хау розуміють як процедурне знання.

О

Об'єднання підприємств – поєднання окремих господарюючих суб'єктів через приєднання до одного підприємства іншого або через одержання контролю над чистими активами одного підприємства та його діяльністю.

Господарські об'єднання мають вищі органи управління (загальні збори учасників) та утворюють виконавчі органи, передбачені статутом господарського об'єднання. Вищий орган господарського об'єднання: затверджує статут господарського об'єднання та вносить зміни до нього; вирішує питання щодо прийняття до господарського об'єднання нових учасників та виключення учасників із його складу; утворює виконавчий орган господарського об'єднання відповідно до його статуту чи договору; вирішує фінансові та інші питання відповідно до установчих документів господарського об'єднання. Управління державним (комунальним) господарським об'єднанням здійснюють правління об'єднання і генеральний директор об'єднання, який призначається на посаду та звільняється з посади органом, що прийняв рішення про утворення об'єднання. Склад правління визначається статутом об'єднання.

Об'єкт витрат – товари, роботи, послуги або вид діяльності господарюючого суб'єкту, що потребують визначення пов'язаних із їх виробництвом (виконанням) витрат.

Об'єкт основних засобів – завершений пристрій із усіма пристосуваннями та приладдям до нього, окремий відокремлений конструктивно предмет, що призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового чи різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно. Якщо один об'єкт основних засобів складається з частин, що мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів.

Обачність (принцип підготовки фінансової звітності) – правило, згідно з яким оцінні методи, що застосовуються в бухгалтерському обліку, мають запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат, завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Облігація – цінний папір, що засвідчує інформацію про внесення її власником грошових засобів і підтверджує зобов'язання емітента відшкодувати йому номінальну вартість цього цінного паперу в передбачений у ньому термін із виплатою фіксованого процента.

Облік – функція менеджменту з фіксації часу, витрати ресурсів, будь-яких параметрів системи менеджменту на різних видах носіїв.

Облікова оцінка – оцінка що проводиться наперед, і яка застосовується господарюючим суб'єктом із метою розподілу витрат і доходів між

відповідними звітними періодами.

Облікова політика – це прийнята організацією комбінація способів здійснення бухгалтерського обліку – первинного спостереження, вартісної оцінки, поточного угруповання та підсумкового узагальнення фактів виробничо-господарської діяльності.

Облікова політика – це, передусім, внутрішній документ. Він закріплює ті підходи до обліку операцій, що забезпечать достовірне та доречне подання інформації до фінансової звітності. Відсутність такого документа є недотриманням єдиної облікової політики в разі зміни бухгалтера. Складно буде довести підхід до визнання доходів та витрат. Окрім того, у даному документі встановлюються правила обліку в тих ситуаціях, коли чинне законодавство надає підприємству понад один варіант, що за відсутності такого документа збільшить ризик припущення помилок. Статтею 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачено, що питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів. Тому й відповідальність за ведення бухгалтерського обліку несе власник або керівник підприємства.

Обліковий відсоток – плата, що стягується банком за авансування грошей покупки (обліку) векселів, цінних паперів, купонів акцій і облігацій, інших боргових зобов'язань до настання термінів оплати по ним.

Обліковий прибуток (збиток) – сума прибутку (збитку) до оподаткування, визначена в бухгалтерському обліку та відображена у Звіті про фінансові результати за звітний період.

Облікові (бухгалтерські) документи – це використовувані на підприємствах документи, що переважно складаються на типових бланках, які відповідають затвердженим формам, що містять необхідні реквізити.

Оборотний капітал – це різниця між поточними активами підприємства та поточними зобов'язаннями.

Обіговий капітал – це частина активів підприємства (поточні активи), що включає: обігові кошти (або обігові засоби); короткострокові фінансові вкладення.

Оборотні активи – кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у споживанні, а також інші активи, що призначені для реалізації чи споживання протягом виробничого циклу чи протягом дванадцяти місяців із дати балансу.

Оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, та інші активи, які використовуються або реалізуються протягом операційного циклу або одного року.

Обслуговування державного (місцевого) боргу – це операції, що пов'язані з платою за користування кредитом (позикою), сплатою комісій, штрафів та інших платежів щодо управління державним (місцевим) боргом.

Обтяжливий контракт – контракт, витрати на виконання якого перевищують очікувані економічні вигоди від цього контракту.

Овердрафт – автоматичне надання короткострокового кредиту клієнту банку в разі, коли величина платежу перевищує залишок коштів на рахунку клієнта.

Перший овердрафт був виданий у 1728 році, коли Вільяму Хогу (William Hog) було дозволено взяти на 1000 фунтів стерлінгів (сьогодні це майже 65000 фунтів стерлінгів) більше, ніж було на його рахунку. Овердрафт був виданий банком Royal Bank of Scotland, що відкрився в Единбурзі за рік до цього. Переваги овердрафту: швидкість проведення платежів; надається без застави, тож відсутні витрати, пов'язані з оформленням заставного майна; не передбачає перевірки цільового використання, а отже платежі можуть здійснюватися на власний розсуд позичальника; погашається автоматично – за рахунок щоденних надходжень; у разі погашення овердрафту в день, коли виникла заборгованість, відсотки за користування кредитними коштами не сплачуються взагалі. Постійне і поновлюване джерело позикових коштів, автоматичне регулювання потреби в обігових коштах на рахунку підприємства. Основні фактори, від яких залежить розмір овердрафту – це надійність юридичної особи та середньорічні обороти за поточним рахунком.

Овердрафт – це короткостроковий кредит, який банківська установа надає надійному суб'єкту господарювання понад залишок коштів на його рахунку шляхом дебетування, що обмежується заздалегідь обумовленою сумою.

Одержувач бюджетних коштів – це суб'єкт господарювання, громадська або інша організація, що не є бюджетною установою та уповноважена розпорядником бюджетних коштів за бюджетною програмою на здійснення заходів й отримує на їх виконання відповідні бюджетні кошти.

Оперативний аналіз – система щоденного спостереження та оцінювання відхилень фактичного стану досліджуваного об'єкта від прописаних показників, встановлення причин та ймовірних наслідків таких відхилень, розробка механізмів швидкого втручання до господарських процесів для реалізації ефективної діяльності господарюючого суб'єкта, потребує особливого значення в умовах невизначеності здійснення ним виробничої, фінансової та комерційної діяльності.

Оперативний лізинг (оренда) – господарська операція, що передбачає передачу орендарю права користування основними засобами, що належать орендодавцю, на строк, який не перевищує їх повної амортизації, із обов'язковим їх поверненням після закінчення строку дії лізингової угоди. Передані в оперативний лізинг основні засоби залишаються на балансі орендодавця.

Оперативний лізинг поділяють на два підвиди: Хайринг – середньострокова оренда на строк від 1 до 3 років. Рейтинг – короткострокова оренда на строк від 1 дня до 1 року без права придбання лізингодержувачем орендованого майна.

Оперативно-виробниче планування – система заходів, спрямованих на деталізацію техніко-економічного плану в часі і просторі.

Операції з перепродажу – здійснення торговими посередниками операцій перепродажу від свого імені та за свої кошти, окрім того, посередник виступає стороною договору.

Операційна діяльність – основна діяльність підприємств, установ, організаційна а також інші види діяльності, що не належать до інвестиційної та фінансової.

Операційна діяльність підприємства – це основна діяльність суб'єкта господарювання, що забезпечує основну частку доходу, переважно пов'язана з виробництвом та/або реалізацією продукції, а також інша діяльність, окрім фінансової та інвестиційної.

Операційна система – загальна система виробничих функцій організації, що включає три підсистеми: переробну, забезпечення, планово-контрольну.

Основні функції: Виконання на вимогу користувача тих елементарних (низькорівневих) дій, що є спільними для більшості програм і часто зустрічаються майже в усіх програмах (введення та виведення даних, запуск і зупинка інших програм, виділення та вивільнення додаткової пам'яті тощо). Стандартизований доступ до периферійних пристроїв (пристрої введення-виведення). Завантаження програм до оперативної пам'яті та їх виконання. Керування оперативною пам'яттю (розподіл між процесами, організація віртуальної пам'яті). Керування доступом до даних енергонезалежних носіїв (жорсткий диск, оптичні диски тощо), організованим у тій чи іншій файлової системі. Відтворення інтерфейсу користувача. Мережеві операції, підтримка стеку мережевих протоколів.

Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням суми грошей від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Операційний цикл (НП(С)БО 1) – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів (еквівалентів грошових коштів) від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Операційний цикл – це інтервал часу між придбанням запасів для здійснення діяльності суб'єктом господарювання та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції (товарів, послуг).

Операція в іноземній валюті – операція, вартість якої визначається в іноземній валюті чи вимагає розрахунків в іноземній валюті.

Оптимізація – процес перебору безлічі факторів, що впливають на результат, із метою визначення значень параметрів об'єкта, за яких досягається його найкращий стан, що дозволяє, забезпечити оптимальні параметри виходу об'єкта як системи.

Методи оптимізації поділяються на прямі та ітераційні. Оптимізація полягає в знаходженні найкращого варіанта. Методи оптимізації застосовуються до пошуку розрахунку оптимальної технології, оптимальної геометричної конструкції, найкращого часу для технологічних процесів і подібних задач. Прикладом методу оптимізації є ітераційний метод Ньютона. Розрізняють: задачі безумовної оптимізації, задачі умовної оптимізації, задачі математичного програмування, задачі опуклого програмування, чисельні методи оптимізації.

Оптимізація планів – вибір найкращого варіанта з безлічі показників, що передбачаються в реальних виробничих умовах.

Опціон – це право купити або продати будь-що в майбутньому за заздалегідь фіксованою ціною.

Типи опціонів. Опціон може давати право на купівлю чи право на продаж базового активу: Опціон Call або купівельний опціон – опціон, що надає власникові право купити базовий актив. Опціон Put або опціон продажу – опціон, що надає власникові право продати базовий актив. Емітент опціону є короткою стороною (англ. short) контракту, власник – довгою стороною (англ. long).

Відповідно, є чотири можливі позиції в опціонах: придбати купівельний опціон (операція long call), емітувати купівельний опціон (short call), купити опціон продажу (long put), емітувати опціон продажу (short put).

Стилі опціонів: залежно від умов виконання вирізняють два основні типи опціонів: американський та європейський.

Американський опціон може бути виконаний будь-якого дня до експірації (закінчення терміну дії). Тобто для такого опціону задається інтервал часу, під час якого покупець може виконати даний опціон.

Для європейського опціону фіксується конкретна дата виконання (дата експірації, дата виконання).

Для стандартизованих базових активів (нп. акцій) частіше зустрічаються опціони американського типу, для нестандартизованих – європейського.

Організаційна структура – головний інструмент управління, що регламентує склад, величину, розміщення, діяльність, відповідальність, підпорядкованість виробничих і обслуговуючих підрозділів, що об'єднуються загальним апаратом управління для виконання всіх цільових функцій, зафіксованих у статуті компанії.

Організаційне рішення – вибір, що робить підприємець для виконання зобов'язань, пов'язаних із його положенням в організації, для досягнення поставлених перед організацією цілей.

Організаційний дарвінізм – концепція, згідно з якою організація, щоб вижити, має пристосовуватися до змін зовнішнього середовища.

Організаційні повноваження – обмежене право використовувати організаційні ресурси та спрямовувати зусилля людей на досягнення цілей організації.

Організація – функція менеджменту як процесу з реалізації планів, суть якої – у координації дій окремих елементів системи; форма об'єднання людей для їх спільної діяльності в межах певної організаційно-правової форми.

Організація (від лат. organize – спільно, стрункий вид, влаштовую) як процес – сукупність заходів, що призводять до створення та вдосконалення взаємозв'язків між частинами цілого.

Організація виробництва – поєднання двох складових елементів – структури та змісту системи, її форми як юридичної особи.

Організація формальна – група людей, діяльність яких свідомо координується для досягнення загальної мети.

Оренда – майновий найм; договір, за яким власник (орендодавець) передає орендарю в строкове володіння та користування майно (орендовані активи), потрібне для самостійного ведення господарської діяльності за відповідну (орендну) плату.

Оренда – угода, згідно з якою орендар набуває права споживання необоротних активів за плату протягом погодженого з орендодавцем строку.

Оренда – це майновий найм на умовах договору, за яким орендодавець зобов'язується надати орендарю майно за орендну плату для володіння тимчасового характеру та користування або в тимчасове користування.

Орендна ставка відсотка – ставка відсотка, згідно з якою теперішня вартість суми мінімальних орендних платежів та негарантованої ліквідаційної вартості дорівнює справедливій вартості об'єкта фінансової оренди на початок строку оренди.

Основна діяльність – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства та забезпечують основну частку його доходу.

Основні засоби – активи матеріального характеру, що суб'єкт господарювання утримує з метою споживання їх у виробничому процесі або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для реалізації функцій адміністративного та соціально-культурного характеру, строк корисного використання (експлуатації) яких дорівнює більше року.

Відповідно до діючої типової класифікації основних засобів – групуються залежно від функціонального призначення, галузевої належності, речовинно-натурального складу тощо. Залежно від функціонального призначення основні засоби поділяються на виробничі та невиробничі. Виробничі основні засоби – це засоби, що безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню. До них належать будівлі, споруди, силові машини та устаткування, передавальні пристрої, транспортні засоби, робоча худоба, багаторічні насадження, інші основні засоби, що діють у сфері матеріального виробництва. Невиробничі основні засоби – це засоби, що не беруть безпосередньої або побічної участі у процесі виробництва та передбачені для обслуговування потреб житлово-комунального господарства, охорони здоров'я, освіти, культури. До них належать споруди, будівлі, машини, обладнання, апарати та інші засоби, що використовуються в невиробничій сфері. За галузевою приналежністю основні засоби поділяються на засоби промисловості, будівництва, сільського господарства, транспорту, зв'язку та ін. За натурально-речовинним складом основні виробничі засоби поділяються на будівлі, споруди, передавальні пристрої, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти та приладдя.

Особистий продаж – це представлення товару в процесі спілкування одному чи декільком потенційним споживачам із метою продажу та

формування довгострокових взаємовідносин із клієнтами.

Оферта – це адресована одній або кільком конкретним особам пропозиція, яке досить виразно і висловлює намір особи, яка зробила пропозицію, вважати себе що уклали договір з адресатом, яким буде прийнята пропозиція. Оферта повинна містити істотні умови договору.

Охоплення – це показник, що дозволяє охарактеризувати кількісне вираження обсягу цільової аудиторії, яка побачила (отримала або відреагувала) рекламне повідомлення впродовж певного періоду.

Оцінка – це спосіб вираження у грошовому вимірі майна підприємства і його джерел. Реальність і правильність оцінки майна підприємства та його джерел мають найважливіше значення для побудови всієї системи бухгалтерського обліку. В основі такої оцінки лежать реальні витрати, виражені в грошовому вимірі.

Оцінка ефективності – формальна процедура оцінки роботи індивідуума, в основному, шляхом збору інформації про досягнення ним цілей.

Ощадна книжка – документ, що видається вкладнику ощадним банком. Ощадна книжка підтверджує відкриття особового рахунку, наявність і суму вкладу, відображає рух коштів по рахунку.

Ощадний банк – кредитна установа, основна функція якого полягає в залученні грошових заощаджень і тимчасово вільних грошових коштів населення.

П

Паблік рилейшнз (public relations – PR) – це система зв'язків із громадськістю, спрямована на поліпшення взаємостосунків між суб'єктами господарювання та громадськістю та іншими діловими партнерами через формування громадської думки та управління нею.

У вузькому розумінні – це систематична діяльність компанії, що спрямована на зміну переконань, ставлення, думок та поведінки різних груп людей (цільової аудиторії) стосовно компанії, її продуктів, послуг, а також конкретних проблем, ідей та дій. PR водночас може бути достатньо оперативним інструментом комунікаційної стратегії компанії, реалізуючи довгострокові задачі зі: створення та підтримки корпоративної репутації компанії, налагодження необхідних контактів, переконання конкретних цільових груп. Особливою формою зв'язків із громадськістю є лобіювання, під яким прийнято розуміти процес легітимного впливу на чітко визначені законом органи влади, а також на їх посадових і службових осіб із боку зареєстрованих та акредитованих у встановленому порядку осіб із метою закріплення власних інтересів чи інтересів третіх осіб (замовників) у нормативно-правових актах, що приймаються. Лобіювання пройшло шлях від корупційної практики до законодавчо врегульованої форми зв'язків громадськості з владою.

Існує понад 500 визначень поняття PR. Кожне з них акцентує на різних характеристиках, але їх об'єднує найсуттєвіше положення стосовно того, що зв'язки з громадськістю – це відносини між певною організацією (державною, громадською, приватною) та громадськістю.

Усі визначення збігаються в одному: PR стосується кожного, хто має контакти з іншою людською істотою, або організацією, або соціальною думкою.

Узагальнене визначення: PR – це наука та мистецтво організації та здійснення зв'язків суб'єктами управління економічною, соціальною, політичною і духовно-культурною діяльністю з громадськістю, досягнення взаєморозуміння та доброзичливості між особистістю, закладом та іншими людьми, групами людей або суспільством загалом за допомогою поширення пояснювального матеріалу, розвитку обміну інформацією.

Об'єкт PR – система реальних зв'язків суб'єктів управління та суспільної діяльності з громадськістю.

Предметом PR є сутність та елементи системи зв'язків із громадськістю, громадська думка, закономірності та випадковості їх виникнення, функціонування й розвитку, принципи та методи управління ними.

Метою PR є створення та збільшення публіцитного капіталу.

Паперові гроші – грошові знаки, видрукувані на спеціальному папері, що має кілька ступенів захисту від підробки, яким держава надає роль і силу офіційних грошей.

Паралельні повноваження – форма штабних повноважень, за якої персонал має право накладати вето на рішення лінійних менеджерів.

Паритет – співвідношення між грошовими одиницями, валютами різних країн, що встановлюється або за їх золотим вмістом, або за купівельною здатністю (спроможністю) стосовно до певного набору товарів і послуг.

Партисипативне оцінювання – оцінювання, за якого до його проведення (під час планування, збирання та аналізу інформації, формулювання висновків та рекомендацій, розповсюдження результатів оцінювання) залучаються заінтересовані сторони – менеджери, постачальники послуг, представники партнерських організацій тощо.

Пасив – це частина бухгалтерського балансу, що відображає джерела засобів (коштів), що вкладені в активи (джерела утворення ресурсів підприємства).

Пасивні операції банку – операції, пов'язані з акумуляцією банківських ресурсів.

Пасивні операції включають: залучення коштів юридичних осіб та вкладів населення; отримання кредитів від комерційних банків та центрального банку; випуск банківських облігацій, векселів та інших зобов'язань. Результати пасивних операцій відображаються в пасиві балансу банку. Залежно від економічного змісту всі види діяльності комерційних банків прийнято поділяти на три групи: пасивні операції; активні операції; послуги. За рахунок пасивних операцій формуються ресурси комерційного банку, що потрібні йому понад власний капітал для забезпечення нормальної діяльності, підтримання ліквідності на належному рівні та отримання запланованого доходу. Акумульовані в результаті пасивних операцій грошові кошти складають переважну частину ресурсів банку, що визначає важливу роль цих операцій у його діяльності.

Паспорт бюджетної програми – це документ, що містить мету, завдання, напрями використання коштів бюджетного характеру, відповідальних виконавців, показники результативності та інші відмінні риси бюджетної програми відповідно до бюджетного призначення та цілей державної політики у певній сфері діяльності.

Патент – документ, що засвідчує авторське та виняткове право на винахід.

Патент видається державним патентним відомством винахіднику або його правонаступнику. Дія патенту розповсюджується тільки на територію держави, у якій його видано. Строк дії патенту встановлюється національним законодавством (як правило, 15–20 років). Патент може бути визнано недійсним у судовому порядку на законодавчій основі. Із поняттям патенту тісно пов'язаний юридичний термін «патентна чистота», що означає, що машину, прилад, технологічний процес, матеріал, продукт тощо можна використовувати (виготовити, увезти для продажу) у цій державі без порушення прав патентовласника. У широкому розумінні «патент» є комплексом виключних прав на використання винаходу, корисної моделі чи промислового зразка, що держава гарантує патентовласнику, тобто винахіднику або особі, якій винахідник передав виключні майнові права. У вузькому розумінні «патент» є охоронним документом, що засвідчує пріоритет, авторство та право власності на винахід.

ПДВ – податок на додану вартість, що є формою вилучення до бюджету частини приросту вартості, яка створюється на всіх стадіях процесу виробництва – від сировини до предметів споживання. Об'єктом

оподаткування є додана вартість, що визначається за допомогою виключення з обсягу продукції вартості спожитих на її виробництво сировини, матеріалів, напівфабрикатів, придбаних зі сторони, і деяких інших витрат. Додана вартість включає заробітну плату з відрахуваннями на соціальне страхування, прибуток, відсотки за кредитом, витрати на рекламу, транспорт, електроенергію тощо.

Первинний документ – це бухгалтерський документ, що складається в момент здійснення господарської операції та є першим свідченням, що факти відбулися. Первинний документ підтверджує юридичну силу виробленої господарської операції. Він встановлює відповідальність окремих виконавців за виконані ними господарські операції.

Первинний облік – це єдиний, що повторюється в часі, організований процес збору, вимірювання, реєстрації, накопичення і зберігання інформації, а в умовах автоматизованих систем управління – також її передачі та первинної обробки.

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість активів виробничого характеру в розмірі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Періодичність (принцип підготовки фінансової звітності) – передбачає перерозподіл діяльності господарюючого суб'єкта на певні періоди часу з метою формування фінансової звітності.

Персонал (від лат. personalis – «особистий») – особовий склад працюючих на підприємстві.

Персонал підприємства – склад працівників певних категорій і професій, зайнятих виробничою діяльністю (робоча сила).

Підзвітні особи – це визначені наказом керівника працівники організації, які отримують із каси готівкові грошові кошти на відрядження (представницькі цілі, для оплати виконаних робіт, наданих послуг і т. д.) із умовою надання звіту щодо їх витрачання.

Підприємець – індивідуум, який ризикує, створюючи нову організацію або пропонуючи суспільству нові ідеї чи продукти.

Суб'єкти підприємницької діяльності (підприємці) – громадяни України, інших держав, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності, які здійснюють діяльність, метою якої є отримання прибутку; юридичні особи всіх форм власності. Обмеження права фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності встановлюються Конституцією України та законом. Фізична особа здійснює своє право на підприємницьку діяльність за умови її державної реєстрації в порядку, встановленому законом. Інформація про державну реєстрацію фізичних осіб-підприємців є відкритою. Якщо особа розпочала підприємницьку діяльність без державної реєстрації, уклавши відповідні договори, вона не має права оскаржувати ці договори на тій підставі, що вона не є підприємцем.

Підприємництво – ініціативна самостійна діяльність громадян і їх об'єднань, що здійснюється на власний ризик, під майнову відповідальність, спрямована на отримання прибутку.

Підприємство – виробничо-економічний і майновий комплекс, що використовується для здійснення підприємницької діяльності, розглядається як юридична особа, самостійний господарюючий суб'єкт, що виробляє продукцію (товари) і надає послуги та займається різними видами діяльності.

Підприємство – самостійний господарюючий суб'єкт, що має права юридичної особи, створений у порядку, встановленому законом для виробництва матеріальних благ і послуг, із метою задоволення суспільних потреб і отримання прибутку.

Підрядник – це юридична особа, яка виконує підрядні роботи для забудовника за договором на будівництво.

Підрядні роботи – це роботи, що виконуються підрядником, до складу яких входять будівельні, монтажні роботи, роботи з ремонту будівель і споруд, а також інші види робіт згідно з договором на будівництво.

План – програма заходів для забезпечення соціально-економічного розвитку суб'єкта господарювання та всіх його структурних підрозділів на певний період.

Планування – проектування системи показників кількісного та якісного характеру відносно діяльності суб'єкта господарювання, що віддзеркалюють темпи, пропорції розвитку даного суб'єкта як у поточному періоді, так і на перспективу.

Зміст процесу планування полягає у пошуку відповідей на ключові питання: Де організація знаходиться на даний момент – теперішній стан? Чого організація прагне досягти – куди вона прямує? Як організації потрапити звідти, де вона є, туди, куди вона прагне?

Планування є первинною з-поміж решти функцій управління, оскільки прийняті в процесі її реалізації рішення визначають характер здійснення всіх інших функцій керування.

До функцій планування відносяться: встановлення мети; прогнозування; моделювання; програмування. Сутність планування, як функції керування підприємством, полягає в обґрунтуванні цілей та шляхів їх досягнення на основі виявлення комплексу завдань й робіт. А також визначення ефективних методів, способів та ресурсів усіх видів, потрібних для виконання цих завдань та встановлення їх взаємозв'язку. Планування є основною ланкою та організаційним початком всього процесу реалізації цілей підприємства. Нормативність встановлює вимоги до ефективності використання ресурсів та результатів господарювання.

Планування мереж – спосіб графічного відображення змісту робіт і тривалості виконання стратегічних планів і довгострокових проєктів.

Планування стратегічне – процес моделювання ефективної діяльності підприємства на конкретний період функціонування зі встановленням його цілей і їх змін в умовах невизначеності ринкового середовища, а також визначення способу реалізації цих цілей і завдань відповідно до його можливостей.

Платіжна вимога – розрахунковий документ, за яким одержувач коштів представляє до обслуговуючого його банку на інкасо вимогу до платника щодо оплати належної суми через банк; після оплати платником кошти зараховуються на розрахунковий рахунок одержувача.

Платіжна вимога-доручення – розрахунковий платіжний документ, що містить вимоги одержувача коштів до їх платника про сплату належної суми, з іншого боку, доручення платника своєму банку щодо перерахування даної суми одержувачу.

Платіжна вимога-доручення – це комбінований розрахунковий документ, який складається з двох частин: верхня – вимога постачальника (одержувача коштів) безпосередньо до покупця (платника) сплатити вартість поставленої йому за договором продукції (виконаних робіт, наданих послуг); нижня – доручення платника своєму банку перерахувати з його рахунку суму, яка проставлена у рядку «сума до оплати літерами».

The image shows a sample form for a payment order (Платіжне доручення). It is divided into two main sections. The top section is for the payer (платник) and includes fields for their bank name (Платник), account number (Банк платника), and the amount to be paid (Сума до оплати літерами). The bottom section is for the payee (одержувач) and includes fields for their bank name (Одержувач), account number (Банк одержувача), and the amount to be received (Сума до оплати літерами). There are also fields for the bank's name (Банк) and the amount in digits (Сума до оплати цифрами). The form is titled 'ПЛАТІЖНЕ ДОРУЧЕННЯ №' and has a date field 'Дата видання'.

Платіжне доручення – розрахунковий документ, що містить доручення підприємства обслуговуючому його банку щодо перерахування грошей зі свого розрахункового рахунку на рахунок тієї особи, якій підприємство перераховує гроші.

Платіжне доручення – це письмове розпорядження підприємства-платника щодо перерахування зазначеної в розпорядженні суми коштів зі свого розрахункового рахунку на розрахунковий рахунок підприємства-отримувача.

Платіжний календар – це короткотермінове прогнозування надходжень і витрат коштів суб'єкта господарювання.

Платоспроможність – це здатність суб'єкта господарювання вчасно погашати всі види своїх зобов'язань.

Пов'язані сторони – господарюючі суб'єкти, відносини між якими створюють можливість однієї сторони контролювати іншу або здійснювати суттєвий вплив під час прийняття фінансових та оперативних рішень іншою стороною.

Повне висвітлення (принцип підготовки фінансової звітності) – звітність фінансового характеру має містити інформаційний масив щодо наслідків фактичного та потенційного характеру та подій, що можуть впливати на управлінські рішення, які приймаються на її основі.

Повноваження – обмежене право використовувати ресурси організації та спрямовувати зусилля її співробітників на виконання завдань.

Податкова база – характеристика об'єкта оподаткування вартісного, фізичного або іншого характеру. Є найдієвішим фіскальним елементом юридичної конструкції податку, за допомогою якого можна пристосувати дохідність податку до потреб держави.

Податкова база активу і зобов'язання – оцінка активу і зобов'язання, що застосовується з метою оподаткування даного активу та зобов'язання під час визначення податку на прибуток.

Податкова декларація – заява платника податків щодо обсягів отриманих доходів і понесені витрати, джерела доходів, податкові пільги та обчисленої суми податків.

Податкова ставка – розмір податкових нарахувань на одну одиницю виміру податкової бази.

Податковий період – календарний рік або інший час, після закінчення якого визначається сума податку, що підлягає сплаті.

Податковий прибуток (збиток) – сума прибутку (збитку), визначена за податковим законодавством об'єктом оподаткування за звітний період.

Податкові пільги – переваги, що надаються окремим категоріям платників податків відповідно до законодавства про податки і збори.

Види податкових пільг: податкова соціальна пільга; звільнення від оподаткування певних елементів об'єкта оподаткування; звільнення від сплати окремих податків окремих осіб або категорій платників податків; зниження податкових ставок; відтермінування стягнення податків.

Податкові санкції – грошові стягнення (штрафи), що встановлюються в розмірах, передбачених законодавством.

Податок – безоплатний платіж обов'язкового характеру, що стягується країною з господарюючих суб'єктів та фізичних осіб у формі відчуження належних їм грошових коштів.

Податок – це обов'язковий, індивідуально безвідплатний платіж, що стягується з юридичних осіб і домогосподарств у формі відчуження належних їм на праві власності (господарського відання або оперативного управління) грошових коштів із метою фінансування витрат держави.

Податки виконують одночасно три основних функції: фіскальну, розподільну, регулюючу. Фіскальна функція оподаткування – основна функція оподаткування. Історично найбільш давня й одночасно основна: податки є переважною складовою доходів державного бюджету. Реалізація функції здійснюється за рахунок податкового контролю й податкових санкцій, що забезпечують максимальне збирання встановлених податків і створюють перешкоди ухилянню від сплати податків. Простіше кажучи, це збір податків на користь держави. Завдяки цій функції реалізується головне призначення податків: формування й мобілізація фінансових ресурсів держави. Усі інші функції оподаткування – похідні від фіскальної. У будь-якому разі, поряд із чисто фінансово-фіскальними цілями податки можуть переслідувати й інші, наприклад економічні або соціальні. Інакше кажучи, фінансові цілі, будучи найістотнішими, не є винятковими. Розподільна (соціальна) функція оподаткування – полягає в перерозподілі суспільних доходів (відбувається передача коштів на користь слабших і найменш захищених категорій громадян за рахунок покладання податкового тягаря на сильніші категорії населення). Регулююча функція оподаткування – спрямована на вирішення за допомогою податкових механізмів тих або інших завдань економічної політики держави. На думку видатного англійського економіста Джона Кейнса, податки існують у суспільстві винятково для регулювання економічних відносин. Під регулюючою функцією розуміємо

можливість стимулювати чи дестимулювати економічні процеси в економіці. Стимулювання економіки за допомогою оподаткування – підтримка розвитку тих або інших економічних процесів. Це реалізується через систему пільг і звільнень. Сучасна система оподаткування надає широкий набір податкових пільг малим підприємствам, підприємствам інвалідів, сільськогосподарським виробникам, організаціям, що здійснюють капітальні вкладення у виробництво й добродійну діяльність, і т. д. Дестимулювання економіки за допомогою оподаткування – встановлення через податковий тягар перешкод для розвитку яких-небудь економічних процесів. Прикладом може бути збільшення ставки акцизного податку, що призведе до зменшення споживання підакцизних товарів. Можна назвати також відтворювальну підфункцію, що призначена для акумуляції коштів на відновлення використаних ресурсів. Цю підфункцію виконують відрахування на відтворення мінерально-сировинної бази, плата за воду та т. ін. Накопичувальна функція – узагальнення усіх функцій.

Податок на прибуток – це розмір прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) та інших доходів, зменшених на суму витрат по цих операціях.

Подібні об'єкти – об'єкти, що мають однакове функціональне призначення та однакову справедливу вартість.

Поділ праці – один із основних принципів організації виробничих і управлінських процесів, що забезпечив їх автоматизацію та спеціалізацію, спираючись на який, зокрема, стало можливим сучасне масове виробництво, підвищення якості та економія ресурсів.

Загальний поділ праці виявляється у виокремлення великих галузей господарства: промисловості, сільського господарства, торгівлі, транспорту тощо. Частковий відповідає виокремленню окремих галузей у цих великих галузях (у промисловості – машинобудування, хімічна, харчова тощо, у сільському господарстві – зернове господарство, овочівництво тощо). Одиничний поділ праці має місце на кожному підприємстві, він пов'язаний із спеціалізацією даного виробництва, фаховою структурою працівників тощо.

Подія після дати балансу – подія, що відбувається між датою балансу та датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, яка вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Позабіржовий ринок – це мережа фінансових інститутів, що торгують фінансовими активами та які не мають, на відміну від бірж, центрального розташування.

Позика – передача грошей або матеріальних цінностей одними учасниками договору позики іншим на умовах повернення і, як правило, зі сплатою відсотка.

Види позик:

Цільова – якщо договір позики укладається з умовою використання позичальником отриманих коштів на певні цілі.

Державна за договором державної позики позичальником виступає державний чи приватний інститут, що володіє державними страховими гарантіями, а кредитором – громадянин або юридична особа.

Нецільова за договором позики, без обмеження використання позикових коштів позичальником. Зазвичай, такі позики дорожчі, ніж цільові.

Позиціювання товару – це цілеспрямовані дії для забезпечення товарові конкурентних переваг, певного місця на ринку та формування бажаного сприйняття потенційними споживачами.

Позовна давність – це період для захисту права за позовом особи, право якої порушено.

Показники рентабельності – відносні показники прибутковості, що характеризують ефективність діяльності підприємства.

Політика розподілу – це діяльність суб'єкта господарювання, що включає планування, реалізацію та контроль руху товарів від виробника до кінцевого споживача.

Політична безпека – різновид безпеки, що зумовлений необхідністю захисту політичного ладу певної держави, її законів та ін.

Попередній контроль – аспект процесу контролю, що має місце до початку роботи. Включає розробку процедур і правил, а також складання письмових посадових інструкцій.

Порівняльний (просторовий) аналіз – охоплює як внутрішньогосподарський аналіз показників звітності зведеного характеру за окремими показниками установ, підприємств, організацій, так і міжгосподарський аналіз показників конкретного підприємства, установи, організації через аналіз показників конкурентів, із середньогалузевими та середніми господарськими даними.

Портфельна теорія – це кількісний аналіз, що використовується для підбору портфельних інвестицій та управління ризиками.

Порука – це спосіб забезпечення виконання обов'язків зі сплати податків (зборів) у разі зміни термінів виконання обов'язку зі сплати податків. В силу поруки поручитель зобов'язується перед податковими органами виконати в повному обсязі обов'язок платника податків зі сплати податків, якщо останній не сплатить у встановлений термін належні суми податку і відповідної пені.

Посадові інструкції – короткий виклад основних завдань, потрібних навичок і повноважень різних посад в організації.

Посередницькі послуги на ринках фінансових послуг – це діяльність юридичних або фізичних осіб – підприємців, що пов'язана з консультуванням, експертно-інформаційними послугами, підготовкою, укладенням та супроводженням угод про надання фінансових послуг, а також із іншими послугами, що визначені законодавчими та нормативно-правовими актами з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг.

Послідовність (принцип підготовки фінансової звітності) – має враховувати системне (із року в рік) застосування господарюючим суб'єктом вибраної облікової політики.

Постачання (матеріально-технічне) – придбання, зберігання та підготовка до використання в процесі виробництва необхідних матеріально-технічних ресурсів.

Постійна різниця – різниця між податковим прибутком (збитком) і обліковим прибутком (збитком) за певний період, що виникає в поточному звітному періоді та не анулюється в наступних звітних періодах.

Постійні витрати – витрати факторів виробництва, що не змінюються з ростом обсягу продукції.

Потенціал підприємства – система показників або факторів, що віддзеркалюють сильні та слабкі сторони господарюючого суб'єкта, його потенціал, ресурси, виробничі резерви і т. п.

Поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, що формується в процесі звичайного операційного циклу, і буде погашена протягом дванадцяти місяців із дати балансу.

Поточний контроль – контроль, здійснюваний у процесі виконання роботи.

Поточний податок на прибуток – розмір податку на прибуток, визначений у звітному періоді відповідно до податкового законодавства країни.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, що будуть погашені протягом операційного циклу підприємства чи мають бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Початок строку оренди – час, який настає раніше: час підписання орендної угоди або час прийняття сторонами зобов'язань відносно основоположних умов угоди про оренду.

Прайм-рейт – базисна, найменша відсоткова ставка, що стягується комерційним банком із першокласних, найбільш кредитоспроможних позичальників.

Процентна ставка за короткостроковими незабезпеченими позичками комерційних банків США, що надаються постійним, надійним клієнтам. Є мінімальною процентною ставкою, від якої ведеться відлік інших ставок.

Працівник – це фізична особа, яка вступила в трудові відносини з роботодавцем.

Предмет лізингу – це майно, що змінює власника в рамках договору лізингу. У цій ролі можуть виступати будь-які неспоживні речі, у тому числі

підприємства й інші майнові комплекси, будівлі, споруди, обладнання, транспортні засоби та інше рухоме майно, що може використовуватися для підприємницької діяльності.

Премія за ліквідність – додатковий дохід, що виплачується інвестору із метою відшкодування ризику можливих фінансових втрат, пов'язаних із низькою ліквідністю об'єктів інвестування.

Прибуток – дохід господарюючого суб'єкта, що залишається в його розпорядженні від реалізації його продукції (робіт, послуг) і від інших видів господарювання, таких як виробнича і комерційна.

Прибуток – показник фінансових результатів господарської діяльності організації, перевищення розміру доходу від продажу товарів і послуг над обсягами витрачених коштів, що пов'язані з виробництвом і продажем цих товарів і послуг.

Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, що є джерелом зростання ринкової вартості, формування фінансових ресурсів для розвитку господарської діяльності та реалізації соціальних програм.

Прибуток – це частина додаткової вартості товару (робіт, послуг), що реалізується суб'єктом господарювання та залишається після відшкодування витрат на виробництво та обіг товарів.

На норму прибутку впливають такі чинники: Швидкість обороту капіталу. При її зростанні до суб'єкта господарської діяльності скоріше повертаються витрачені кошти, зокрема – на заробітну плату. У такому разі за попередньої величини капіталу зростають обсяги виробництва і прибуток. Економія витрат на засоби виробництва. Її досягають завдяки впровадженню досконалішої техніки, технології, передової організації виробництва і стимулюванню живої праці. Масштаби виробництва. Зростання обсягів виробництва дає можливість використати ефективніші засоби виробництва (поточні лінії тощо) порівняно з середніми і малими підприємствами. Це сприяє економії витрат виробництва, а отже, підвищенню віддачі одиниці використаного капіталу.

Прибуток від реалізації продукції – визначається як різниця між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) без податку на додану вартість та величиною витрат на виробництво та реалізацію, що включаються до собівартості продукції (робіт, послуг).

Прибуток чистий – прибуток, що залишається у підприємства після сплати податків та інших платежів до бюджету; поступає в повне розпорядження підприємства.

Придбання – об'єднання підприємств, у результаті чого споживач отримує контроль над чистими активами та функціонуванням інших господарюючих суб'єктів в обмін на передачу активів, прийняття на себе зобов'язань або випуск акцій.

Примітки до фінансових звітів – система оціночних показників і роз'яснень, що гарантує повний опис та обґрунтування окремих статей звітів фінансового спрямування, а також інший інформаційний масив, розкриття якого передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Принцип бухгалтерського обліку – правило, на яке слід покладатися під час здійснення вимірювання, оцінки та реєстрації господарських операцій

та при відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

Принцип винятків – концепція, згідно з якою система контролю має спрацьовувати тільки під час виникнення значних відхилень від стандартів і правил.

Принцип відповідності – принцип, згідно з яким менеджмент має делегувати індивідууму достатньо повноважень, щоб він був у змозі виконувати завдання, за які відповідає.

Причинно-наслідкове моделювання – спроба спрогнозувати майбутнє шляхом вивчення статистичної взаємозв'язку між аналізованими та іншими факторами.

Проблема – поняття, що характеризує різницю між дійсним і бажаним станом об'єкта.

Прогнозування – метод планування на основі як минулого досвіду, так і поточних передумов розвитку майбутнього.

Прогнозування застосовується в таких ситуаціях: Ланцюг постачання – прогнозування застосовується в ланцюгу постачання для забезпечення клієнтів компанії правильним продуктом у правильний час. Є складовою частиною процесів управління попитом та планування продажів і операцій, що є складовою частиною процесів у алгоритмі MRP II Бізнес-планування – частина підготовки та розробки бізнес-планів. Прогноз погоди, метеорологія. Планування транспорту. Економічне прогнозування. Технологічне прогнозування. Передбачення землетрусів. Політичне прогнозування. Прогнозування педагогічне.

Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі – це метод керування коштами бюджетного характеру, що має враховувати оцінку результативності споживання бюджетних коштів на всіх стадіях процесу бюджетування та відповідність конкретних результатів визначеним цілям.

Програмоване рішення – вибір, що робиться шляхом проходження конкретної послідовності етапів або дій. Зазвичай число можливих альтернатив обмежено.

Продовольча безпека – достатній стан продовольчого забезпечення населення країни, тобто гарантії соціальної, політичної та економічної стабільності.

Продовольча безпека – захищеність життєвих інтересів людини, що виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності. Із 2012 р. розраховується Глобальний індекс продовольчої безпеки.

Продуктивні сили – це засоби виробництва (знаряддя праці та предмети праці), за допомогою яких здійснюється матеріальне виробництво, а також працездатні люди, що мають певні знання та вміння для використання та вдосконалення цих засобів.

Розвиток продуктивних сил – основа всього суспільного розвитку. Від рівня розвитку та характеру продуктивних сил, насамперед від рівня складності та досконалості знарядь виробництва, а також від виробничого досвіду, навичок і культури людей

залежить продуктивність суспільної праці, ступінь панування людей над природою. Розвиток продуктивних сил лежить в основі зміни та розвитку другого елемента виробництва – виробничих відносин. В умовах науково-технічної революції вирішальним чинником подальшого зростання продуктивних сил є впровадження у виробництво досягнень науки, що перетворюється на безпосередню продуктивну силу. Структура продуктивних сил включає фактори виробництва й елементи взаємодії факторів виробництва (технологія, форми і методи організації виробництва, наука та інформація, виробнича і соціальна інфраструктура, що обслуговує фактори виробництва). Метод вивчення продуктивних сил – це спосіб пізнання продуктивних сил, за якого чинники та результати виробництва та економічна система загалом розглядається як така, що саморозвивається на основі об'єктивних економічних законів.

Продуктивність праці – це суспільна продуктивність праці, яка характеризує результативність виробничого процесу на макрорівні і уявляє собою відношення загального обсягу виробленої продукції та послуг до загальних затрат праці.

Проект – задум якогось заходу (події), опис задуму і план його реалізації.

Проектна / матрична організаційна структура – організація, у якій із метою вирішення за короткі терміни конкретного завдання створюється тимчасова група фахівців, що після рішення задачі розпускається. Приклад матричної структури – накладення проектної структури на функціональну або дивізіональну, основні проблеми матричної структури пов'язані з порушенням принципу єдиначальності.

Проектна група – тимчасове організаційне утворення людей із керівником на чолі, що має завданням досягнення зазвичай однієї важливої мети. Включає в себе набір усіх необхідних фахівців для виконання завдання в заплановані терміни.

Проектна структура управління – тимчасова організація робіт та управління, пов'язана з виконанням проекту.

Просте відтворення – відновлення початкових споживчих властивостей об'єкта основних засобів або його заміна на аналогічний за технічними і технологічними властивостями об'єкт.

Просте відтворення основних засобів – це відновлення основних засобів у тому обсязі, у якому вони були зношені та вибули.

Просування – це один із елементів комплексу маркетингу, що пов'язаний з інформуванням, переконанням, нагадуванням споживачам про товар та його переваги з метою створення їхньої лояльності та продажу товару.

Застосовується як синонім до поняття маркетингова комунікація (англ. marketing communication), що останнім часом отримав розповсюдження. Зокрема, у бізнес-літературі іноді використовується словосполучення «просування на ринок», під яким розуміють процес виходу на ринок.

Професія – особливий рід трудової діяльності, що вимагає певних теоретичних знань і практичних навичок.

Профіцит бюджету – це процес перевищення доходів бюджету над його видатками.

Проценти – плата за споживання грошових коштів, їх еквівалентів або грошових сум, що заборговані господарюючому суб'єкту..

Процентна ставка – норма прибутковості фінансово-кредитних угод, відношення суми відсотків, що виплачуються за фіксований відрізок часу, до величини позик; розмір відсотка за позику, кредит.

Процентний ризик – один з видів банківського ризику, обумовлений коливанням ринкових процентних ставок, що може призвести до зменшення чи до втрати прибутку банку від кредитно-депозитних операцій.

Процес – безперервна серія взаємопов'язаних видів діяльності.

Процес комунікації – обмін інформацією між двома чи більшою кількістю людей.

Процес менеджменту – уся безперервна та взаємопов'язана діяльність або функції в межах організації.

Процесний підхід до менеджменту – підхід до менеджменту, що ґрунтується на концепції, що менеджмент є безперервною серією взаємопов'язаних видів діяльності або функцій.

Прямі фактори зовнішнього середовища – зовнішні чинники, що безпосередньо впливають на організацію та відчувають її вплив.

Психологія персоналу – сукупність соціально-психологічних особливостей, що виявляються в процесі формування та розвитку персоналу, на основі взаємодії членів колективу, форм і способів взаємного задоволення потреб.

Р

Рахунок – це економічна група (переважно у вигляді таблиці), у якій систематизується, накопичується поточна інформація щодо стану майна, джерела його утворення, господарських операцій. Оскільки рахунок є елементом методу бухгалтерського обліку, він має велике значення для систематизації та групування господарських операцій за однорідними економічними ознаками.

Ревальвація – підвищення курсу національної грошової одиниці відносно валют інших країн.

До позитивних наслідків з подорожчання національної валюти держави можна віднести: Зменшення рівня інфляції в країні; Уповільнення зростання активного сальдо платіжного балансу країни; Збільшення доступності товарів для населення всередині країни, за рахунок дешевого імпорту. Тобто, стануть доступніші як імпортні товари, так і вітчизняні (виробники будуть змушені утримувати ціни на конкурентоспроможному рівні); Можливість купувати іноземну валюту за вигідним курсом (як для населення країни, так і для Центробанку).

Негативні наслідки: Національні виробники втрачають конкурентоспроможність на зовнішніх ринках. Собівартість товару виражається в національній валюті, отже її зростання призводить до збільшення експортних цін. На внутрішньому ринку країни збільшується кількість здешевілих імпортних товарів, що знову-таки негативним чином позначається на вітчизняному виробництві; Обсяги інвестицій у вітчизняну економіку знижуються через не вигідний обмінний курс для потенційних інвесторів; Падають доходи, одержувані за рахунок іноземних туристів. Туристичний потік до країни знижується (знову ж через не вигідний обмінний курс). Яскравим прикладом такого негативного впливу на економіку країни є ревальвація швейцарського франка в січні 2015 року. Тоді Центробанк Швейцарії взяв та й скасував стелю обмінного курсу франка до євро. Наслідком цього рішення стало здорожчання швейцарської валюти по відношенню до єдиної європейської валюти. Франк подорожчав приблизно в 1,3 рази.

Реверсна дотація – це кошти, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету з метою горизонтального вирівнювання податкового потенціалу територій держави.

Регіон – це територіальна одиниця (територіальне утворення субнаціонального рівня), що має специфічні риси (географічні, геологічні, етнографічні, економічні тощо), певну систему органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Регіон – велика індивідуальна територіальна одиниця (наприклад, природна, економічна, політична тощо), де що відмінна від існуючого політичного або адміністративного поділу. Також під регіоном іноді розуміють певну територію, що відрізняється від інших територій за низкою ознак і що володіє деякою цілісністю, взаємозв'язаністю складових її елементів. Регіональний – що відноситься до якої-небудь певної території (району, області, країни, групи країн). Багато країн використовують його як термін для позначення територіальних ділень держави (наприклад, Франція).

Регіоналізація – це процес перерозподілу владних компетенцій, делегування функцій із державного на регіональний рівень, формування та розвиток нових інституційних форм, що відповідають новій ролі регіонів в

процесі прийняття рішень на національному та наднаціональному рівнях.

Регіональний розвиток – це «процес соціальних, економічних, екологічних, гуманітарних та інших позитивних змін у регіонах»⁵.

Регіональні нерівності – це відмінності у рівнях розвитку регіонів за певними ознаками: доходи населення, зайнятість, інші показники соціально-економічного розвитку регіону тощо.

Регулювання – функція керування з метою дослідження змін чинників зовнішнього оточення та вжиття заходів для доведення параметрів входу системи до нових вимог виходу (вимог споживачів).

Резервна норма – встановлений у вигляді відсотка норматив депозитних зобов'язань, які комерційний банк має зберігати в центральному банку чи у власних сховищах.

Реінжиніринг – ґрунтовне переосмислення та кардинальне перепроєктування процесів бізнесової діяльності для досягнення істотних покращень/зрушень таких показників, як-то: витрати, якість, рівень, обслуговування, оперативність.

Біля витоків терміна «реінжиніринг» стояв Майкл Хаммер. За його визначенням, реінжиніринг – це фундаментальне переосмислення і радикальне перепроєктування бізнес-процесів із метою досягнення істотного поліпшення якості функціонування.

Реінжиніринг бізнес-процесів – метод кардинальної перебудови бізнес-процесів з метою досягнення якісно іншого, більш високого рівня показників виробничо-господарської діяльності підприємства.

Реквізити – це показники, наведені в документах, що необхідно потрібно заповнити даними за якими відбулися операції.

Рентабельність – характеризує співвідношення суми одержуваного прибутку та суми коштів, витрачених на її отримання.

Рентабельність – це відносний показник, що віддзеркалює рівень віддачі витрат або ступінь споживання ресурсів суб'єкта господарювання під час виробництва та реалізації продукції.

Реструктуризація – комплексна оптимізація системи функціонування підприємства відповідно до вимог зовнішнього оточення та виробленою стратегією його розвитку, сприяє принциповому поліпшенню управління, підвищенню ефективності та конкурентоспроможності виробництва і продукції, що випускається, продукції на базі сучасних підходів до управління. Їх основне призначення – сприяти найбільш ефективній взаємодії підрозділів компанії у процесі вирішення виникаючих між ними проблем.

Ресурси – сукупність природних (природних) і штучних (рукотворних, створених людиною) благ.

Ризик – ймовірність досягнення позитивного чи негативного проектного результату залежно від дій зовнішніх і внутрішніх факторів, що визначають ступінь невизначеності об'єкта та суб'єкта ризику.

⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

Ризик – характеристика ситуації, що має невизначеність результату, за обов'язкової наявності несприятливих наслідків. Ризик у вузькому сенсі – кількісна оцінка небезпек, визначається як частота однієї події за умови настання іншої. Ризик – це невизначена подія чи умова, що в разі виникнення має негативний вплив на репутацію компанії, призводить до прибутку або втрат у грошовому вираженні. Ризик – це ймовірність можливої небажаної втрати чого-небудь за поганого збігу обставин. Ризик – це добуток ймовірності на збиток. Ризик можна описувати ставкою тільки в тому випадку, якщо об'єктом впливу ризику є неподільний об'єкт інвестування (зокрема, інвестований капітал у фінансах), якщо всі надходження сприймаються як прибуток (бажане сприйняття ставок прибутковості пайових і боргових інструментів, – без урахування транзакційних та інших витрат), до того ж забезпечується можливість оцінки ризику як різниці між оцінкою прибутковості ($y\%$) і оцінкою ризику ($y\%$). Без ретельного врахування особливостей угод, або в нефінансовою оцінкою, опису ризику як процентної ставки, як «ймовірності», можна допустити припуститися помилки в управлінні. Ризик вимірюється у грошових одиницях в економічних розрахунках, оскільки у технічних розрахунках він вимірюється в натуральних одиницях.

Ринкова вартість – це найбільш ймовірна ціна, за якою даний об'єкт оцінки може бути відчужений на відкритому ринку в умовах конкуренції, коли сторони угоди діють розумно, розташовуючи всю необхідну інформацію, а на величину ціни угоди не відбиваються не впливають які-небудь надзвичайні обставини, тобто коли: одна зі сторін угоди не зобов'язана відчужувати об'єкт оцінки, а інша сторона не зобов'язана приймати виконання. Сторони угоди добре інформовані щодо предмету угоди та діють у своїх інтересах. Об'єкт оцінки представлений на відкритому ринку за допомогою публічної оферти, типової для аналогічних об'єктів; ціна угоди є розумною винагородою за об'єкт оцінки та примусу до здійснення угоди щодо сторін угоди з будь-якої сторони не було; платіж за об'єкт оцінки виражений у грошовій формі.

Ринкова вартість фінансової інвестиції – грошова сума, яку можливо отримати від продажу інвестицій фінансового характеру на активному ринку.

Ринкова ціна – грошова оцінка товару (роботи, послуг), що сформувалась під впливом певного співвідношення попиту та пропозиції на ринку.

Ринкова ціна – це офіційно проголошений показник, що об'єктивно діє на ринку.

Ринок – будь-яке формування або механізм, що зводить разом забезпечує комунікацію покупців і продавців певного товару чи послуги.

Ринок деривативних фінансових інструментів – це сукупність учасників ринку деривативних фінансових інструментів і правовідносин між ними, що виникають під час емісії деривативних цінних паперів, вчинення та виконання правочинів щодо них, укладення деривативних контрактів, укладення та виконання договорів щодо заміни сторін деривативних контрактів, виконання зобов'язань за деривативними фінансовими інструментами.

Ринок капіталу – це грошовий ринок, фондовий ринок та ринок деривативних фінансових інструментів.

Ринок фінансових послуг – це діяльність, що пов'язана з наданням та споживання певних фінансових послуг на окремих ринках: банківському, страховому, інвестиційному, ринку капіталів тощо, що забезпечують обіг

фінансових активів.

Ринок цінних паперів (фондовий ринок) – це сукупність учасників цього ринку та правовідносин між ними щодо емісії, обігу, виконання зобов'язань, викупу та обліку цінних паперів.

Рівень каналу збуту – це посередник, що виконує певну роль чи іншу роботу з метою просування товару від виробника до споживача.

Рівень ліквідності інвестицій – показник, що характеризує можливу швидкість реалізації об'єктів інвестування за їх реальною ринковою вартістю.

Роботодавець – це фізична особа чи юридична, що вступила у трудові стосунки з працівником.

Робоче місце – це місце, де працівник має знаходитись або куди йому необхідно прибути у зв'язку з його роботою та яке прямо чи побічно знаходиться під контролем роботодавця.

Робочий час – це проміжок часу, протягом якого працівник, відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку організації і умов трудового договору, має виконувати трудові обов'язки, а також інші періоди часу, що, відповідно до законів і інших нормативних правових актів належать до робочого часу.

Розвиток персоналу – цілеспрямований комплекс елементів, зокрема інформаційного характеру, що забезпечують підвищенню кваліфікації працівників обраного підприємства відповідно до завдань розвитку самого підприємства, його потенціалу і кваліфікації співробітників. Розрізняють загальні (формування цілей, планування, організація і контроль), технологічні (рішення та комунікації) і соціально-психологічні (делегування повноважень і мотивація) функції менеджменту.

Розкриття – надання інформаційного масиву, що є суттєвим для користувачів звітності фінансової та ін.

Розміщення продуктивних сил – це розподіл продуктивних сил територією відповідно до природних, соціальних і економічних умов її окремих частин і районів, що визначається особливостями суспільного й територіального поділу праці.

Розпис бюджету – це документ, що визначає розпорошення доходів, фінансування бюджету, погашення кредитів до бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядникам бюджетних коштів відповідно до бюджетної класифікації за певними періодами року.

Розпорядник бюджетних коштів – це бюджетна установа в особі її керівника, що уповноважена на певні дії: отримання бюджетних асигнувань, здійснення витрат бюджетних коштів, взяття бюджетних зобов'язань, середньострокових зобов'язань у сфері охорони здоров'я та довгострокових зобов'язань за енергосервісом.

Розробка – використання господарюючим суб'єктом результатів досліджень та інших знань для планування і проектування нових або значно

вдосконалених матеріалів, приладів, продуктів, процесів, систем або послуг до початку їхнього серійного виробництва чи використання.

Розширене відтворення – реконструкція або модернізація об'єкта основних засобів, заміщення об'єкта більш сучасним, поліпшеним аналогом.

Відтворення – це безперервно повторюваний процес виробництва, що становить єдність відтворення матеріальних благ, продуктивних сил і виробничих відносин. Необхідність відтворення на усіх етапах економічного розвитку об'єктивно виникає із специфіки процесу споживання матеріальних благ – він мусить бути безперервним і є об'єктивною основою існування людського суспільства. Задля використання матеріальних благ потрібне вироблення суспільного продукту. Відтворення може розглядатися на двох рівнях: на рівні макроекономіки та мікроекономіки. На макроекономічному рівні відтворення розглядається безперервним процесом виробництва, що відображає взаємозв'язки між засобами виробництва та предметами споживання, узагальнюючими економічними показниками країни та між галузями економіки країни. На мікроекономічному рівні відтворення визначається, як характерна ознака безперервності та повторюваності для окремого підприємства чи господарства.

Розширене відтворення основних засобів – це відновлення основних засобів, що передбачає збільшення їх кількості та якості.

Роялті – платежі, що здійснюються при споживанні нематеріальних активів господарюючого суб'єкта (патентів, торговельних марок, авторського права, програмних продуктів тощо).

Поняття роялті визначається в таких законодавчих документах: Податковий кодекс України: «Роялті – будь-який платіж, отриманий як винагорода за використання або за надання права на використання об'єкта права інтелектуальної власності».

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку: «Роялті – будь-який платіж, отриманий як винагорода за користування або за надання права на користування будь-яким авторським та суміжним правом на літературні твори, твори мистецтва або науки, включаючи комп'ютерні програми, інші записи на носіях інформації, відео- чи аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення, будь-яким патентом, зареєстрованим знаком на товари та послуги чи торговельною маркою, дизайном, секретним кресленням, моделлю, формулою, процесом, правом на інформацію щодо промислового, комерційного чи наукового досвіду (ноу-хау)».

Рух грошових коштів – вливання і витрати грошових коштів та їхніх еквівалентів.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає: «Звіт про рух грошових коштів складається двома методами: прямим та непрямим. Операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, що не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю».

Інвестиційна діяльність – це придбання та реалізація необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, що не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Фінансова діяльність – це діяльність, що призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

С

Сальдо – це залишок на рахунках бухгалтерського обліку.

Сальдовий баланс – бухгалтерський баланс, що містить залишки (сальдо) рахунків бухгалтерського обліку на певну дату. Дебетові залишки показуються в активі сальдового балансу, кредитові – у пасиві.

Саморегулівна організація – це неприбуткове формування фінансових установ, що започатковує діяльність із ціллю метою захисту інтересів своїх членів та інших учасників ринку послуг фінансового характеру та якому передається від відповідних органів, що здійснюють державне управління ринків фінансових послуг, повноваження з питань розробки та впровадження правил гри на ринках фінансових послуг та/або сертифікації фахівців ринку фінансових послуг.

Своп – це особливий тип угоди, який передбачає, що дві сторони обмінюються одна з одною платежами, що надходять їм під час певних інтервалів протягом визначеного часу.

СВОТ-аналіз (SWOT-аналіз) – базова техніка систематизації та якісного аналізу інформації для вироблення стратегії, шляхом зіставлення сильних і слабких сторін організації з можливостями та погрозами, існуючими в зовнішньому середовищі.

Сегментування ринку – це поділ потенційних споживачів на групи (сегменти) на основі відмінностей у їх потребах, за рівнем доходів, географічним принципом, особливостями поведінки та іншими характеристиками й ознаками.

Сек'юритизація – відносно новий вид банківської діяльності, сутність якого полягає в продажу активів банку та перетворення їх на цінні папери, що в подальшому розміщуються на ринку.

Сек'юритизація – це спосіб залучення оригінатором (підприємством або банком) коштів від розміщення цінних паперів, забезпечених покриттям (пулом активів/ грошових вимог), що відступається ним спеціалізованому емітенту та яке слугуватиме джерелом розрахунків із власниками таких паперів. Характерні ознаки сек'юритизації: здійснення випуску забезпечених цінних паперів спеціалізованим емітентом із обмеженими (виключними) видами діяльності; надходження від первинного розміщення цінних паперів спрямовуються оригінатору в розрахунок за активи (грошові вимоги).

Середньооблікова чисельність працівників – чисельність персоналу підприємства, що визначається через підрахунок чисельності працівників облікового складу за кожний календарний період (включаючи святкові та вихідні дні) та ділення одержаної суми на число календарних днів періоду.

Середовище непрямого впливу – фактори, що надають непрямий вплив на фірму. Загальноприйнятим є в якості елементів цього середовища

розглядати політику, економіку, технологію, географію і т. п.

Середовище прямого впливу – фактори, що безпосередньо впливають на діяльність фірми та самі відчують прямий вплив із боку самої фірми. Зазвичай сюди включають конкурентів, споживачів, постачальників та ін.

Сертифікат – свідоцтво, що підтверджує: право на володіння чи користування власністю; або вчинення певних операцій.

Синергетичний ефект – це ефект зростання потенціалу і можливостей організації, як єдиного неподільного цілого, порівняно з сумою потенціалів і можливостей її окремих елементів, що обумовлено їх взаємною підтримкою та доповненням.

Синтетичний облік – це облік узагальнених даних бухгалтерського обліку щодо видів майна, зобов'язань і господарських операцій за певними економічними ознаками, що ведеться на синтетичних рахунках бухгалтерського обліку.

Сировина – продукція сільського господарства і добувної промисловості.

Система – щось ціле, створене з частин та елементів для цілеспрямованого функціонування та характеризується новітніми характеристиками якостями, що не притаманні елементам, які утворюють його.

Система зворотного зв'язку – будь-який механізм контролю, що забезпечує даними про результати, які можуть використовувати менеджери для коригування відхилень від плану.

Система управління – підсистема більшого утворення (утвореного цілого – системи), що забезпечує досягнення усвідомлених або неусвідомлених цілей цього утвореного цілого.

Системний менеджмент – реалізація ідей системного підходу в управлінні. У системному менеджменті діяльність аналізується за чотирма основними категоріями: процеси діяльності, функціональні структури, ресурси, способи діяльності. Взаємозв'язок цих елементів і організаційна цілісність систем керованої діяльності забезпечуються системною організацією самого менеджменту та його рольової спеціалізацією.

Системний підхід – загальний підхід, концепція, згідно з якою будь-яка організація розглядається як система взаємопов'язаних елементів, що виконує яку-небудь функцію та взаємодіє із зовнішнім середовищем.

Ситуативна теорія мотивації – модель мотивації, заснована на передумові, що поведінка людини визначається не тільки його її потребами, а й сприйняттям їм нею ситуації та потенційними результатами того чи іншого типу поведінки.

Ситуативний підхід – концепція, що стверджує, що оптимальне рішення обумовлене внутрішнім і зовнішнім середовищем організації. Це спроба об'єднати внесок більш ранніх шкіл менеджменту з метою підвищення ефективності управління організацією.

Ситуаційний аналіз – процес зіставлення потенціалу суб'єкта (фірми, особистості та ін.) із характеристиками зовнішнього середовища, у якій якому цей суб'єкт функціонує. Методологія ситуаційного аналізу – ситуаційний підхід, один із найпоширеніших інструментів, що застосовуються для виконання ситуаційного аналізу, – SWOT-аналіз.

Ситуаційний підхід – концепція управління, яка стверджує, що оптимальним рішенням є підбір факторів усередині організації, які відповідають ситуації в навколишньому середовищі.

Ситуаційний підхід в теоріях лідерства – згідно з цим підходом, ефективне лідерство передбачає обов'язкове врахування ситуації – потрібною є різна поведінка керівника відносно своїх підлеглих залежно від ситуації. Фактори ситуації – зрілість колективу, кількість часу для здійснення дій щодо вирішення проблеми тощо.)

Складові частини управління – будь-яке управління складається з певних взаємопов'язаних дій: керівник приймає рішення, збирає необхідну потрібну інформацію, дає доручення та т. ін. У теорії менеджменту прийнято весь процес управління розбивати на групи дій, об'єднані за будь-якою ознакою. Ці групи дій і називають функціями управління (функція планування, функція організації, функція контролю та ін.).

Собівартість продукції – представлені у грошовій формі індивідуальні витрати господарюючого суб'єкта на виробництво та реалізацію продукції.

Собівартість продукції – це поточні витрати суб'єкта господарювання на виробництво продукції, що виражені в грошовій формі.

Соціальна адаптація в організації – процес ознайомлення нових працівників із правилами, нормами та культурою організації шляхом формальних тренінгів та неформального спілкування.

Соціальна безпека – розвиток держави, за якого підтримується та відбувається реалізується тенденція до зростання прожиткового рівня життя населення.

Соціальна відповідальність – добровільні, а не на вимогу закону, дії організації на благо суспільства.

Соціокультурні фактори – для бізнесу це параметри зовнішнього середовища, що описують, у першу чергу, ставлення різних верств суспільства на даний момент часу до товарів і послуг, вироблених на ринку різними фірмами у сфері діяльності цього бізнесу.

Спекулянт – це інвестор, що свідомо йде на ризик із метою збільшення власного багатства.

Спеціальність – вид діяльності в межах професії, що має особливі характеристики і бажає від персоналу додаткових специфічних знань і навичок.

Спільна діяльність – господарське функціонування щодо створенням або без створення підприємства, що виступає об'єктом спільного контролю двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними.

Спільний контроль – розподіл контролю за господарською діяльністю відповідно до угоди щодо ведення спільної діяльності.

Споживач – це домогосподарство, що бажає замовити або придбати чи замовити; купує чи використовує товари (роботи, послуги) виключно для особистих, сімейних, домашніх й інших потреб, не пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності.

Споживчий кошик – це мінімально можливий набір продуктів харчування, товарів і послуг непродовольчого характеру, що необхідні для збереження здоров'я людини та забезпечення його життєдіяльності.

Сполучені інвестиційні проєкти – декілька проєктів, що пов'язані між собою спільною метою, але різною ефективністю.

Споріднена особа – це особа юридична, яка має спільних із фінансовою установою власників істотної участі.

Справедлива вартість – сума грошей, за якою може здійснено обмін активу, або оплата зобов'язання внаслідок операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Ставка відсотка на можливі позики орендаря – ставка відсотка, що мав сплатити орендар за схожу оренду або (якщо цей показник визначити неможливо) ставка відсотка за позиковими операціями для придбання подібного активу (на той самий термін та з подібною гарантією) на початку строку оренди.

Ставка рефінансування – облікова ставка Центрального банку України за споживання ресурсів кредитного характеру.

Ставка рефінансування – процентна ставка, що використовується центральним банком під час надання кредитів комерційним банкам в порядку рефінансування. Стратегія банку – це розробка обґрунтованих заходів і заходів для досягнення намічених цілей, у яких мають бути враховані всі потенційні можливості банку.

Стандарт – зразок для порівняння, необхідний елемент будь-якої системи управління, що забезпечує точку відліку для прийняття рішень щодо необхідності коригувальних впливів на керовану систему.

Стаття – елемент звіту фінансового спрямування, який має відповідати критеріям, що визначені національними стандартами бухгалтерського обліку.

Стаття бухгалтерського балансу – це показник (рядок) активу та пасиву балансу, що характеризує окремі види майна, джерел його формування, зобов'язань підприємства. Балансові статті об'єднуються в групи, групи – у розділи.

Статут підприємства – документ, що визначає цілі, профіль і завдання підприємства, сферу його діяльності, органи управління та контролю, порядок утворення майна, розподілу прибутку (доходу), умови реорганізації та інші положення; затверджується засновником підприємства.

Статутний фонд – найбільш стійка величина стартового капіталу, що дає імпульс для діяльності підприємства, вноситься учасниками створеного підприємства під час його утворення; розмір статутного фонду встановлюється установчим договором і фіксується в статуті; внесок, оцінений у грошових одиницях, становить частку учасника в статутному фонді; у якості внеску можуть бути будівлі, споруди, обладнання та інше майно, що належить до основних засобів.

Стиль керівництва – управлінська категорія, що дозволяє комплексно оцінювати поведінку керівника в колективі, які методи підготовки і прийняття рішень він використовував, способи їх здійснення та форми контролю за діяльністю підлеглих. Виділяють три основних стиля керівництва: авторитарний, демократичний, ліберальний.

Стимулювання – створення умов, можливостей, атмосфери зацікавленості людини в прояві ініціативи і досягненні певної якості своєї діяльності. Стимули виступають у процесах управління в якості факторів впливу, що використовуються менеджером для досягнення поставлених цілей.

Стиль лідерства – узагальнені типи поведінки лідера в його відносинах із підлеглими в процесі досягнення цілей.

Стратегічна концепція розвитку – стратегія, що формується на основі вироблення генеральної мети компанії та вибору відповідних їй перспективних напрямків діяльності на найближчі роки.

Стратегічне планування – набір дій і рішень менеджменту, що ведуть до вироблення конкретних стратегій, покликаних допомогти організації в досягненні її цілей.

Стратегічне управління – процес управління розробкою стратегії компанії, стратегічне планування, конкретизацією оперативних планів і подальшою реалізацією стратегічних напрямків розвитку. Стратегічне управління передбачає: моніторинг, координацію й аналіз реалізації стратегії компанії, своєчасну модифікацію, модернізацію і принципову трансформацію стратегії компанії.

Стратегічне управління – цілеспрямовані дії щодо забезпечення стабільного економічного зростання підприємства.

Стратегічний аналіз – аналіз, що спрямовується на вирішення довгострокових глобальних проблем та дає змогу дослідити зовнішнє та внутрішнє середовище, сформувані місію та стратегічні цілі підприємства, які є підґрунтям вибору стратегії.

Стратегічний менеджмент – передбачає формування обрання стратегій, їх розподілу в просторі та часі, створення потенціалу успіху організації та забезпечення стратегічного контролю за їх реалізацією.

Стратегія – загальний, всеосяжний план досягнення цілей, програма дій організації, встановлення пріоритету проблем, ресурсів і послідовності кроків для досягненні стратегічних цілей.

Стратегія зростання – стратегія, за якої рівень короткострокових і довгострокових цілей кожного року значно збільшується порівняно з показниками попереднього року.

Стратегія обмеженого зростання – стратегічна альтернатива, що характеризується цілями, встановленими на рівні минулих досягнень з урахуванням інфляції. Найчастіше використовується в зрілих галузях, що працюють в статичному зовнішньому середовищі.

Стратегія розвитку компанії, корпоративна стратегія – детально розроблена концепція напрямів і способів діяльності компанії в комплексі для досягнення довгострокового результату (виконання місії, цілей розвитку).

Стратегія скорочення – стратегічна альтернатива, що характеризується встановленням цілей нижче досягнутого рівня або відмовою від деяких напрямків діяльності.

Страхова премія – це плата за страхування, яку страхувальник (вигодонабувач) зобов'язаний сплатити страховику в порядку і в терміни, що встановлені договором страхування.

Страховий випадок – це подія, передбачена договором страхування чи законом, забезпечує реалізацію страхового ризику, із настанням якої виникає обов'язок страховика здійснювати забезпечення (здійснити страхову виплату) за даним договором страхування.

Страховий ризик – це певна подія чи явище, що прописана в договорі страхування або законі, зі здійсненням яких виникає необхідність страховика зробити страхову виплату страхувальнику, застрахованій особі, вигодонабувачу або іншим третім особам. Подія, що розглядається в якості страхового ризику, має ознаки ймовірності та випадковості його настання.

Основними характеристиками ризику, що мають велике значення для страхування, є: частота настання події щодо місця та часу – визначає ступінь настання страхових випадків за тим чи іншим видом страхування. Розраховується як відношення кількості страхових випадків до кількості договорів страхування або кількості застрахованих об'єктів за певним видом страхування. Об'єкти, що пропонуються на страхування, відрізняються різним ступенем небезпеки. На практиці спостерігаються періоди часу різкого підвищення страхового ризику, коли значно зростає кількість несприятливих подій

із негативними наслідками; важкість наслідків (величина збитку) – визначається як матеріальний збиток, завданий страхувальнику внаслідок страхового випадку. На основі величини збитку (із урахуванням системи страхового забезпечення) виконуються розрахунки страхового відшкодування.

Страховання – вид відносин цивільно-правового характеру з питань захисту інтересів фізичних осіб та юридичних осіб майнового спрямування у разі здійснення певних подій (страхових випадків), установлених страховим договором або чинним законодавством, за рахунок фондів грошових коштів, що формуються через сплату фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) і доходів від розміщення коштів цих фондів.

Стрес – у менеджменті умова підвищеного психологічного або фізіологічного напруження.

Строк корисного використання (експлуатації) – проміжок часу, у межах якого активи необоротного спрямування будуть споживатися підприємствами або з їх використанням буде вироблено (виконано) плановий обсяг продукції (робіт, послуг) підприємством.

Строк оренди – проміжок часу, у межах якого діє орендна угода, а також період пролонгації даної угоди, обумовлена на початку строку оренди.

Строковий вклад – заощадження, що приймаються установами банків РК на термін не менше одного року. Цей термін не є граничним: після закінчення одного року від дня внеску він продовжує залишатися терміновим, незалежно від часу його подальшого зберігання.

Строковий вклад з капіталізацією відсотків – прибутковість за внесками з капіталізацією відсотків вище, адже: після закінчення терміну сума основного вкладу пролонгується збільшеною на суму нарахованих відсотків; немає необхідності відвідувати Банк на момент закінчення терміну вкладу для переукладення договору з метою об'єднати суму вкладу зі сплаченими відсотками; нарахування відсотків за строковими вкладами зростаючим підсумком («складний» відсоток) забезпечить клієнтам збереження їх коштів від інфляції.

Структура організаційна – логічний взаємозв'язок рівнів менеджменту та функціональних областей, організованих так, щоб забезпечити ефективне досягнення цілей.

Структура управління – склад парламенту й взаємозв'язку управлінських підрозділів підприємства.

Ступінь управління – сукупність ланок, які перебувають на певному рівні ієрархії управління.

Суб'єкт господарювання – це учасник господарських відносин, який здійснює господарську діяльність через реалізацію господарської компетенції (сукупність господарських прав та обов'язків), має відокремлене майно і несе

відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Суб'єкт управління – джерело управлінського впливу за функціями управлінської діяльності.

Суб'єкт управління – ланка або частина системи управління, яка є джерелом впливу на об'єкт управління. Як суб'єкт управління можна розглядати сукупність відділів і служб фірми або окремих підрозділ, індивідуума та ін.

Суб'єкти менеджменту (менеджери) – керівники різного рівня, що займають постійну посаду в організації і наділені повноваженнями в області прийняття рішень в визначених сферах діяльності організації.

Сублізинг – це вид піднайму предмета лізингу, у процесі якого лізингоодержувач за договором лізингу передає третім особам (лізингоодержувачам за договором сублізингу) у володіння та в користування за плату і на строк відповідно до умов договору сублізингу майно, отримане раніше від лізингодавця за договором лізингу, що становить предмет лізингу.

Субординація – службове підпорядкування молодшого за посадою старшому, дотримання службової дисципліни.

Субординований борг другого рівня банку – це незабезпечене зобов'язання банку, що відповідає таким умовам: 1) не є внеском, що є зобов'язанням на пред'явника; 2) не є заставним забезпеченням за вимогами банку або афілійованих з ним осіб; 3) під час ліквідації банку задовольняється до виконання банком зобов'язань за безстроковими фінансовими інструментами відповідно до черговості; 4) може бути погашене (повністю або частково) банком, зокрема достроково, тільки з ініціативи банку, за умови, що таке погашення, відповідно до висновку уповноваженого органу, згодом не зможе привести до недотримання банком установлених пруденційних значень.

Суборенда – угода щодо передання орендарем орендованого ним об'єкта третій особі в оренду.

Субсидія – безоплатна виплата урядом грошей або безоплатна поставка товарів або послуг.

Субсидія – допомога, переважно в грошовій формі, що надається державою за рахунок коштів державного бюджету місцевим органам влади, юридичним і фізичним особам.

Сугестія (навіювання) – це поняття, яким позначають процес впливу на психіку особистості, що пов'язаний зі зниженням усвідомленості та критичності сприйняття навіюваного змісту, що не потребує ні розширеного логічного аналізу, ні оцінки.

Сума очікуваного відшкодування – грошова сума, яку господарюючий суб'єкт планує одержати до відшкодування вартості активу необоротного характеру під час його використання на перспективу, враховуючи його

ліквідаційну вартість.

Сума погашення – недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, що, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Сумнівна дебіторська заборгованість – це заборгованість, відносно якої існує ймовірність її неповернення боржником.

Сумнівний борг – поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

Суспільний поділ праці – це процес розмежування окремих видів праці, одночасне співіснування їх у суспільному виробництві.

Суттєва інформація – інформаційний масив, відсутність якого може вплинути на управлінські рішення користувачів звітності фінансового характеру.

Суттєвий вплив – здатність брати участь у прийнятті управлінських рішень із фінансової, господарської та комерційної політики об'єкта інвестування без здійснення контролю даної політики.

Суттєвість – точка відсікання зайвої інформації, що потрапляє до звітності підприємств, установ, організацій, або це рівень достовірності/правдивості такої інформації.

Т

Тактика – короткострокова стратегія для досягнення мети; зазвичай розробляється на середньому рівні менеджменту.

Тарифна сітка – співвідношення в оплаті праці працівників залежно від їх кваліфікації. Характеризується числом тарифних розрядів і коефіцієнтів.

Темп інфляції – показник, що відображає розмір знецінення (зниження покупної спроможності) грошей за певний період, що відображається приростом середнього рівня цін у процентах до їх номіналу на початок періоду.

Гіперінфляція – це інфляційний процес із надзвичайно високими темпами інфляції, наприклад 1 000 %, 1 000 000 % або навіть 1 000 000 000 % в рік. Інфляційний процес із темпами в 50, 100 або 200 % на рік називають галопуючою інфляцією. Стримана інфляція – це такий загальний темп росту цін, який не призводить до значного порушення співвідношення цін або прибутків. Помірна (нормальна) інфляція – традиційно так називають інфляцію, темп якої відображається числом, ціла частина якого записане однією цифрою, тобто з темпом менше 10 % на рік.

Теорія життєвого циклу – ситуативна теорія лідерства, заснована на концепції, згідно з якою найбільш ефективне лідерство залежить від рівня «зрілості» підлеглих, тобто, від їх здатності брати на себе відповідальність, від їх прагнення досягти цілей, рівня їх освіти та професійної підготовки.

Теорія ігор – метод моделювання, що використовується для оцінки впливу рішення на конкурентів.

Теорія ігор – теорія математичних моделей прийняття оптимальних рішень в умовах конфлікту. Оскільки сторони, що беруть участь в більшості конфліктів, зацікавлені в тому, щоб приховати від супротивника власні наміри, прийняття рішень в умовах конфлікту, зазвичай, відбувається в умовах невизначеності. Навпаки, фактор невизначеності можна інтерпретувати як противника суб'єкта, який приймає рішення (тим самим прийняття рішень в умовах невизначеності можна розуміти як прийняття рішень в умовах конфлікту). Зокрема, багато тверджень математичної статистики природним чином формулюються як теоретико-ігрові. Теорія ігор – розділ прикладної математики, точніше – дослідження операцій, що використовується в соціальних науках (найбільше в економіці), біології, політичних науках, комп'ютерних науках (головним чином для штучного інтелекту) і філософії. Теорія ігор намагається математично зафіксувати поведінку в стратегічних ситуаціях, у яких успіх суб'єкта, що робить вибір, залежить від вибору інших учасників. Якщо спочатку розвивався аналіз ігор, у яких один із супротивників виграє за рахунок інших (ігри з нульовою сумою), то згодом почали розглядати широкий клас взаємодій, що були класифіковані за певними критеріями. Сьогодні «теорія ігор» – щось на кшталт парасольки чи універсальної теорії для раціональної сторони соціальних наук, де соціальні можемо розуміти широко, включаючи як людських, так нелюдських гравців (комп'ютери, тварини, рослини)» (Роберт Ауманн, 1987).

Теорія очікування – концепція, згідно з якою наявність у людини активних потреб не є єдиною та достатньою умовою його мотивації. Людина також має очікувати, що її дії неодмінно приведуть до досягнення цієї мети.

Теорія потреб Мак-Клелланда – модель мотивації, що описує людей із точки зору трьох потреб: у владі, у досягненнях і в приналежності.

Теорія систем – концепція, згідно з якою менеджери мають розглядати організацію як відкриту систему взаємозалежних частин, що прагне досягти різноманітних цілей у мінливому зовнішньому середовищі.

Теорія справедливості – ситуативна теорія мотивації, яка стверджує, що люди суб'єктивно визначають співвідношення очікуваної винагороди за витрачені зусилля і порівнюють її з винагородою інших людей, що реалізують схожу роботу. Якщо індивідуум наразі вважає, що інший співробітник отримує більшу винагороду, він прагне усунути цей дисбаланс.

Теперішня вартість – дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), що буде потрібною для виконання зобов'язань у процесі звичайної діяльності суб'єкта бізнесу.

Теперішня вартість грошей – сума майбутніх грошових засобів, дисконтованих із урахуванням певної процентної ставки до теперішнього періоду часу.

Територіальний поділ праці – це процес виробничої спеціалізації території, що має об'єктивний характер та передбачає відокремлення різних видів трудової діяльності, спеціалізацію окремих виробничих одиниць, взаємообмін продуктами діяльності.

Технологія виробництва – методи, технічні засоби та система взаємопов'язаних способів виготовлення продукції або виконання встановленого виду робіт.

Тимчасова різниця – різниця між оцінкою активу чи зобов'язання за даними фінансової звітності та податковою базою цього активу або зобов'язання відповідно.

Тимчасова різниця, що підлягає вирахуванню – тимчасова різниця, що призводить до зменшення податкового прибутку (збільшення податкового збитку) у майбутніх періодах.

Тимчасова різниця, що підлягає оподаткуванню – тимчасова різниця, що входить до складу податкового прибутку (збитку) у майбутніх періодах.

Тип виробництва – всебічна характеристика рівня виробництва організаційно-технічного порядку, що є сукупністю видового складу продукції, обсягу виробництва, повторюваності продукції, випуску однотипної продукції, характеру завантаження робочих місць, типу використовуваного обладнання, кваліфікації робітників, собівартості продукції.

Тип спільної діяльності – спосіб взаємодії в межах колективної праці; спосіб організації колективної праці.

Тип управління – характеристика того, як приймаються (управлінська форма) і яким способом реалізуються (важіль управління) управлінські рішення.

Товар – товари, роботи, послуги, ресурси матеріально-технічного спрямування, права майнового та немайнового характеру, що підлягають продажу (реалізації).

Товарна марка – це назва, знак, символ, дизайн, рисунок або їх комбінація, упаковка, що використовуються для ідентифікації товарів та їх виробника.

Товарна номенклатура – це сукупність асортиментних груп товарів, що пропонуються продавцем.

Товарний асортимент – це сукупність товарів, що об'єднані між собою за певними ознаками (схожість функціонування, призначення, властивості, використовують подібні сегменти ринку, види торговельних підприємств або певний ціновий діапазон).

Товарний знак – емблема, малюнок чи символ, зареєстрований у встановленому порядку, що служить для того, щоб відрізнити даного виробника від іншого. Є одним із видів нематеріальних активів.

Товарний кредит по відкритому рахунку – форма фінансових зобов'язань, що використовується в господарських зв'язках підприємства з його постійними постачальниками. Його використання передбачає відкриття підприємством рахунку, на якому відображається вартість відвантажених постачальником товарів. Підприємство погашає свою заборгованість в обумовлені контрактом терміни.

Торгова марка – право на виняткове використання фірмової назви юридичної особи. Є одним із видів нематеріальних активів.

Торговельна марка – це позначення, згідно з яким товари та послуги одних осіб відрізняються від товарів і послуг інших.

Торгові фірми – фірми, що здійснюють операції за свої кошти, від свого імені, забезпечують відносно тривалі за терміном відносини з постачальниками.

Точка безбитковості – момент, коли доходи дорівнюють витратам.

Точка безбитковості – це обсяг продаж, за яких чистий прибуток або чиста приведена вартість проекту дорівнюється нулю. Точка безбитковості є одним із показників, застосовуваних для оцінки ефективності інвестиційних проектів. Оскільки точка безбитковості відповідає обсягу продажів продукції, починаючи з якого її випуск має приносити прибуток, розрахований для її досягнення обсяг продажів (випуску) зіставляється із проектною потужністю створюваного підприємства. Аналіз безбитковості проекту дозволяє виявити залежність розміру прибутку від визначальних факторів: обсягу продажів, зміни ціни продукції, видатків на будівництво підприємства цін на сировину та ін. Ця інформація з урахуванням бажаного інтервалу значень цін продажу, видатків підприємства та ін. може використовуватися для оцінки інвестиційного проекту й інвестиційного ризику.

Трастові (довірчі) операції – пов’язані з відносинами за дорученням: управління спадщиною, виконання операцій за дорученням і у зв’язку з опікою, агентські послуги.

Тратта – перекладний вексель. Документ фінансового спрямування, що виставляє та підписує кредитор (векселедавець – трасант) та є його безумовним наказом боржнику (платнику – трасату) сплатити векселедержателю (ремітенту) визначену суму після того, як буде пред’явлено в обумовлені терміни.

Трендовий аналіз – передбачає порівняння кожної позиції звітності, що вивчається, із кількома попередніми періодами та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників.

Трудові ресурси – працездатна частина населення, що володіє фізичним розвитком, розумовими здібностями та знаннями, потрібними для заняття суспільно-корисною трудовою діяльністю.

У вітчизняній економічній науці під цим терміном розуміється працездатне населення (дійсне і потенційне) на теренах країни, адміністративної територіальної одиниці чи підприємства. У нормативних актах та статистичному обліку більшості країн, використовується назва «працездатне населення», іноді також використовуються судження «людські ресурси» та «трудова сила». Стосовно діяльного людського ресурсу – це економічно активне населення, домогосподарство, а також – демографічно активне населення (населення репродуктивного віку) тощо.

Трудомісткість – витрати робочого часу на виробництво одиниці продукції.

Чинники, що впливають на трудомісткість: технічний рівень виробництва (фондо- та енергоозброєність праці, корисні властивості предметів праці, технологія), кваліфікація працівників, організація і умови праці, складність продукції, що виготовляється. Трудомісткість є одним із основних показників технологічності виробу, тому її зниження – одне з найважливіших завдань розробників. Шляхами зниження трудомісткості є правильний вибір сучасних прогресивних методів отримання заготовок та формоутворення деталі, раціональний вибір квалітетів точності та показників шорсткості поверхонь, малоопераційність обробки.

У

Угода – це дія громадян та юридичних осіб, що націлена на встановлення, зміну або припинення прав та обов'язків цивільного спрямування.

Угода – поняття, що використовувалося у цивільному законодавстві України до прийняття у 2003 році нового Цивільного кодексу України. Наразі замість терміна «угода» використовується термін «правочин». Правочинам присвячена глава 16 Цивільного кодексу України. Так, нею визначено, що правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Правочини можуть бути односторонніми і та дво- чи багатосторонніми (договір). Дії як юридичні факти завжди мають вольовий характер і поділяються на правомірні й неправомірні. Угоди – (договори). Одностороннім правочином є дія однієї сторони, що може бути представлена однією або кількома особами. Дво- чи багатостороннім правочином є погоджена дія двох або більше сторін. Поняття договору є більш звуженим і входить до поняття «правочин». Регулюється главою 52 Цивільного кодексу України. Так, нею визначено, що договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну чи припинення цивільних прав та обов'язків. Договір є одностороннім, якщо одна сторона бере на себе обов'язок перед другою стороною вчинити певні дії або утриматися від них, а друга сторона наділяється лише правом вимоги, без виникнення зустрічного обов'язку щодо першої сторони. Договір є двостороннім, якщо правами та обов'язками наділені обидві сторони договору. До договорів, що укладаються більш як двома сторонами (багатосторонні договори), застосовуються загальні положення про договір, якщо це вольові та правомірні дії, безпосередньо спрямовані на досягнення правового результату, а саме: на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Договір є відплатним, якщо інше не встановлено договором, законом або не впливає із суті договору. Дії як юридичні факти завжди мають вольовий характер і поділяються на правомірні й неправомірні. Закон (ст. 205 Цивільного кодексу України) допускає різні форми зовнішнього вияву волі (волевиявлення): словами (усно), письмовим актом, поведінкою особи. В останньому випадку йдеться про конклюдентні дії (від лат. «conclude» – укладаю, роблю висновок), тобто дії, у яких втілюється воля особи укласти угоду.

Умисне банкрутство – це свідоме доведення підприємства, установи, організації до неспроможності виконати свої боргові зобов'язання.

Умовне зобов'язання – зобов'язання, визнання якого можливе лише в разі настання (ненастання) однієї чи більше невизначених майбутніх подій, що не перебувають під повним контролем банку; зобов'язання, прийняте банком за клієнта на користь третіх осіб і несе кредитні ризики клієнта, що впливають із умов договору.

Умови праці – це комбінація чинників виробничого оточення та трудового процесу, що здійснюють вплив на працездатність і здоров'я працівника.

Умовний внесок – або грошовий внесок, внесений однією особою на ім'я іншої особи, яка має право розпоряджатися внеском тільки за певних, заздалегідь обумовлених умов або при настанні обставин, зазначених під час відкриття рахунку вкладником.

Управління – процес координації різних видів діяльності з урахуванням їх цілей, умови виконання, етапів реалізації.

Управління – це перетворення інформації про стан об'єкта на командну інформацію від

суб'єкта; це цілеспрямований програмований чи довільний вплив на об'єкти задля досягнення кінцевої мети за допомогою процесорів, явищ, процесів, коли з ними існує взаємодія в режимі детермінованої чи довільної програми/регламенту. Управління проектом/об'єктом-системою, її компонентами та процесами, із метою підвищення ефективності функціонування систем, відбувається ще на етапі системного проектування, створення/утворення, формування, розвитку, становлення, функціонування/життя системи. Ефективність управління визначається адекватністю дій управління щодо об'єкта управління. Управління є першим етапом тактичного рівня в алгоритмі системно-організаційної діяльності. Управління є координуючим, адміністративним, виконавчим рівнем у тактиці. Стратегічне управління пов'язане з аналізом проблем, виявленням крайових умов задач, пошуку оптимальних моделей рішень, забезпеченням виконавчими процесорами, ресурсами, програмою дій, а також керівними процесорами чи кадровими управліннями для тактичного, виконавчого рівня проекту/об'єкта-системи. Ситуаційне управління – прийняття стратегічних рішень у процесі виявлення потенційних проблем. Цільове управління – метод управлінської діяльності, заснований на виділенні найважливіших у даний період завдань, на здійснення яких спрямовуються основні зусилля керуючої організації. Управління (установа) – адміністративна установа або відділ якоїсь установи, організації, що керує певною галуззю господарської, наукової, військової і т. ін. діяльності. Управління відрізняється від менеджменту. Воно визначає, хто має повноваження приймати рішення. У свою чергу, менеджмент має забезпечувати щоденну реалізацію підходу до управління організацією. Управління (розмовне) – працівники такої установи або відділу. Управління – це процес впливу однієї особи на іншу відповідно до поставлених завдань. Управління – це складова частина функціонування систем організації різної природи: біологічних, технічних, соціально-економічних. У кожній із них існують об'єкти, що підпорядковують собі інші, а значить, і керують ними, змушують рухатись у певному напрямку, виконувати задані дії, організовують їх діяльність в цілому.

Управління банківськими ризиками – цілеспрямований вплив на розвиток банківської діяльності та мінімізацію втрат.

Управління державним (місцевим) боргом – це сукупність заходів, що пов'язані з запозиченням, обслуговуванням, погашенням та іншими правочинами з державним (місцевим) боргом, які мають на меті збалансування бюджету та оптимізацію боргового навантаження.

Управління конфліктом – діяльність, що сприяє безкризовому розвитку конфлікту. Управління людськими ресурсами), політичний рівень управління корпорацією (розробка та контроль за реалізацією кадрової політики).

Управління пасивами – діяльність, спрямована на підтримку ліквідності окремих банків і всієї банківської системи республіки, мобілізацію кредитних ресурсів через ринки та управління емісійної діяльністю банків.

Управління персоналом – планування, організація, мотивація і контроль відносно людських ресурсів – загальноприйнята концепція.

Управління персоналом – система взаємопов'язаних організаційно-економічних і соціальних заходів щодо створення умов для нормального функціонування, розвитку й ефективного використання кадрового потенціалу організації.

Управління ризиком – процес вивчення параметрів об'єкта та суб'єкта ризику, зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на об'єкт і поведінку суб'єкта ризику, оптимізація ризику, його планування, обліку та контролю,

мотивації й регулювання виконання робіт із управління ризиком.

Управління ризиком – це процес пошуку компромісу між вигодами від зменшення ризику та необхідними для цього витратами, а також прийняття рішення щодо подальших дій.

Управління якістю – діяльність, спрямована на досягнення показників якості, запитуваних із боку споживачів. Відповідно, до системи управління якістю продукції споживач має бути включений як обов'язкова та центральна ланка.

Управлінська команда – група управлінців підприємства, об'єднана спільною діяльністю, що розділяє спільні цілі та уявлення щодо способів їх досягнення.

Управлінська решітка – схема, що описує стиль менеджменту залежно від співвідношення двох параметрів: прагнення до виконання завдання та уваги до стосунків між людьми.

Управлінська решітка Блейка-Моутон – концепція, розроблена Університетом штату Огайо. Її було модифіковано та популяризовано Р. Блейком і Дж. Моутоном, які побудували решітку (схему), що включала 5 основних стилів керівництва. Управлінська решітка, розроблена Американськими спеціалістами з теорії менеджменту Р. Блейком та Дж. С. Моутоном, – теоретична матриця типологічних методів і способів управління внутрішньогруповими взаємодіями, а також конфліктними.

Управлінське рішення – наслідок аналізу, прогнозування, оптимізації, економічного обґрунтування і вибору альтернативи з багатьох варіантів досягнення конкретної мети системи менеджменту.

Управлінський процес – сукупність операцій і процедур впливу керуючої підсистеми на керовану, що здійснюються в межах організаційної структури. Управлінські процеси поділяються на основні, допоміжні та обслуговуючі. Як предмет праці виступають управлінське рішення, інформація, нормативно-технічний і управлінський документ.

Управлінські відносини – стосунки між людьми в процесі управління; особлива форма зв'язку між суб'єктом і об'єктом управління, керуючою та керованою системами в процесі управління.

Установчі документи – юридичні документи, що подаються місцевим органам влади, у яких наводять мету і правила діяльності компанії; перш ніж підприємство отримає юридичний статус і зможе займатися своєю діяльністю на законних підставах, ці документи повинні мати бути затверджені органами влади.

Ухвалення рішення – процес аналізу, прогнозування та оцінки ситуації, вибору й узгодження найкращого альтернативного варіанта досягнення поставленої мети.

Ухвалення рішення – процес вибору однієї з наявних альтернатив.

Уявна угода – це угода, укладена як фіктивна, без наміру створити відповідні їй правові наслідки. Така угода є незначною, тобто недійсною незалежно від визнання її такою судом.

Ф

Ф'ючерсний контракт – це стандартизований форвардний контракт, торгівля якими проходить на певних біржах.

Ф'ючерсний контракт на біржі стандартизований за всіма параметрами, окрім одного – ціни товару, що поставляється, яка визначається в процесі біржових торгів. Стандартизація ф'ючерсного контракту включає уніфікацію таких основних показників: споживча вартість товару, його кількість і ринкові умови обігу, вид товару, розміри партії товару, умови та терміни постачання, форма оплати, санкції за порушення умов контракту, порядок арбітражу та ін. У зв'язку з цим ф'ючерсні контракти є високоліквідними, для них існує широкий вторинний ринок, оскільки за своїми умовами вони однакові для всіх інвесторів. Під час укладання угоди на біржі продавець контракту бере на себе зобов'язання продати, а покупець – купити визначену кількість біржового товару у визначений термін у майбутньому за ціною, обумовленою на момент угоди. Важливою особливістю ф'ючерсної торгівлі, що впливає на її стандартизацію, є знеособленість контракту. Сторонами у ф'ючерсному контракті виступають не продавець і покупець, а продавець і Розрахункова палата чи покупець і Розрахункова палата біржі. Це дозволяє продавцю і покупцю діяти незалежно один від одного, тобто ліквідувати свої зобов'язання за раніше оформленим контрактом шляхом закриття позиції. Закриття позиції здійснюється шляхом здійснення офсетної угоди чи постачанням активу. Офсетна угода – це протилежна угода, за якої продавець має купити, а покупець – продати контракт. До того ж, учасник ф'ючерсної торгівлі більше не несе зобов'язань виконання контракту, він перекладає їх на свого нового контрагента. Таким чином, кількість відкритих позицій кожного учасника ф'ючерсної торгівлі дорівнює абсолютній величині різниці між числом проданих і куплених ним контрактів. Якщо учасник контракту бажає здійснити чи прийняти постачання, він не ліквідує свою позицію до дня постачання її у встановленому порядку інформує палату про готовність виконувати свої конкретні зобов'язання. У цьому випадку Розрахункова палата вибирає сторону з протилежною позицією, що не була закрита з наступною офсетною угодою і повідомляє її про необхідність поставити чи прийняти необхідний актив. Абсолютна більшість позицій інвесторів за ф'ючерсними контрактами ліквідується ними в процесі дії контрактів за допомогою офсетних угод і тільки 2-5 % контрактів закінчуються реальними поставками. Щоб не допустити надмірної спекуляції на ф'ючерсних контрактах і посилити систему гарантій їх виконання, біржа встановлює за кожним видом контракту ліміт відхилення ф'ючерсної ціни поточного дня від котирувальної ціни попереднього.

Фактична собівартість матеріально-виробничих ресурсів – це показник, величина якого визначається, виходячи з фактично зроблених витрат на придбання і виготовлення таких ресурсів. Визначення фактичної собівартості матеріально-виробничих ресурсів, що списуються у виробництво, дозволяється робити одним із таких методів оцінки запасів: за собівартістю одиниці запасів, за середньою собівартістю, за собівартістю за часом придбання (ФІФО), за собівартістю останніх за часом придбань (ЛІФО).

Фактор – приватний показник об'єкта або процесу, що протікає в системі, який впливає на функцію.

Факторинг – вид фінансових послуг, що надаються комерційними банками клієнтам, за умови наявності яких банк купує у клієнта боргові та товаро-розпорядчі документи, що дають право на стягнення боргу через певний термін. До того ж, банк оплачує клієнту не всю суму, зазначену в документах, а тільки частина, тому що надає гроші раніше терміну та вважає це кредитом.

Факторинг – фінансова операція, яка полягає в тому, що підприємство-продавець віддає банку право отримання грошових засобів за платіжними документами за поставлену продукцію. Під час проведення цієї операції банк повертає підприємству частину боргу, беручи комісійні в процентах до суми платежу. Факторингова операція дозволяє підприємству за короткий термін рефінансувати дебіторську заборгованість.

Факторинг – це комісійно-посередницька діяльність, що пов'язана з відступленням фактору клієнтом-постачальником неоплачених платежів за товари (роботи, послуги) і одержанням платежу за ними.

Факторний аналіз – аналіз впливу окремих чинників на узагальнюючий (результативний) показник діяльності за допомогою використання методів дослідження: детермінованого або стохастичного.

Фізичний знос – це поступова втрата засобами праці своїх первісних техніко-експлуатаційних якостей унаслідок їх використання у виробництві або під впливом сил природи і надзвичайних обставин.

Фіктивне банкрутство – наслідок поширення підприємством, організацією, установою інформації про свою фінансову неспроможність, для того, щоб не виконувати свої боргові зобов'язання.

Фіктивний капітал – капітал, що самостійно не створює дохід, а лише сприяє його перерозподілу. Фіктивний капітал – капітал у формі цінних паперів, що на відміну від реального капіталу є правом на отримання доходу.

Фінанси – сукупність усіх грошових ресурсів, що знаходяться в розпорядженні держави і господарюючих суб'єктів, а також система їх формування, розподілу і використання.

Фінанси підприємства – це економічні відносини, що пов'язані з рухом грошових коштів (формуванням, розподілом і використанням) у процесі господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Фінансова безпека – захист інтересів фінансового характеру кожного суб'єкта господарювання, на різних рівнях відносин фінансового порядку.

Фінансова безпека – це такий фінансовий стан, що характеризується: по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовуються підприємством; по-друге, стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз; по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, цілей і завдань достатнім обсягом фінансових ресурсів; по-четверте, забезпечувати розвиток всієї фінансової системи.

Основна мета фінансової безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати

його стабільне та максимально ефективно функціонування тепер і високий потенціал розвитку в майбутньому. До основних функціональних цілей фінансової безпеки належать: забезпечення високої фінансової ефективності роботи; підтримка фінансової стійкості та незалежності підприємства; досягнення високої конкурентноздатності; забезпечення високої ліквідності активів; підтримка належного рівня ділової активності; забезпечення захисту інформаційного поля і комерційної таємниці; ефективна організація безпеки капіталу та майна підприємства, а також його комерційних інтересів.

Фінансова діяльність – сукупність господарських операцій, наслідками яких є зміни величини та (або) складу власного і позикового капіталу підприємств.

Фінансова діяльність підприємства – це господарське функціонування, наслідком якого є зміни розмірів власного та позикового капіталу.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформаційні дані щодо фінансового стану, наслідки функціонування та інформацію стосовно руху грошових коштів суб'єкта бізнесу за звітний період.

Фінансова оренда – оренда, згідно з якою передбачено передачу орендарю всіх видів ризиків та вигод, що пов'язані з правом користування та володіння певним активом.

Фінансова послуга – це операція з фінансовими активами, що реалізується в інтересах третіх осіб із метою отримання прибутку чи збереження реальної вартості фінансових активів.

Фінансова санація – це комплексна система заходів, що здійснюються для оздоровлення фінансового стану підприємства, запобігання його банкрутства й ліквідації та підвищення ефективності діяльності.

Фінансова система – термін, що вживається для позначення різних за своєю суттю понять: а) сукупність сфер і ланок фінансових відносин, взаємопов'язаних між собою. У цьому значенні фінансова система країни поділяється на три великі сфери: фінанси підприємств, установ, організацій; страхування; державні фінанси. Кожна з них складається з ланок; б) сукупність фінансових установ країни, до яких відносяться фінансові органи й усі структурні підрозділи Державної податкової служби.

Фінансова система – це система фінансових ринків та інших інститутів, що використовується для укладання фінансових угод, обміну активами та ризиками.

Фінансова система виникла разом із появою держави і нерозривно пов'язана з її функціонуванням. За допомогою фінансової системи держава нагромаджує та використовує кошти для утримання свого апарату, а також спрямовує їх на виконання своїх функцій. Фінансова система охоплює грошові відносини між державою і підприємствами та організаціями, державою і населенням, між підприємствами й усередині них. Основними елементами фінансової системи є: загальнодержавні фінанси; місцеві фінанси; фінанси суб'єктів господарювання усіх форм власності; фінанси невиробничої сфери діяльності; фінанси населення; фінансовий ринок; фінансова інфраструктура.

Фінансова стійкість підприємства – це фінансовий стан суб'єкта господарювання, який передбачає значну частку власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів.

Фінансова стратегія – комплекс заходів, спрямованих на досягнення перспективних фінансових цілей.

Фінансова стратегія – це формування системи довгострокових цілей діяльності підприємства, а також визначення шляхів їх досягнення.

Фінансова холдингова компанія – це юридична особа, діяльність якої пов'язана з участю у статутному капіталі юридичних осіб, а також діяльність фінансових установ, що є її дочірніми та/або асоційованими компаніями.

Фінансове планування – це процес формування системи фінансових планів, що включає визначення фінансових цілей та їх відповідності поточному фінансовому стану підприємства, розробку послідовності певних дій із метою досягнення поставлених цілей та завдань.

Фінансове планування – визначення потреби в коштах на здійснення запланованої діяльності, основних джерел їх надходження і фінансових потоків на підприємстві.

Об'єктом фінансового планування виступають фінансові ресурси, що утворюються в процесі розподілу та перерозподілу валового національного продукту, найважливішими серед них є прибуток, амортизаційні відрахування, податки, обов'язкові збори в цільові фонди та ін. Зведений фінансовий план на певний період представляє, наприклад, бюджет. Для виконання певних проектів можуть використовуватися кошториси або бізнес-плани.

Фінансовий капітал – акції та інші документи, що є свідченням власності.

Фінансовий кредит – це кошти, що надаються у позику на обумовлений строк та процент.

Фінансовий лізинг – лізинг майна з повною виплатою вартості майна. Характеризується тим, що термін, на який передається майно в тимчасове користування, наближається по тривалості до терміну експлуатації та амортизації всієї або більшої частини вартості майна.

Фінансовий менеджмент – управління рухом грошових коштів, їх формуванням, розміщенням.

Фінансовий менеджмент клієнта банку – вид професійної діяльності, спрямованої на прийняття рішень щодо забезпечення найбільш ефективного руху фінансових ресурсів клієнта; це – розробка та реалізація політики оптимального поєднання економічних інтересів банку і клієнта.

Фінансовий механізм підприємства – це сукупність форм, методів та інструментів, за допомогою яких здійснюється формування, мобілізація, використання, розподіл, перерозподіл та контроль грошових доходів, фондів та інших фінансових ресурсів підприємства.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, що включає взаємодію всіх елементів системи фінансових відносин підприємства та визначається розгалуженою системою показників, які всебічно відображають стан, наявність, розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів підприємством.

Фінансовий цикл підприємства – характеризує період повного обороту грошових засобів, що вкладено в активи оборотного характеру, із моменту виконання зобов'язань кредиторського характеру за отримані сировину, матеріали та напівфабрикати, і закінчуючи інкасацією дебіторської заборгованості за поставлену готову продукцію.

Фінансові активи – це фінансові інструменти, кошти, зобов'язання та права вимоги боргу, що не належать до цінних паперів.

Фінансові інвестиції – це господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів або інших фінансових інструментів, що здійснюються підприємством із метою отримання економічних вигід від володіння ними, а саме збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу чи інших вигод для інвестора.

Фінансові ресурси – це грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні суб'єкта господарювання для виконання визначених функцій та завдань.

Класифікаційні ознаки фінансових ресурсів:

- за джерелом: набуті (унаслідок різних надходжень від підприємств).
- за використанням: матеріалізовані, грошові.
- за формою реалізації: матеріальні, нематеріальні, фінансові.

Фінансові ф'ючерси – це ф'ючерсні контракти, що базуються на акціях, облігаціях та інші фінансових активах.

Фінансово-економічний аналіз – досліджує економіку підприємств, установ, організацій із метою оцінки результативності їх діяльності операційного, фінансового, інвестиційного характеру; споживання фінансових ресурсів; встановлення резервів та шляхів підвищення ефективності роботи підприємств, установ, організацій.

Фінансово-промислова група – група підприємств, установ, кредитних організацій (включаючи банки) й інвестиційних інститутів, що об'єднали свої капітали в добровільному порядку чи консолідували пакети своїх акцій.

Фінансовий ринок – сукупність відносин, пов'язаних із наданням та споживанням фінансових послуг, а також випуском та обігом фінансових інструментів.

Фінансування бюджету – це надходження та витрати бюджету, що пов'язані зі зміною суми боргу, депозитів і цінних паперів, кошти від приватизації державного майна, зміна залишків бюджетних коштів, які використовуються для покриття дефіциту бюджету або визначення профіциту

бюджету.

Фіскальні ризики – це чинники, що здатні призвести до зменшення надходжень до бюджету, появи додаткових витрат бюджету, спричинити збільшення дефіциту бюджету та державного (місцевого) боргу порівняно з плановими бюджетними показниками.

Флоут – один з ефективних інструментів управління залишком грошових активів підприємства, що відображає суму його грошових засобів, пов'язану з уже виписаними ним платіжними документами-дорученнями (чеками, акредитивами тощо), але ще не інкасованою їх одержувачем. Це дозволяє підвищувати суму середнього залишку своїх грошових активів без додаткового вкладення фінансових ресурсів.

Фонди обігу – це залишки готової продукції на складі суб'єкта господарювання, відвантажені (але не оплачені) товари, залишки коштів на поточному рахунку у банківській установі, касі, у розрахунках, у дебіторській заборгованості, а також укладені в короткострокові цінні папери.

Фондовіддача – це відношення обсягу виробництва продукції (робіт, послуг) до середньорічної балансової вартості основних виробничих засобів. Зміни фондовіддачі в деяких випадках можуть пояснюватися збільшенням питомої ваги активної частини фондів, у тому числі провідних груп устаткування.

Фондоозброєність – це вартість основних засобів, що припадають на одного робітника. Цей показник обчислюється відношенням середньорічної вартості основних засобів до середньооблікової чисельності робітників у найбільшу зміну.

Форвардний контракт – це угода між двома сторонами щодо обміну в майбутньому товарами та цінними паперами по заздалегідь обумовленій ціні.

Форвардні валютні операції – угоди з терміном виконання, що перевищує два робочі дні. Термін виконання форвардних угод зазвичай від 1 до 6 місяців.

Форми первинних облікових документів – це елемент облікової політики організації, самостійно розробляються організацією (неуніфікованих) форми, що застосовуються для оформлення фактів господарської діяльності, за якими не передбачені типові форми первинних облікових документів. Зазначені форми документів поряд з документами для внутрішньої бухгалтерської звітності розробляються організацією самостійно і затверджуються у вигляді додатку до наказу по обліковій політиці організації.

Форфейтинг – фінансова операція по рефінансуванню дебіторської заборгованості по товарному кредиту шляхом передачі перевідного векселя по ньому на користь банку з виплатою відповідної винагороди. В результаті такої операції

заборгованість покупця по кредиту трансформується в заборгованість банку по фінансовому кредиту.

Франчайзинг – означає те, що одна компанія (франчайзер) дозволяє іншій (франчайзі) використовувати своє широко відоме фірмове ім'я за умови, що франчайзі буде під цим іменем продавати продукцію цієї компанії, одержуючи за це від неї технічну, комерційну й інші види допомоги.

Франчайзинг – продаж ліцензії на технологію чи товарний знак фірми, що має високий імідж на ринку, за умови дотримання покупцем (франчайзіатом), обумовлених продавцем ліцензії (франчайзером) стандартів якості продукції та послуг у процесі її реалізації. Для покупця придбання такої ліцензії є однією з форм інноваційних інвестицій.

Функції менеджменту – складові елементи процесу управління, що визначають стійкий комплекс специфічних видів управлінської діяльності, які характеризуються однорідністю цілей, дій чи об'єктів їх застосування.

Функції управління – основні види управлінської діяльності, що породжуються поділом праці в процесі управління; дії які в обов'язковому порядку необхідно проводити під час прийняття та виконання управлінського рішення.

Функціональна організаційна структура – організаційна структура підприємства, побудована за функціональним принципом. Кожен підрозділ фірми відповідає за виконання будь-якої функції – за виробництво, маркетинг і т.п. Функціональна структура є основною цеглинкою в побудові більшості інших типів організаційних структур – дивізіональних, проєктних, матричних.

Функціональний фахівець (керівник) – співробітник (керівник) відділу, що забезпечує нормальне функціонування лінійних підрозділів і в цьому сенсі виконує «допоміжні» функції.

Функціональні зв'язки – зв'язки підпорядкування в межах реалізації певної функції управління.

Функціональні стратегії – комплекс заходів та програм розвитку окремих функціональних сфер і підрозділів організації. Мають підпорядковане значення, є ресурсними програмами, що забезпечують розвиток фірми.

Функція – відносно самостійні ділянки роботи, види робіт із управління підприємством в цілому, що виділилися в процесі поділу праці в управлінні.

Функція виробництва (належить до спеціальних функцій управління) – функція, що забезпечує виробництво товарів і послуг для покупців у відносно стандартизованому вигляді.

Функція підприємництва (належить до спеціальних функцій управління) – функція, що забезпечує нові комбінації ресурсів, включаючи

використання зовнішніх ресурсів, які не належать фірмі, із метою виробництва нових товарів або послуг, можливо також використання нових методів управління.

Функція трансакцій – у даному випадку йдеться про дії, що включаються до трансакції (або транзакції) – переговори з постачальниками, споживачами, держструктурами, фірмами, із якими є чи планується спільна робота та ін. Дивись також витрати трансакційні.

Функція управління персоналом (належить до спеціальних функцій управління) – ця функція забезпечує набір персоналу, підготовку та перепідготовку персоналу, включаючи керівний склад, просування персоналу по службі, а також роботу зі створення системи мотивації персоналу, формування корпоративної культури.

Функція фінансів (належить до спеціальних функцій управління) – слід відрізнити від бухгалтерського обліку, хоча вихідна інформація в бухобліку і управлінні фінансами може використовуватися однакова. Але якщо завдання бухобліку – це, у першу чергу, звіти перед контролюючими органами, то відповідальний за фінанси має забезпечувати фірму інформацією, що забезпечує прийняття фінансово-обґрунтованих управлінських рішень. У фінансиста є також і лінійні задачі – отримання кредитів, підготовка фінансової частини бізнес-плану та ін.

X

Хеджування – укладення угод купівлі-продажу ф'ючерсних угод із метою зниження ризику фінансових збитків під час звичайної комерційної діяльності.

Хеджування – це метод переносу ризику, за умови використання якого дії, що спрямовані на зменшення ризику, також призводять до відмови від можливого прибутку.

Хеджування – це операції з фінансовими інструментами термінових угод, що здійснюються з метою компенсації можливих збитків, які виникають у результаті несприятливої зміни ціни чи іншого показника об'єкта хеджування. Отже, об'єктами хеджування визнаються активи і (або) зобов'язання, а також потоки грошових коштів, пов'язані з зазначеними активами та зобов'язаннями або з очікуваними угодами.

Холдинг (холдингова компанія) – організація, що володіє контрольними пакетами акцій інших компаній із метою здійснення відносно них функцій контролю й управління.

Зазвичай це публічне акціонерне товариство, що володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств. Також, під холдинговою компанією розуміють групу суб'єктів господарювання – юридичних осіб, які здійснюють управління підприємствами за рахунок переважної участі в статутному фонді чи шляхом володіння контрольним пакетом акцій інших компаній. Холдингові компанії можуть утворюватися: органами, уповноваженими управляти державним майном, державними органами приватизації самостійно або разом з іншими засновниками шляхом об'єднання у статутному фонді холдингових корпоративних пакетів акцій (часток, паїв); іншими суб'єктами на договірних засадах. У випадках, передбачених законодавством, холдингові компанії утворюються за умови попереднього отримання дозволу відповідного органу Антимонопольного комітету України або Кабінету Міністрів України на концентрацію, узгоджені дії суб'єктів господарювання. Проекти установчих документів холдингових компаній, що утворюються за умови отримання зазначеного дозволу, підлягають погодженню з відповідним органом Антимонопольного комітету України. Холдингова компанія набуває статусу юридичної особи з дня її державної реєстрації в Державному реєстрі холдингових компаній України, що є невід'ємною частиною Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців. Державна реєстрація холдингових компаній проводиться державним реєстратором у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» (755-15) та інших нормативно-правових актів. Спеціально уповноважений орган із питань державної реєстрації забезпечує ведення Державного реєстру холдингових компаній України. Холдинг є чистий (компанія лише контролює діяльність підприємств) та мішаний (окрім контрольної функції може вести іншу діяльність).

Ц

Централізована функціональна структура управління – організаційна структура, що базується на комбінації поділу праці за функціями і централізованого прийняття рішень.

Центральний банк – головний державний банк країни, наділений особливими функціями, зокрема, правом емісії грошових знаків та регулювання діяльності комерційних банків.

Цифрова економіка – господарська діяльність, у якій ключовим фактором виробництва є інформація у цифровому вигляді, обробка великих обсягів і використання результатів їх аналізу, що дозволяє підвищити ефективність різних видів діяльності.

Концепцію цифрової економіки стисло сформулював у метафорі «перехід від обробки атомів до обробки бітів» американський програміст Ніколас Негропonte – засновник медіа-лабораторії Массачусетського технологічного інституту, фундатор асоціації «One Laptop per Child». Томас Месенбург у 2001 році [2] виділив такі три основні складові концепції «Цифрова економіка»:

- 1. Підтримуюча інфраструктура (апаратне забезпечення, програмне забезпечення, телекомунікації, мережі і т. д.),*
- 2. Електронний бізнес (як ведеться бізнес, будь-які процеси, що організація проводить через комп'ютерні мережі),*
- 3. Електронна комерція (передача товарів, наприклад, коли книга продається в онлайні).*

На міжнародному рівні розраховують комплексний показник розвитку: IKT – Networked Readiness Index (WEF); індикатор результативності впровадження інновацій – Global Innovation Index (INSEAD, WIPO); показник результативності IKT – ICT Development Index (ITU); індикатор конкурентоспроможності національної економіки – Global Competitiveness Index (WEF); Індекс людського розвитку (HDI), що визначається ООН. Дослідження впливу диджиталізації на світовий ВВП почали проводити із поширенням комп'ютерних технологій наприкінці 1980-х років. Зокрема, за розрахунками зарубіжних експертів протягом 1987–1999 рр. середньорічне зростання цього показника внаслідок збільшення продажів комп'ютерів становило 0,3 %. Нова хвиля досліджень на предмет потенціалу диджиталізації пов'язана з поширенням інтернет-технологій 3G. За висновками фахівців консалтингової компанії «PWC», зростання світового ВВП упродовж 2000–2010 рр. внаслідок популяризації 3G-інтернету сягнуло близько 45 %. Класифікація країн світу за рівнем диджиталізації дає змогу виокремити чотири стадії розвитку суспільства (таблиця). Із метою забезпечення презентабельності дослідження експерти PWC проаналізували вибірку зі 150 країн світу. Найбільша їхня кількість потрапила до групи обмеженого розвитку диджитал-економіки (рівень диджиталізації – 0–30 %). Це переважно найменш розвинуті країни, для яких характерний найнижчий рівень ВВП на особу та останні позиції в міжнародних індексах людського розвитку. Наприклад, згідно до рейтингу ВВП на особу за 2017 р. Індія посідає 142-е місце, Молдова – 143-є, країни Африки, що ввійшли до цієї групи, – останні місця. Ідентичними є позиції країн групи в Індексі людського розвитку (HDI). До групи зародження диджитал-економіки належать країни, чий економічний розвиток і соціальний поступ здебільшого забезпечуються за рахунок багатих природних ресурсів і дешевої робочої сили.

Цілепокладання – встановлення цілей функціонування і розвитку організації та її складових частин із урахуванням їх взаємозв'язків і несуперечності.

Ціна – грошове вираження вартості товару.

Ціна – це вираз вартості товару, величина якої визначається вартістю самого товару чи співвідношенням попиту і пропозиції.

Цінний папір – це грошовий документ, що посвідчує факт дотримання визначеної форми й обов'язкових реквізитів майнових прав, здійснення або передача яких можливі тільки при його пред'явленні.

Основні закони про цінні папери в Україні:

- 1) Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок»;
- 2) Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»;
- 3) Закон України «Про акціонерні товариства»;
- 4) Закон України «Про обіг векселів в Україні».

Цінності – компоненти соціальної системи, що наділяються особливим значенням в індивідуальному або суспільній свідомості і внаслідок цього регулюють суспільну поведінку.

Система цінностей – поняття, теорії цінностей, яке означає сукупність складених людських думок про значення в їхньому житті речей та явищ, зустрічаючих в природі і суспільстві («соціальна установка»). Людина та суспільство спирається на систему цінностей під час порівняння та вибору речей.

Набір цінностей: у власному огляді Брейтуєн та Скот відносять зародження поняття сукупності цінностей до досягнутого у 1950-ті та 1960-ті роки консенсусу про відношення поняття цінностей не до характеристики предметів, а до характеристики людей і їх бажань – бажань саме людей, а не потреб до того, які бажання ніби мають бути в людей. Не дивлячись на згоду дослідників з питань визначень, щодо кількості і набору цінностей в системах між психологами існують глибокі розбіжності, хоча деякі пишуть про «універсальний» характер базових цінностей. Згідно Брейтуєну і Скоту.

Цінова еластичність попиту – це реакція (зміна) попиту на певний товар під впливом зміни ціни на цей товар.

Відповідно до закону попиту, споживачі за умови зниження ціни будуть мати змогу придбати більшу кількість продукції. Однак ступінь реакції споживачів на зміну ціни може значно варіюватися від продукту до продукту. Економісти використовують концепцію цінової еластичності для визначення чутливості споживачів до зміни ціни продукції. Якщо невеликі зміни в ціні призводять до значних змін у кількості продукції, що купується, то такий попит називають відносно еластичним чи просто еластичним.

Ч

Чек – безумовне розпорядження, наказ чекодавця (особи, що випишує чек) банку чи іншій кредитній установі про виплату власникові чека (особі, якій видано чек) зазначеної суми грошей.

Як правило, чек випишується проти депонованої на рахунку суми; він не може бути відкликаний і не вимагає акцепту. Банківський чек – чек, що використовується для здійснення комерційних платежів, головним чином нетоварного характеру. Грошовий чек (готівковий) – чек, оплату якого здійснюють шляхом виплати грошей пред'явникові чека. Електронний чек – платіжний документ в електронному вигляді. Товарний чек – документ, що випишується продавцем та засвідчує купівлю покупцем товару. Дорожній чек – платіжний документ, що його зазвичай використовують як засіб розрахунків у подорожах, здебільшого міжнародних. Касовий чек – талон до каси із зазначеною сумою, яку слід заплатити, а також талон із каси (банкомата, платіжного терміналу) зі свідченням, що товар оплачено. У випадку SMS-банкінгу чеком слугує SMS-повідомлення. Іменний чек – чек, виписаний на ім'я певної особи. Пред'явницький чек – чек на отримання готівки з банку, виписаний на ім'я пред'явника. Альтернативний чек – іменний чек, який може бути сплачений будь-якому пред'явникові (в Україні не використовується). Фіктивний чек – чек, виписаний на неінкасовану суму.

Чековий внесок – внесок у комерційному банку, на який можна виписати чек.

Черговість платежів – установлена нормативними документами, що підлягає суворому дотриманню послідовності оплати платіжних документів із рахунку клієнта банку в разі, коли залишок коштів на рахунку менше обсягу вимог, зобов'язань, претензій.

Чиста вартість реалізації запасів – попередньо оцінена вартість запасів, що реалізуються в умовах звичайної виробничо-господарської діяльності за мінусом очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію.

Чиста поточна вартість – загальна сума ефекту за весь планований термін дії проєкту, наведена до моменту початку здійснення проєкту.

Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості – сума поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з вирахуванням резерву сумнівних боргів.

Чиста теперішня вартість проєкту (NPV) – це різниця між сумою грошових потоків, що надходять у результаті реалізації проєкту, дисконтованих за прийнятою ставкою дохідності (r або i), та сумою самих інвестицій (IS).

Чистий дисконтований дохід (ЧДД) – розмір порівняльної економічної ефективності інноваційного або інвестиційного проєкту як сума ефектів за нормативний термін здійснення проєкту, приведена до розрахункового року. ЧДД – синонім економічного ефекту.

Чистий прибуток – це частина валового прибутку, що залишилася в розпорядженні організації після сплати податків на прибуток (дохід).

Чистий прибуток – це сума прибутку суб'єкту господарювання після виплати податку на прибуток.

Функції прибутку: оцінювальна – ефект використання основних ресурсів підприємства. Стимулююча – функція прибутку, спрямована на зниження витрат виробництва запровадженням інновацій, що збільшує можливості розширення виробництва та зростання масштабів бізнесу. Господарського розрахунку – доходи підприємства мають не тільки покривати витрати, але й резерв. Розподільча – функція прибутку забезпечує вибір підприємницької діяльності серед альтернативних варіантів. Індикативна (інформаційна) – функція прибутку забезпечує підприємство інформацією, із одного боку, про оцінку його діяльності, а з іншого – про наповненість ринку товаром, даючи тим самим економічний сигнал щодо необхідності збільшувати чи зменшувати обсяги виробництва.

Чисті активи – сума активів за вирахуванням зобов'язань підприємства, що дозволяє отримати приблизне уявлення щодо його вартості в разі негайної ліквідації. Застосовується в разі відсутності доступу до внутрішньої звітності підприємства.

Ш, Щ

Ширина каналу розподілу – це певна кількість посередників, що присутні на кожному рівні каналу розподілу.

Ширину каналу розподілу визначає кількість незалежних учасників на кожному рівні каналу. Існує три підходи до розв'язання цієї проблеми. Під час ексклюзивного розподілу фірма різко обмежує кількість оптових і роздрібних торговців у географічному регіоні, використовує один чи два роздрібні магазини у конкретному торговому регіоні, яким надає виняткове право реалізувати свій товар. Вона прагне підтримати свій престижний образ, контроль над каналами збуту і високий прибуток завдяки високій ціні, свідомо орієнтуючись на менший обсяг збуту. У такій ситуації фірма, зазвичай, від посередника вимагається, щоб він не торгував товарами конкурентів. Ексклюзивний розподіл характерний для торгівлі новими автомобілями, дорогими парфумами, престижним одягом. За умови селективного розподілу фірма відбирає кращих посередників із тих, які готові надати свої послуги. Вона намагається поєднувати контроль над каналом, престижний образ із достатнім обсягом продажу і прибутком. Такий підхід притаманний реалізації значної кількості товарів довготермінового використання. Під час ексклюзивного розподілу фірма використовує численних оптових і роздрібних торговців, її цілі – охоплення широкого ринку збуту, отримання високих прибутків через масову реалізацію та зручність місця придбання товару для споживача. Такий підхід характерний для торгівлі тютюновими виробами, жувальними гумками тощо.

Штатний розпис – це затверджений перелік посад працівників організації, як правило, із зазначенням кількості однойменних посад (вакансій) і посадових окладів.

Штраф (у цивільному праві) – це грошове стягнення, різновид штрафу за порушення зобов'язань за договором. Визначається у фіксованій сумі або у відсотках до суми невиконаного чи неналежно виконаного зобов'язання.

Щільність населення – це показник, що розраховується діленням чисельності наявного населення на площу території (країни, регіону, міста тощо).

Найзаселеніші міста світу: Мумбаї (Індія) – 21 665; Париж (Франція) – 20 781; Макао (Китай) – 17 684; Каїр (Єгипет) – 17 190; Москва (Росія) – 10 588; Нью-Йорк (США) – 10 194.

Ю

Юридична особа – організація, що має у своїй власності, господарському володінні чи оперативному керуванні відмежоване майно та відповідає за своїми зобов'язаннями цим зазначеним майном, може від свого імені набувати та здійснювати майнові й особисті немайнові права, нести обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді.

Термінологія: латинь – persona ficta, англ. – legal entity, синоніми juridical person, juridic, juristic, artificial, or fictitious person, також можуть вживатися близькі за значенням artificial, juridical, juristic personality. Юридична особа має офіційну назву та певні права, заходи захисту, привілеї, обов'язки та відповідальність відповідно до закону, подібні до тих, що має фізична особа. Поняття юридичної особи – фундаментальна юридична фікція. Воно має як загальнотеоретичне, так і галузеве значення (зокрема використовується у сфері приватного права). Юридична особа дозволяє одній або кільком фізичним особам (universitas personarum) діяти як єдине ціле (організація) в юридичних цілях. У багатьох юрисдикціях штучна персональність дозволяє такому утворенню розглядатися відповідно до закону окремо від його індивідуальних учасників (наприклад, в акціонерному товаристві – від його акціонерів). Вони можуть виступати позивачем і відповідачем у справі, укладати договори, набувати обов'язків та володіти власністю. На організації з правосуб'єктністю можуть також бути накладені певні юридичні обов'язки, наприклад, зі сплати податків. Також такий статус може захистити учасників організації від особистої відповідальності. Поняття юридичної особи не абсолютне. У країнах загального права можливе «зняття корпоративної зависи», що стосується визначення статусу фізичних осіб, що діють як агенти компанії під час вчинення дій або прийнятті рішень. Таке зняття можливе шляхом винесення юридичного рішення, за яким права або обов'язки юридичної особи (наприклад, корпорації або громадської компанії з обмеженою відповідальністю) розглядають як права або обов'язки членів або директорів цієї організації. Поняття юридичної особи на сьогодні центральне в західному праві, як у країнах із загальним, так і континентальним правом, але воно також присутнє фактично у кожній правовій системі.

Юридична особа – це організація, що має у власності, господарському керуванні чи оперативному управлінні відокремлене майно та відповідає за своїми зобов'язаннями цим майном; може від свого імені набувати та здійснювати майнові та особисті немайнові права, нести обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді. Юридичні особи повинні мати самотійний баланс або кошторис.

Я

Явочна чисельність працівників – чисельність працівників облікового складу, які з'явилися на роботу. Різниця між явочним і обліковим складом характеризує число цілоденних простоїв (відпустки, хвороби, відрядження та ін.).

Явочна чисельність характеризує кількість працівників облікового складу, які з'явилися на роботу в зазначений день, включаючи тих, що знаходяться у відрядженнях. Це необхідна чисельність працівників для виконання виробничого змінного завдання та випуску продукції. Різниця між явочним і обліковим складом характеризує кількість відсутніх із різних причин (відпустки, хвороби тощо).

Якісний прибуток – це прибуток, що відповідає найкращим показникам оцінювання господарської діяльності.

Якість прибутку – узагальнена характеристика чинників формування показників фінансових результатів або структури джерел формування прибутку підприємства. Висока якість операційного прибутку характеризується стабільністю його структури та позитивної динаміки, ростом обсягу випуску продукції, зниженням рівня операційних витрат тощо, а низька якість – зростанням цін на продукцію без збільшення обсягу випуску та реалізації в натуральних показниках, зниженням цінності акцій, погіршенням ділового іміджу адміністрації суб'єкта господарювання тощо.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

А

- Абстрагування 5
Аваль
Аванс 5
Авансовий звіт 5
Авансовий платіж 5
Авізо 5
Авіста 5
Автократія 5
Автономія 5
Автономність підприємства
(принцип підготовки фінансової
звітності) 5
Авторитет 6
Агропромисловий територіальний
комплекс 6
Адаптація 6
Адаптація соціальна 6
Адаптація співробітників 6
Адміністративне управління 6
Адміністративний підхід до
менеджменту 6
Адміністративні витрати 6
Загальногосподарські витрати 6
Адміністративні рішення 7
Адміністративно-територіальний
устрій 7
Адміністратор 7
Адміністрація 7
Акредитив 8
Акт 8
Актив 8
Активи 8
Активи компанії, підприємства 8
Активний ринок 8
Активні операції банку 8
Активно-пасивні операції банку 9
Акція 9
Акція звичайна 9
Акція привілейована 9
Алонж 9
Альтернативні витрати 9
Амбіції, їх роль при розробці
стратегії фірми 9
Амортизаційний фонд 9
Амортизаційні відрахування 9
Амортизаційні кошти 9
Амортизація 9
Амортизаційні відрахування 10
Амортизована собівартість
фінансової інвестиції 10
Аналіз 10
Аналіз витрат 10
Аналіз витрат і вигод 10
Аналіз витрат і результатів 10
Аналіз відносних показників
(коефіцієнтів) 10
Аналіз відхилень 10
Аналіз коефіцієнтів 10
Аналіз точки беззбитковості 11
Аналітична номенклатура 11
Аналогія 11
Андерайтер 11
Анкета 11
Антикризове управління 11
Ануїтет 11
Апарат управління 11
Арбітраж 11
Асоційоване підприємство 12
Атрибуція 12
Аудит, аудиторська діяльність 12
Аудиторський висновок 12
Аудит управлінської діяльності 12
Аукціон 12

Багатонаціональна корпорація 13
Базова (приватна) стратегія 13
Базова дотація 13
Баланс 13
Баланс банку 13
Баланс вступний 13
Баланс (звіт про фінансовий стан) 13
Баланс ліквідаційний 13
Баланс проміжний 13
Банк 14
Банківська гарантія 14
Банківська система 14
Банківський кредит 14
Банкноти 14
Банкрутство 14
Безготівкові гроші 14
Безготівкові розрахунки 15
Беззбитковість 15
Безнадійна дебіторська заборгованість 15
Безнадійний податковий борг 15
Безпека 15
Безперервність діяльності (принцип підготовки фінансової звітності) 15
Бенчмаркінг 15
Бізнес-ангели 15
Бізнес-план 15
Бізнес-планування 15
Біметалізм 16

Важіль управління 19
Валова продукція 19
Валовий внутрішній продукт (ВВП) 19
Валовий внутрішній продукт (ВВП) регіону 19
Валовий національний продукт (ВНП) 19
Валовий прибуток регіону 19
Валовий регіональний продукт

Б

Біржа 16
Біржова угода 16
Біржовий товар 16
Боргові цінні папери 16
Бренд 16
Бреттон-Вудська валютна система 16
Брокерська діяльність 16
Брутто 16
Бухгалтерська звітність 16
Бухгалтерська проводка 16
Бухгалтерський прибуток (збиток) 16
Бюджет 17
Бюджет фірми 17
Бюджет розвитку 17
Бюджети місцевого самоврядування 17
Бюджетна декларація 17
Бюджетна класифікація 17
Бюджетна програма 17
Бюджетна система України 17
Бюджетне асигнування 18
Бюджетне зобов'язання 18
Бюджетне призначення 18
Бюджетний запит 18
Бюджетний процес 18
Бюджетні кошти 18
Бюджетні установи 18
Бюджетування 18

В

(ВРП) у ринкових цінах 19
Валюта 19
Валюта бухгалтерського балансу 19
Валюта звітності 19
Валютна інтервенція 19
Валютна система 20
Валютний курс 20
Валютний курс гнучкий (плаваючий) 20

Валютні запаси 20
Варіаційна маржа 20
Вартість грошей у часі 20
Вартість, що амортизується 20
Вексель 20
Венчурна організація 20
Венчурне фінансування 20
Венчурний бізнес 20
Венчурні (інноваційні) фонди 21
Венчурні операції 21
Венчурні підприємства 21
Венчурні підрозділи 21
Вертикальна інтеграція у регіоні 21
Вертикальний (структурний) аналіз 21
Вертикальний (структурний)
фінансовий аналіз 21
Вертикальні зв'язки (субординаційні,
ієрархічні зв'язки) 21
Взаємовиключні цілі 21
Взаємозалік 21
Видатки бюджету 22
Винагорода 22
Виробництво 22
Виробнича структура 22
Виробничий потенціал регіону 22
Виробничий процес 22
Виробничий цикл 22
Виробничий цикл підприємства 22
Виробничо-територіальний
комплекс 22
Виторг 22
Витрати 22
Витрати бюджету 23

Галузевий економічний район 26
Гарантована ліквідаційна
вартість 26
Гарантований державою борг 26
Глобалізація 26
Глобальна економічна безпека 26

Витрати (дохід) з податку на
прибуток 23
Витрати змінні 23
Витрати постійні 23
Витрати прямі (в цілях
бухгалтерського обліку
і калькулювання) 23
Відмітна компетенція 23
Відомість 23
Відповідальність 23
Відповідність цілей і засобів 23
Відсоткова ставка номінальна 23
Відсоткова ставка реальна 23
Відсоток (процентні гроші) 23
Відстрочене податкове
зобов'язання 24
Відстрочений податковий актив 24
Відстрочений податок
на прибуток 24
Відтворення (відтворення)
необоротних активів 24
Вільна економічна зона (ВЕЗ) 24
Вільні ресурси 24
Влада, заснована на винагороді 24
Влада, заснована на примусі 24
Власний капітал 24
Внутрішній аналіз 25
Внутрішня винагорода 25
Внутрішня ефективність 25
Внутрішня змінна 25
Воєнна безпека 25
Воєнний конфлікт 25
Вплив 25
Вплив (в менеджменті) 25

Г

Головні розпорядники бюджетних
коштів 27
Горизонтальний (трендовий)
фінансовий аналіз 27
Горизонтальні зв'язки 27
Господарська одиниця за межами
України 27

Господарська операція 27
Готівкові кошти 27
Готова продукція 27
Графік Ганта 27
Гроші 28
Грошова одиниця 28
Грошовий обіг 28
Грошовий потік (cash flow) 28
Грошові кошти 28

Дата балансу 30
Дата придбання 30
Двухфакторна модель Герцберга 30
Дебітор 30
Дебітори 30
Дебіторська заборгованість 30
Девальвація 30
Деволюція 31
Дедукція 31
Деконцентрація 31
Делегування 31
Дельфійський метод 31
Демаркетинг 31
Демографічна безпека 31
Демократичний лідер 31
Демократичний стиль управління 31
Демпінгова ціна 31
Деномінація 32
Депозити 32
Депозитний вклад 32
Депресивні регіони (території) 32
Дерево рішень 32
Держава 32
Державна регіональна політика 33
Державний борг 33
Державний інвестиційний проєкт 33
Державні запозичення 33
Дериватив 33
Дефіцит бюджету 33
Дефляція 33

Грошові фонди 28
Група 28
Група керівника 28
Група нематеріальних активів 28
Група основних засобів 29
Групове мислення 29
Гудвіл 29
Гуманітарна безпека 29

Д

Дефолт 34
Децентралізація 34
Децентралізована організація 34
Диверсифікація 34
Дивіденд 34
Дивіденди 35
Дивідендна політика 35
Дивізіональна департаменталізація 35
Дилер 35
Дисконтування вартості 35
Дисфункціональних конфлікт 36
Діагностичний аналіз 36
Довгострокова дебіторська заборгованість 36
Довгострокові позики 36
Довготривалі конкурентні переваги 36
Довжина каналу збуту 36
Довіреність 36
Договір застави 37
Договір комерційної концесії 37
Договір контракції 37
Договір поруки 37
Договір страхування 37
Дослідження 38
Дохід за вкладками 38
Дохід від реалізації 38
Доходи 38
Доходи бюджету 38
Дрібносерійне виробництво 38

Еволюція 39
Еквіваленти грошових коштів 39
Екологічна безпека 39
Економічна безпека 39
Економічна безпека держави 39
Економічна безпека особистості 39
Економічна безпека підприємств 39
Економічна ефективність 39
Економічне районування 39
Економічний ефект у регіоні 40
Економічний потенціал регіону 40
Економічний район 40
Економічні методи менеджменту 40
Економічні ресурси 40
Економічні ризики 40
Економічно активне населення 40
Економічно неактивне населення 40
Експорт капіталу 40
Експорт товарів 41

Забезпечення 44
Завдання 44
Завдаток 44
Загрози національній безпеці 44
Заінтересована сторона 44
Зайнятість 44
Закон ефекту 45
Закон масштабу 45
Законна влада 45
Запаси 45
Зареєстрована торговельна марка (товарний знак) 45
Заробітна плата 45
Застава 46
Збиток 46
Збут 46
Звичайна діяльність 46

Е

Електронний документ 41
Електронний цифровий підпис 42
Елемент витрат 42
Елементи організації 42
Елементи організаційної культури 42
Ембарго 42
Емісія 42
Емісія грошей 43
Емітент 43
Енергетична безпека 43
Етикетка 43
Ефективна ставка відсотка 43
Ефективний портфель 43
Ефективність виробництва 43
Ефективність діяльності організації 43
Ефективність капітальних вкладень 43

З

Звіт про власний капітал 46
Звіт про рух грошових коштів 46
Звіт про фінансові результати 46
Звітна дата 46
Звітний період 46
Зворотній зв'язок 47
Здібності 47
Зменшення корисності 47
Змінні витрати 47
Знос необоротних активів 47
Знос основних фондів 47
Зобов'язання 48
Зовнішній аналіз 48
Зовнішньоекономічна безпека 48
Зовнішня політика України 48
Золотий паритет 48
Золотий стандарт 48

Ідентифіковані активи
та зобов'язання 50
Ієрархічна структура 50
Імідж організації 50
Імітація 50
Імпорт товарів 51
Інвентаризація 51
Інвестиції 51
Інвестиційна безпека 52
Інвестиційна діяльність 52
Інвестиційна діяльність
підприємства 52
Інвестиційний банк 52
Інвестиційний проєкт 52
Інвестор 52
Індекс інфляції 53
Індекс цін виробництва 53
Індосамент 53
Інжиніринг 53

Кадри 57
Кадрова політика 57
Кадрова стратегія 57
Кадровий менеджмент 57
Кадровий резерв 58
Казначейський білет 58
Календарне планування 58
Калькуляція 58
Канал (комунікації) 58
Канал збуту 58
Капітальні вкладення 58
Карта технологічного контролю 59
Касові операції 59
Керівництво 59
Керуюча компанія 59
Класична школа менеджменту 59
Кліринг 59
Коефіцієнт варіації 60
Коефіцієнт платоспроможності 60
Коефіцієнти оцінки оборотності
капіталу 60

I

Інкасо 54
Інновація 54
Інновація (нововведення) 54
Іноземна валюта 54
Інтеграція 55
Інтегровані системи 55
Інфляційна премія 55
Інфляція 55
Інфляція попиту 56
Інфляція пропозиції 56
Інформаційна безпека суспільства
і держави 56
Інформаційна система
управління 56
Інформація 56
Історична (фактична) собівартість
(принцип підготовки фінансової
звітності) 56

K

Коефіцієнти оцінки
платоспроможності 60
Коефіцієнти оцінки
рентабельності 60
Коефіцієнти оцінки фінансової
стійкості підприємства 60
Комерційна організація 60
Комерційний банк 60
Комерційний кредит 61
Комерційний розрахунок 61
Комісійні операції 61
Компаундинг 61
Компаундування 61
Компенсаційна система вільного
вибору 61
Комплекс маркетингу 61
Комунікації 61
Комунікації вертикальні 61
Комунікації висхідні 61
Комунікації горизонтальні 61
Комунікації невербальні 61

Комунікації спадні 62
Кон'юнктура ринку 62
Конкурентна перевага 62
Конкурентоспроможність товару 62
Конкуренція 62
Консалтинг 62
Консолідована фінансова звітність 62
Контокорент 63
Контроль 63
Контрольні учасники 63
Конфіскація 63
Конфлікт 63
Концепція 63
Концепція «точно в строк» 63
Кореспондентські рахунки 63
Користувачі звітності 63
Корпоративна культура 64

Леверидж 66
Ліберальний лідер 66
Лідерство організаційне 66
Лізинг 66
Лізинг банківський 67
Ліквідаційна вартість 67

Майбутня вартість грошей 69
Майже гроші 69
Макрорегіон 69
Малі підприємства 69
Маржа банківська 69
Маркетинг 69
Маркетингова діяльність 69
Маркетингова інформаційна система 70
Маркетингова інформація 70
Маркетингова стратегія 70
Маркетингова тактика 70
Маркетингова товарна політика 70
Маркетингове середовище 71
Маркетинговий аналіз 71

Корпоративний імідж 64
Кошторис 64
Кредит бланковий 64
Кредит державний 64
Кредит іпотечний 64
Кредит товарний 64
Кредит споживчий 64
Кредитна карта 65
Кредитна лінія 65
Кредитний ризик 65
Кредитні гроші 65
Кредитоздатність 65
Кредиторська заборгованість 65
Кредитування бюджету 65
Критерії прийняття рішення 65
Критичний шлях 65
Курсова різниця 65

Л

Ліквідність 67
Ліквідність балансу банку 67
Лінійний керівник 67
Лінійні зв'язки 68
Лінійні повноваження 68
Логістика 68

М

Маркетинговий аудит 71
Маркетинговий менеджмент 71
Масштаб відхилень 71
Материнське (холдингове) підприємство 71
Матриця БКГ (BCG) 72
Матрична організація 72
Матрична структура 72
Менеджер вищої ланки 72
Менеджер, орієнтований на роботу 72
Менеджер, орієнтований на співробітника 72
Менеджер-підприємець 72
Менеджмент 72

Менеджмент ЗЕД 73
Мета 73
Метод ефективної ставки відсотка 73
Метод критичного шляху 73
Метод ЛІФО 73
Метод участі в капіталі 73
Метод ФІФО 73
Методи менеджменту 73
Методи оцінки праці 73
Методи управління адміністративні 73
Методи управління економічні 73
Методи управління соціально-психологічні 73
Методи управлінської діяльності 73
Методика планування 73
Методологія планування 73
Механізм управління 73
Міжбюджетні трансферти 73
Міжгалузевий комплекс 73
Міжнародна організація по стандартизації 73
Міжнародний лізинг 75
Міжнародні інвестиції 75
Міжнародні розрахунки 75

Набір персоналу 78
Навчання персоналу 78
Надзвичайна подія 78
Надходження бюджету 78
Нарахування та відповідність доходів і витрат (принцип підготовки фінансової звітності) 78
Науково-технологічна безпека 78
Національна безпека 78
Невідмовна орендна угода 78
Негарантована ліквідаційна вартість 79
Негативна ставка відсотка 79
Негативний гудвіл 79
Негрошові операції 79
Недоїмка 79

Міжособистісний стиль вирішення конфліктів 75
Мікрорегіон 75
Мінімальні орендні платежі 75
Місія 75
Місія організації 75
Місцевий борг 75
Місцевий бюджет 75
Місцевий бюджет (бюджет місцевого самоврядування) 75
Модель лінійного програмування 75
Модель масового обслуговування 75
Модель очікувань споживачів 76
Монетарне правило 76
Монетарні статті 76
Моральний знос 76
Мотивація 76
Мотивація праці 76
Мотивування 76
Мультиплікатор 77
Муніципальне унітарне підприємство 77

Н

Нематеріальний актив 79
Немонетарні активи 80
Немонетарні статті 80
Необоротні активи 80
Непередбачена орендна плата 80
Непередбачене зобов'язання 80
Неплатоспроможність 80
Непрямі витрати 80
Непрямі фактори зовнішнього середовища 80
Нереалізовані прибутки та збитки від внутрішньогрупових операцій 80
Нерозподілений прибуток 81
Несприятливі контракти 81
Неформальна організація 81

Норма керованості 81
Нормальна потужність 81

Об'єднання підприємств 83
Об'єкт витрат 83
Об'єкт основних засобів 83
Обачність (принцип підготовки фінансової звітності) 83
Облігація 83
Облік 83
Облікова оцінка 83
Облікова політика 84
Обліковий відсоток 84
Обліковий прибуток (збиток) 84
Облікові (бухгалтерські) документи 84
Оборотний капітал 84
Оборотні активи 84
Обслуговування державного (місцевого) боргу 84
Обтяжливий контракт 84
Овердрафт 85
Одержувач бюджетних коштів 85
Оперативний аналіз 85
Оперативний лізинг (оренда) 85
Оперативно-виробниче планування 85
Операції з перепродажу 85
Операційна діяльність 86

Паблік рилейшнз (public relations – PR) 90
Паперові гроші 90
Паралельні повноваження 90
Паритет 90
Партисипативне оцінювання 91
Пасив 91
Пасивні операції банку 91
Паспорт бюджетної програми 91
Патент 91

Ноу-хау 82

О

Операційна діяльність підприємства 86
Операційна система 86
Операційний цикл 86
Операція в іноземній валюті 86
Оптимізація 86
Оптимізація планів 87
Опціон 87
Організаційна структура 87
Організаційне рішення 87
Організаційний дарвінізм 87
Організаційні повноваження 87
Організація 87
Організація виробництва 87
Організація формальна 88
Оренда 88
Орендна ставка відсотка 88
Основна діяльність 88
Основні засоби 88
Особистий продаж 88
Оферта 89
Охоплення 89
Оцінка 89
Оцінка ефективності 89
Ощадна книжка 89
Ощадний банк 89

П

ПДВ 91
Первинний документ 92
Первинний облік 92
Первісна вартість 92
Періодичність (принцип підготовки фінансової звітності) 92
Персонал 92
Персонал підприємства 92
Підзвітні особи 92
Підприємець 92

Підприємництво 93
 Підрядник 93
 Підрядні роботи 93
 План 93
 Планування 93
 Планування мереж 93
 Планування стратегічне 93
 Платіжна вимога 94
 Платіжна вимога-доручення 94
 Платіжне доручення 94
 Платіжний календар 94
 Платоспроможність 94
 Пов'язані сторони 94
 Повне висвітлення (принцип підготовки фінансової звітності) 94
 Повноваження 94
 Податкова база 94
 Податкова база активу і зобов'язання 95
 Податкова декларація 95
 Податкова ставка 95
 Податковий період 95
 Податковий прибуток (збиток) 95
 Податкові пільги 95
 Податкові санкції 95
 Податок 95
 Податок на прибуток 96
 Подібні об'єкти 96
 Поділ праці 96
 Подія після дати балансу 96
 Позабіржовий ринок 96
 Позика 96
 Позичування товару 97
 Позовна давність 97
 Показники рентабельності 97
 Політика розподілу 97
 Політична безпека 97
 Попередній контроль 97
 Порівняльний (просторовий) аналіз 97
 Портфельна теорія 97
 Порука 97
 Посадов інструкції 97
 Посередницькі послуги на ринках фінансових послуг 97
 Послідовність (принцип підготовки фінансової звітності) 98
 Постачання (матеріально-технічне) 98
 Постійна різниця 98
 Постійні витрати 98
 Потенціал підприємства 98
 Поточна дебіторська заборгованість 98
 Поточний контроль 98
 Поточний податок на прибуток 98
 Поточні зобов'язання 98
 Початок строку оренди 98
 Прайм-рейт 98
 Працівник 98
 Предмет лізингу 98
 Премія за ліквідність 99
 Прибуток 99
 Прибуток від реалізації продукції 99
 Прибуток чистий 99
 Придбання 99
 Примітки до фінансових звітів 99
 Принцип бухгалтерського обліку 99
 Принцип винятків 100
 Принцип відповідності 100
 Причинно-наслідкове моделювання 100
 Проблема 100
 Прогнозування 100
 Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі 100
 Програмоване рішення 100
 Продовольча безпека 100
 Продуктивні сили 100
 Продуктивність праці 101
 Проєкт 101
 Проєктна / матрична організаційна структура 101
 Проєктна група 101
 Проєктна структура управління 10
 Просте відтворення 101

Просте відтворення основних засобів 101
Просування 101
Професія 102
Профіцит бюджету 102
Проценти 102
Процентна ставка 102
Процентний ризик 102

Рахунок 103
Ревальвація 103
Реверсна дотація 103
Регіон 103
Регіоналізація 103
Регіональний розвиток 104
Регіональні нерівності 104
Регулювання 104
Резервна норма 104
Реінжиніринг 104
Реінжиніринг бізнес-процесів 104
Реквізити 104
Рентабельність 104
Реструктуризація 104
Ресурси 104
Ризик 104
Ринкова вартість 105
Ринкова вартість фінансової інвестиції 105
Ринкова ціна 105
Ринок 105
Ринок деривативних фінансових

Сальдо 108
Сальдовий баланс 108
Саморегульована організація 108
Своп 108
СВОТ-аналіз (SWOT-аналіз) 108
Сегментування ринку 108
Сек'юритизація 108
Середньооблікова чисельність працівників 108

Процес 102
Процес комунікації 102
Процес менеджменту 102
Процесний підхід до менеджменту 102
Прямі фактори зовнішнього середовища 102
Психологія персоналу 102

Р

інструментів 105
Ринок капіталу 105
Ринок фінансових послуг 105
Ринок цінних паперів (фондовий ринок) 106
Рівень каналу збуту 106
Рівень ліквідності інвестицій 106
Роботодавець 106
Робоче місце 106
Робочий час 106
Розвиток персоналу 106
Розкриття 106
Розміщення продуктивних сил 106
Розпис бюджету 106
Розпорядник бюджетних коштів 106
Розробка 106
Розширене відтворення 107
Розширене відтворення основних засобів 107
Роялті 107
Рух грошових коштів 107

С

Середовище непрямого впливу 108
Сертифікат 109
Синергетичний ефект 109
Синтетичний облік 109
Сировина 109
Система 109
Система зворотного зв'язку 109
Система управління 109
Системний менеджмент 109

Системний підхід 109
Ситуативна теорія мотивації 109
Ситуативний підхід 110
Ситуаційний аналіз 110
Ситуаційний підхід в теоріях
лідерства 110
Складові частини управління 110
Собівартість продукції 110
Соціальна адаптація
в організації 110
Соціальна безпека 110
Соціальна відповідальність 110
Соціокультурні фактори 110
Спекулянт 111
Спеціальність 111
Спільна діяльність 111
Спільний контроль 111
Споживач 111
Споживчий кошик 111
Сполучені інвестиційні проекти 111
Споріднена особа 111
Справедлива вартість 111
Ставка відсотка на можливі позики
орендаря 111
Ставка рефінансування 111
Стандарт 111
Стаття 111
Стаття бухгалтерського балансу 112
Статут підприємства 112
Статутний фонд 112
Стиль керівництва 112
Стиль лідерства 112
Стимулювання 112
Стратегічна концепція розвитку 112
Стратегічне планування 112
Стратегічне управління 112
Стратегічний аналіз 113
Стратегічний менеджмент 113
Стратегія 113
Стратегія зростання 113
Стратегія обмеженого
зростання 113
Стратегія розвитку компанії,
корпоративна стратегія 113
Стратегія скорочення 113
Страхова премія 113
Страховий випадок 113
Страховий ризик 113
Страшування 114
Стрес 114
Строк корисного використання
(експлуатації) 114
Строк оренди 114
Строковий вклад 114
Строковий вклад з капіталізацією
відсотків 114
Структура організаційна 114
Структура управління 114
Суб'єкт господарювання 114
Суб'єкт управління 115
Суб'єкти менеджменту
(менеджери) 115
Сублізинг 115
Субординація 115
Субординований борг другого рівня
банку 115
Суборенда 115
Субсидія 115
Сугестія (навіювання) 115
Сума очікуваного
відшкодування 115
Сума погашення 116
Сумнівна дебіторська
заборгованість 116
Сумнівний борг 116
Суспільний поділ праці 116
Суттєва інформація 116
Суттєвий вплив 116
Суттєвість 116

Тактика 117
Тарифна сітка 117
Темп інфляції 117
Теорія життєвого циклу 117
Теорія ігор 117
Теорія очікування 117
Теорія потреб Мак-Клелланда 118
Теорія систем 118
Теорія справедливості 118
Теперішня вартість 118
Теперішня вартість грошей 118
Територіальний поділ праці 118
Технологія виробництва 118
Тимчасова різниця 118
Тимчасова різниця,
що підлягає вирахуванню 118
Тимчасова різниця, що підлягає
оподаткуванню 118
Тип виробництва 118

Угода 121
Умисне банкрутство 121
Умови праці 121
Умовне зобов'язання 121
Умовний внесок 121
Управління 121
Управління банківськими
ризиками 122
Управління державним (місцевим)
боргом 122
Управління конфліктом 122
Управління пасивами 122

Ф'ючерсний контракт 124
Фактична собівартість матеріально-
виробничих ресурсів 124
Фактор 124
Факторинг 125

Т

Тип спільної діяльності 119
Тип управління 119
Товар 119
Товарна марка 119
Товарна номенклатура 119
Товарний асортимент 119
Товарний знак 119
Товарний кредит
по відкритому рахунку 119
Торгова марка 119
Торговельна марка 119
Торгові фірми 119
Точка беззбитковості 119
Трастові (довірчі) операції 120
Тратта 120
Трендовий аналіз 120
Трудові ресурси 120
Трудомісткість 120

У

Управління персоналом 122
Управління ризиком 122
Управління якістю 123
Управлінська команда 123
Управлінська решітка 123
Управлінське рішення 123
Управлінський процес 123
Управлінські відносини 123
Установчі документи 123
Ухвалення рішення 123
Уявна угода 123

Ф

Факторний аналіз 125
Фізичний знос 125
Фіктивне банкрутство 125
Фіктивний капітал 125
Фінанси 125

Фінанси підприємства 125
Фінансова безпека 125
Фінансова діяльність 126
Фінансова діяльність підприємства 126
Фінансова звітність 126
Фінансова оренда 126
Фінансова послуга 126
Фінансова санація 126
Фінансова система 126
Фінансова стійкість підприємства 127
Фінансова стратегія 127
Фінансова холдингова компанія 127
Фінансове планування 127
Фінансове планування 127
Фінансовий капітал 127
Фінансовий кредит 127
Фінансовий лізинг 127
Фінансовий менеджмент 127
Фінансовий менеджмент клієнта банку 127
Фінансовий механізм підприємства 128
Фінансовий стан підприємства 128
Фінансовий цикл підприємства 128
Фінансові активи 128
Фінансові інвестиції 128
Фінансові ресурси 128
Фінансові ф'ючерси 128

Хеджування 132

Централізована функціональна структура управління 133
Центральний банк 133
Цифрова економіка 133
Цілепокладання 134

Фінансово-економічний аналіз 128
Фінансово-промислова група 128
Фінансовий ринок 128
Фінансування бюджету 129
Фіскальні ризики 129
Флоут 129
Фонди обігу 129
Фондовіддача 129
Фондоозброєність 129
Форвардний контракт 129
Форвардні валютні операції 129
Форми первинних облікових документів 129
Форфейтинг 130
Франчайзинг 130
Функції менеджменту 130
Функції управління 130
Функціональна організаційна структура 130
Функціональний фахівець (керівник) 130
Функціональні зв'язки 130
Функціональні стратегії 130
Функція 130
Функція виробництва 131
Функція підприємництва 131
Функція трансакцій 131
Функція управління персоналом 131
Функція фінансів 131

Х

Холдинг (холдингова компанія) 132

Ц

Ціна 134
Цінний папір 134
Цінності 134
Цінова еластичність попиту 134

Ч

Чек 135
Чековий внесок 135
Черговість платежів 135
Чиста вартість реалізації
запасів 135
Чиста поточна вартість 135
Чиста реалізаційна вартість
дебіторської заборгованості 135

Чиста теперішня вартість
проєкту (NPV) 135
Чистий дисконтований
дохід (ЧДД) 136
Чистий прибуток 136
Чисті активи 136

Ш, Щ, Ю, Я

Ширина каналу розподілу 137
Штатний розпис 137
Штраф (в цивільному праві) 137
Щільність населення 137
Юридична особа 138

Явочна чисельність
працівників 139
Якісний прибуток 139
Якість прибутку 139

Для нотаток

Навчальне видання

СЛОВНИК-ДОВІДНИК ЕКОНОМІСТА
ТА МЕНЕДЖЕРА

Колектив авторів:

Верхоглядова Н.І. – завідувач кафедри аналітичної економіки та менеджменту, д.е.н., професор;
Калініченко З.Д. – доцент кафедри, к.е.н., доцент;
Коваленко-Марченкова Є.В. – доцент кафедри, к.е.н.;
Кононова І.В. – професор кафедри, д.е.н., доцент;
Кубецька О.М. – доцент кафедри, к.е.н., доцент;
Оскома О.В. – доцент кафедри, к.е.н., доцент;
Остапенко Т.М. – доцент кафедри, к.е.н., доцент;
Протопопова Н.А. – старший викладач кафедри;
Разумова Г.В. – професор кафедри, д.е.н., доцент;
Фісуненко Н.О. – доцент кафедри, к.е.н.

За редакцією
доктора економічних наук, професора
Н. І. Верхоглядової

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *А. В. Самотуга*
Редактор – *Н. В. Леонова*

Підп. до друку 17.02.2022 р. Формат 60x84/16. Гарнітура – Times. Друк цифровий.
Папір офісний. Ум.-друк. арк. 8,69. Обл.-вид. арк. 9,31. Зам. № 01/22-д. Тираж 50 прим.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rrv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6054 від 28.02.2018